

ECOLOGISCHE QUICKSCAN
HONDERDLAND FASE 2
TE MAASDIJK

ECOLOGISCHE QUICKSCAN
HONDERDLAND FASE 2
TE MAASDIJK

Colofon

Opdrachtgever: Honderdland Ontwikkelings Combinatie
C.V.
Postbus 218
3140 AE Maassluis

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. A. Kolders

© VanderHelm Milieubeheer B.V. /
Honderdland Ontwikkelings Combinatie C.V.

Projectcode: HOMA161116

Verantwoording	Status / versie	Definitief-versie 2
	Datum	12 december 2016
Auteur	Dhr. ing. A. Kolders	
Kwaliteitscontrole	Mevr. ing. M. Nieuwenhuijsen	
Vrijgave	Dhr. E.L. van den Bosch	

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	4
1.1 AANLEIDING	4
1.2 DOELSTELLING	4
1.3 DESKUNDIGHEID	4
1.4 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	4
1.5 KWALITEITSBORGING	5
1.6 VERANTWOORDING	5
2. PROJECTGEBIED	6
2.1 HUIDIGE SITUATIE	6
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN	7
3. WERKWIJZE	8
3.1 BUREAUONDERZOEK	8
3.2 VELDONDERZOEK	8
4. ONDERZOEKSRESULTATEN	9
4.1 BESCHERMDE GEBIEDEN	9
4.2 FLORA EN FAUNA	9
5. TOETSING AAN WETGEVING	17
5.1 BESCHERMDE GEBIEDEN	17
5.2 FLORA- EN FAUNA	17
6. CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN OPMERKINGEN	19
6.1 CONCLUSIES	19
6.2 VERVOLGSTAPPEN	19
6.3 OPMERKING IN VERBAND MET WET NATUURBESCHERMING	20
REFERENTIELIJST	21

BIJLAGEN

1. REGIONALE LIGGING PROJECTGEBIED
2. WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING
3. FOTO'S TER PLAATSE
4. ECOLOGISCHE QUICKSCAN FASE 2C1
5. ECOLOGISCHE WERKPROTOCOL FASE 2C1
6. SOORTGERICHT ONDERZOEK FASE 2C1

1. INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van Honderdland Ontwikkelings Combinatie C.V. de opdracht gekregen voor het uitvoeren van een ecologische quickscan ter plaatse van Honderdland fase 2 te Maasdijk, met uitzondering van fase 2C1, die reeds is onderzocht (Nederpel, V., 2015. Ecologische quickscan Honderdland Maasdijk, Regelink Ecologie & Landschap).

1.1 AANLEIDING

Aanleiding tot deze ecologische quickscan zijn de bestaande natuurwetgeving en de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied, betreffende het bouwrijp maken van het projectgebied en het slopen van bestaande woningen, om de ontwikkeling van een bedrijventerrein mogelijk te maken. Door de werkzaamheden kunnen (beschermde) flora- en faunasoorten worden benadeeld, beschadigd of gedood. Ook kunnen beschermde natuurgebieden worden aangetast. Hierdoor is er bij uitvoering van de werkzaamheden kans op overtreding van de Flora- en faunawet en/of de Natuurbeschermingswet 1998. Om conform de bestaande natuurwetgeving te werken dient inzicht te worden verkregen in de aanwezigheid van beschermde soorten en natuurgebieden. Hierbij dient te worden onderzocht of aanwezige beschermde habitats en (beschermde) flora en faunasoorten nadelig worden beïnvloed door de werkzaamheden.

1.2 DOELSTELLING

Doel van deze ecologische quickscan is meerledig, namelijk:

- het verkrijgen van inzicht betreffende de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden in of nabij het projectgebied en het verkrijgen van inzicht in de effecten van de werkzaamheden op de eventueel aanwezige beschermde natuurgebieden;
- het verkrijgen van inzicht betreffende de aanwezigheid van beschermde flora- en faunasoorten in of nabij het projectgebied en het verkrijgen van inzicht in de effecten van de werkzaamheden op de eventueel aanwezige beschermde soorten;
- het verkrijgen van inzicht betreffende of de bestaande lintbebouwing langs de Maasdijk kan dienen als alternatieve verblijfplaats voor de huismus. Hiervoor is gekeken of de bebouwing en de directe omgeving, in de vorm van tuinen, nu al geschikt zijn voor de soort en of deze geschikt te maken zijn, indien dit nog niet het geval is.

1.3 DESKUNDIGHEID

De uitvoerend ecologen voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken, zie box 1, genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige.

Box 1: Deskundigheid (Bron: Ministerie van Economische Zaken)

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

1.4 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK

De ecologische quickscan betreft een onderzoek naar de aanwezige beschermde habitats en beschermde flora en fauna ter plaatse van het projectgebied. Het onderzoek is gebaseerd op een bureaustudie en een éénmalig veldbezoek. Voor een volledige inventarisatie van alle aanwezige flora en fauna ter plaatse van het projectgebied dient een inventarisatie over een langere periode te worden uitgevoerd.

1.5 KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op het door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V. Dit kwaliteitssysteem is gecertificeerd conform de norm ISO 9001:2008.

1.6 VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

2. PROJECTGEBIED

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied is gelegen in het kassengebied van het bedrijventerrein Honderdland in de gemeente Westland te Maasdijk. Het projectgebied betreft Honderdland fase 2 (met uitzondering van fase 2C1) en wordt begrensd door de N220, Blauwhek, Maasdijk, Verkadestraat en Oudedijk. Het projectgebied bestaat in de huidige situatie uit (voormalig) glastuinbouwgebied met kascomplexen, bijbehorende bedrijfsgebouwen, woningen, extensief beheerde bermen en oevers. In het projectgebied zijn diverse watergangen en braakliggende terreinen aanwezig. De omgeving van het projectgebied bestaat uit de A20, gemeente Maasdijk en het bedrijventerrein Honderdland. De begrenzing van het projectgebied wordt weergegeven in afbeelding 1 en voor de regionale ligging wordt verwezen naar bijlage 1. Voor een fotografische weergave van het projectgebied wordt verwezen naar bijlage 3.

Tabel 1: Gegevens projectgebied.

Projectgebied:	Honderdland Fase 2
Straat:	N220, Blauwhek, Maasdijk, Verkadestraat en Oudedijk
Plaats:	Maasdijk
Gemeente:	Westland
Provincie:	Zuid-Holland
Kilometerhok (Rijksdriehoekskoördinaten):	X: 74, Y: 442

Afbeelding 1: Begrenzing projectgebied met een rode lijn (Bron: Bingmaps).

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN

In de toekomst wordt het projectgebied bouwrijp gemaakt om de ontwikkeling van een bedrijventerrein mogelijk te maken. Ten behoeve van het project worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- de aanwezige kassencomplexen, woningen en bijbehorende bedrijfsgebouwen worden gesloopt;
- het groen rondom de woningen, kassencomplexen en bedrijfsgebouwen wordt verwijderd;
- mogelijk wordt de grond van het projectgebied gesaneerd;
- mogelijk worden (delen van) watergangen gedempt;
- graven van vervangend water.

De exacte planning van de werkzaamheden is tijdens de uitvoering van de quickscan nog niet bekend.

3. WERKWIJZE

Het onderzoek is gebaseerd op de ethische code van het Netwerk Groene Bureaus - Branchevereniging voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging (juni 2008 en februari 2010). Ten behoeve van het onderzoek zijn een bureaustudie en diverse veldonderzoeken uitgevoerd.

3.1 BUREAUONDERZOEK

Aan de hand van gegevens van de provincie Zuid-Holland en van het Ministerie van Economische Zaken is bepaald of er beschermde natuurgebieden aanwezig zijn in of nabij het projectgebied en wat de instandhoudingsdoelstellingen van die gebieden zijn. Op basis van gegevens van de provincie Zuid-Holland is bepaald of er gebieden van Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) aanwezig zijn in of nabij het projectgebied.

Om te bepalen welke soorten mogelijk aanwezig zijn in het projectgebied zijn verscheidene verspreidingsatlassen, verspreidingskaarten en jaarverslagen geraadpleegd. De informatie uit deze atlassen is niet altijd actueel en veelal op uurhok weergegeven (5 x 5 km). Hierdoor kunnen deze gegevens voor het projectgebied enkel als richtlijn worden toegepast en tijdens het veldbezoek worden getoetst.

3.2 VELDONDERZOEK

Er zijn drie veldbezoeken uitgevoerd. Middels deze veldbezoeken zijn voor alle in de omgeving voorkomende beschermde soorten bepaald of deze in het projectgebied aanwezig zijn of op basis van het biotoop aanwezig kunnen zijn. Er is een algemene beoordeling gemaakt ten aanzien van de geschiktheid van het gebied voor de diverse beschermde soorten en soortgroepen. De veldinventarisaties zijn uitgevoerd door een deskundig ecofoon.

De tabellen 2 en 3 bevatten respectievelijk de gegevens van de uitgevoerde veldbezoeken en de weersgesteldheid.

Tabel 2: Uitgevoerde veldbezoeken.

Datum	Activiteit	Soortgroep	Tijdstip (vanaf)	Uitvoerende(n)
21-07-2016 27-07-2016 01-08-2016	Veldbezoek	Flora Vogels Vleermuizen Vissen Amfibieën Grondgebonden zoogdieren Reptielen Schelpdieren	9.00 uur 12:00 uur 13:00 uur	A. Kolders

Tabel 3: Weersomstandigheden*.

Datum	Temperatuur (°C)		Overheersende windrichting -kracht (Bft)	Bewolking	Neerslag (mm)
	Min.	Max.			
21-07-2016	13,4	22,8	W 2	Half bewolkt	0,0
27-07-2016	13,4	22,8	ZW 3	Zwaar bewolkt	3,7
01-08-2016	13,2	23,0	WZW 3	Half bewolkt	1,6

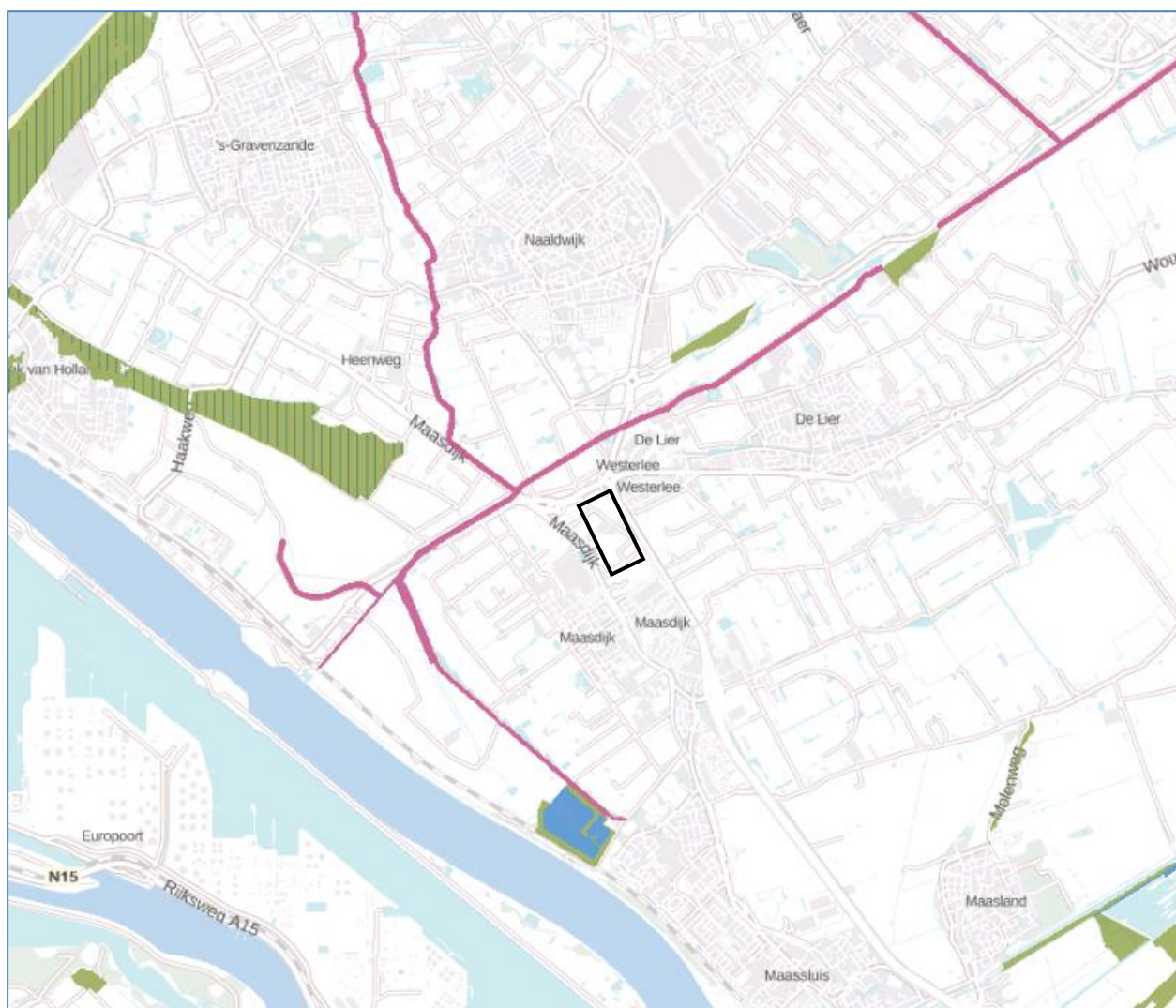
* Weersomstandigheden ter plaatse van weerstation Rotterdam (bron: KNMI)

4. ONDERZOEKSRESULTATEN

4.1 BESCHERMDE GEBIEDEN

Het projectgebied is niet in een beschermd natuurgebied volgens de Natuurbeschermingswet 1998 gelegen en in de directe omgeving van het projectgebied komen geen beschermde natuurgebieden voor. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied is Solleveld & Kapittelduinen en ligt op 2 kilometer ten westen van het projectgebied. Dit beschermde natuurgebied kenmerkt zich door de Grijze duinen met Struikhei. Zowel de duinen als de Struikhei zijn zeer gevoelig voor stikstofdepositie vanuit de lucht.

Het projectgebied ligt niet in een gebied van Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Wel bevinden zich binnen een straal van twee kilometer om het projectgebied enkele NNN-gebieden zoals de Vlietpolder en Oranjeplassen.

 Projectgebied

Afbeelding 2: Projectgebied in relatie tot de beschermde natuurgebieden en NNN-gebieden. De gearceerde delen zijn beschermd natuurgebied en de gekleurde delen zijn onderdeel van de NNN.

4.2 FLORA EN FAUNA

In § 4.2.1 is weergegeven welke soorten worden verwacht op basis van de bureaustudie en in § 4.2.2 is weergegeven of deze soorten ook worden verwacht op basis van het veldbezoek of al zijn aangetroffen tijdens het veldbezoek.

4.2.1 BUREAUONDERZOEK

In en in de omgeving van het projectgebied zijn reeds verschillende natuurwaardenonderzoeken uitgevoerd. Februari 2015 is door Adviesbureau Mertens B.V. een quickscan uitgevoerd t.b.v. van de realisatie van een nieuwe afslag vanaf de Maasdijk te Westland (rapportnr. 2015.1940, d.d. april 2015). Hiervoor is op de locatie van de geplande weg en de directe omgeving een veldbezoek gebracht en een bureaustudie uitgevoerd om uit te zoeken welke soorten flora en fauna aanwezig zijn of verwacht kunnen worden. Hierop volgend is door Mertens in 2015 soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, huismus en gierzwaluw en de aanwezigheid van exemplaren van de rugstreeppad en de kleine modderkruiper (rapportnr. 2015.1978, d.d. januari 2016). Hierbij zijn geen verblijfplaatsen van huismussen aangetroffen en 1 verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis. In fase 2C van Honderdland heeft Regelink Ecologie & Landschap in 2015 een quickscan uitgevoerd en een soortgericht onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen, gierzwaluw, huismus, bittervoorn en de kleine modderkruiper. Hierbij zijn 34 vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen en 1 verblijfplaats van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Tenslotte is op 31 maart 2016 is door VanderHelm Milieubeheer B.V. een visinventarisatie in Honderdland Fase 2C uitgevoerd. Deze visinventarisatie is uitgevoerd met een mobiel elektrovisapparaat. In de watergang zijn bittervoorn, blankvoorn, zeelt, driedoornige stekelbaars en tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Van de bittervoorn zijn zeven exemplaren aangetroffen. Door VanderHelm Milieubeheer B.V. is in augustus 2016 op basis van bovenstaande gegevens een ontheffing aangevraagd voor 19 huismus territoria en 2 paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en bittervoorn (VanderHelm Milieubeheer B.V., activiteitenplan Honderdland te Maasdijk, HOMA160674, d.d. 2 augustus 2016).

De in tabel 4 weergegeven soorten worden verwacht op basis van het bureauonderzoek.

Tabel 4: Verwachte beschermde flora- en faunasoorten in het projectgebied op basis van het bureauonderzoek.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermde status Flora- en faunawet	Bron*
Vaatplanten	Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	Tabel 2	1, 2
	Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	Tabel 2	1, 2
	Gele helmblom	<i>Pseudofumaria lutea</i>	Tabel 2	1, 2
	Dotterbloem	<i>Caltha palustris</i>	Tabel 1	1, 2
	Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>	Tabel 1	1, 2, 4
	Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	Tabel 1	1, 2
	Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>	Tabel 1	1, 2
Vogels	Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	Vogels, categorie 2	2, 3, 4
	Huismus	<i>Passer domesticus</i>	Vogels, categorie 2	3, 4, 5
	Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	Vogels, categorie 5	2, 3
	Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Vogels, categorie 5	2, 3
	Ekster	<i>Pica pica</i>	Vogels, categorie 5	2,3
	Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	Vogels, categorie 5	2, 3
	Koolmees	<i>Parus major</i>	Vogels, categorie 5	2, 3
	Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Vogels, categorie 5	2, 3
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Vogels, categorie 5	2, 3
	Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Vogels, categorie 5	2, 3
	Diverse soorten met niet jaarrond beschermde nesten	-	Vogels	1, 2, 3
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Tabel 3, IV HR	2, 3, 4, 5, 6
	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Tabel 3, IV HR	2, 3, 4, 5, 6
	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Tabel 3, IV HR	2, 3, 5, 6
	Baard- of Brandtsvleermuis	<i>Myotis mystacinus/brandtii</i>	Tabel 3, IV HR	2, 3
	Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Tabel 3, IV HR	1, 2, 3
	Waternvleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Tabel 3, IV HR	1, 2, 3, 5
	Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	Tabel 3, IV HR	1, 2, 3

Grondgebonden zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Myodes glareolus</i>	Tabel 1	1, 2
	Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	Tabel 1	1, 2
	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	Tabel 1	1, 2
	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Tabel 1	1, 2
	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	Tabel 1	1, 2
	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	Tabel 1	1, 2
	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	Tabel 1	1, 2
	Huispitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	Tabel 1	1, 2
	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	Tabel 1	1, 2
	Mol	<i>Talpa europaea</i>	Tabel 1	1, 2
	Bunzing	<i>Mustella putorius</i>	Tabel 1	1, 2
	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	Tabel 1	1, 2
	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	Tabel 1	1, 2
	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Tabel 1	1, 2
	Haas	<i>Lepus europeus</i>	Tabel 1	1, 2
	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	Tabel 1	1, 2
Vissen	Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	Tabel 2	1, 3, 4, 5
	Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus</i>	Tabel 3, I AMvB	1, 3, 4, 5
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	Tabel 1	1, 4
	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	Tabel 1	1, 4
	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	Tabel 1	1, 4
	Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>	Tabel 1	1, 4
	Bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	Tabel 1	1, 4

- Tabel 1: algemene soort, licht beschermd;
 - Tabel 2: overige soort, middel zwaar beschermd;
 - Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB, zwaar beschermd;
 - I AMvB: bijlage 1 van de Algemene Maatregel van bestuur;
 - IV HR: soorten opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;
 - Vogels, categorie 2: nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
 - Vogels, categorie 5: nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen;
- * Bron: 1 = verspreidingsatlas. 2 = www.telme.nl. 3 = inschatting op basis van het biotoop (m.b.v. Google Maps). 4 = NDFF. 5 = vastgesteld door Regelink Ecologie & Landschap. 6 = vastgesteld door Adviesbureau Mertens B.V.

4.2.2 VELDONDERZOEK

In tabel 5 is weergegeven welke beschermde soorten in het gebied zijn aangetroffen of op basis van biotoopkenmerken worden verwacht. Beschermde soorten die niet in deze tabel zijn opgenomen worden op basis van de ecologische quickscan niet verwacht. Voor soorten die niet in deze tabel zijn opgenomen zijn derhalve geen maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet nodig.

Als aanvulling op de tabel is per soortgroep meer informatie gegeven. Hier is voor alle uit de bureaustudie naar voren gekomen soorten behandeld waarom deze soorten worden verwacht of uitgesloten. Voor alle verwachte soorten zijn de gebiedsfuncties en de beschermde elementen volgens de Flora- en faunawet beschreven.

Tabel 5: Aanwezige en verwachte beschermde flora- en faunasoorten in het projectgebied op basis van het veldonderzoek.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermde status Flora- en faunawet	Gebieds-functie*	Aangetroffen (A) of verwacht (V)
Vaatplanten	Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>	Tabel 1	V	A
Vogels	Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	Vogels, categorie 2	V, F	V
	Huiszus	<i>Passer domesticus</i>	Vogels, categorie 2	V, F	A
	Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	Vogels, categorie 5	V, F	A

	Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Vogels, categorie 5	V, F	V
	Ekster	<i>Pica pica</i>	Vogels, categorie 5	V, F	V
	Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	Vogels, categorie 5	V, F	V
	Koolmees	<i>Parus major</i>	Vogels, categorie 5	V, F	A
	Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Vogels, categorie 5	V, F	A
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Vogels, categorie 5	V, F	A
	Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Vogels, categorie 5	V, F	V
	Diverse soorten met niet jaarrond beschermde nesten	-	Vogels	V, F	A
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, VI	V
	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, VI	V
	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, VI	V
	Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, VI	V
	Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, VI	V
	Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Tabel 3, IV HR	F, VI	V
Grondgebonden zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Myodes glareolus</i>	Tabel 1		V
	Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	Tabel 1		V
	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	Tabel 1		V
	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Tabel 1		V
	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	Tabel 1		V
	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	Tabel 1		V
	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	Tabel 1		V
	Huispitsmuis	<i>Crociodura russula</i>	Tabel 1		V
	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	Tabel 1		V
	Mol	<i>Talpa europaea</i>	Tabel 1		V
	Bunzing	<i>Mustella putorius</i>	Tabel 1		V
	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	Tabel 1		V
	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	Tabel 1		V
	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Tabel 1		V
	Haas	<i>Lepus europeus</i>	Tabel 1		A
	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	Tabel 1		V
Vissen	Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	Tabel 2	V, O, F	V
	Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus</i>	Tabel 3, I AMvB	V, O, F	V
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	Tabel 1		V
	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	Tabel 1		V
	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	Tabel 1		V
	Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>	Tabel 1		V
	Bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	Tabel 1		V

- Tabel 1: algemene soort, licht beschermd;
- Tabel 2: overige soort, middel zwaar beschermd;
- Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB, zwaar beschermd;
 - I AMvB: bijlage 1 van de Algemene Maatregel van bestuur;
 - IV HR: soorten opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;
- Vogels: vogels die alleen beschermd zijn als broedvogel;
- Vogels, categorie 2: nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
- Vogels, categorie 5: nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen;
- -: geen specifieke bescherming, wel zorgplicht;
- Gebiedsfunctie: V: verblijfplaats (nest), O: overwinteringsgebied, VI: vliegroute, F: foerageergebied.

Vaatplanten

In het projectgebied zijn ten tijde van het locatiebezoek geen zwaardere (Tabel 2 en 3) beschermde plantensoorten aangetroffen. De vegetatie bestaat met name uit grassen en bermkruiden als akkerdistel, blauw glidkruid, gele morgenster, gewone brunel en grote zandkool. In de watergangen en oevers groeien onder andere bitterzoet, echte valeriaan, gele lis en grote kattenstaart. De aanwezigheid van deze soorten wijst op een voedselrijk biotoop. De braakliggende terreinen zijn gecontroleerd op het voorkomen van grote kaardenbol en brede wespenorchis en de slootkanten zijn gecontroleerd op het voorkomen van de gewone dotterbloem.

Deze soorten zijn ten tijde van de veldbezoeken in het projectgebied niet aangetroffen en kunnen op basis van het veldbezoek en biotoopkenmerken in het projectgebied worden uitgesloten. Wel komt Tabel 1 (licht beschermd) soort zwanenbloem voor in de slootkanten van het projectgebied. Er zijn geen tongvaren, steenbreekvaren en gele helmblom aangetroffen op de woningen. De aanwezigheid van deze zwaardere beschermde muurplanten kan dan ook worden uitgesloten.

Vogels

Het projectgebied biedt mogelijkheden voor vogels om te broeden, omdat er geschikte bomen, struiken, braakliggende terreinen en woningen in het projectgebied aanwezig zijn.

Jaarrond beschermde nesten - categorie 1 tot en met 4

Huismus

Tijdens het veldbezoek zijn diverse huismussen (categorie 2) in het projectgebied en in de omgeving aangetroffen. Er werden tijdens het veldbezoek huismussen aangetroffen op de dakgoten van de woningen Oudedijk 11, 16a en 18 en op de woning langs Maasdijk 41A. De huismussen werden zingend en met voer slepend waargenomen. Er kan dus worden aangenomen dat er onder de betreffende dakpannen van de woningen wordt gebroed. De daken van de woningen zijn geschikt als nestplaats voor de huismus door de aanwezigheid van geschikte toegang onder de onderste rij dakpannen. Daarnaast kunnen de huismussen foerageren in de relatief rustige binnentuin waar voldoende voedsel en dekking aanwezig is.

Daarnaast zijn er in het projectgebied geschikte woningen voor huismussen aanwezig waar tijdens het veldbezoek geen huismussen zijn aangetroffen. De geschikte woningen zijn Blauwhok 9 en 11, Oudedijk 7A, 8, 14 en 24B, Maasdijk 51A t/m 73, Kleine Hei 1 t/m 5 en Verkadestraat 5 en 7A. De woningen zijn potentieel geschikt voor huismussen omdat er mogelijk toegang is onder de onderste rij dakpannen. De overige woningen in het projectgebied zijn ongeschikt voor huismussen, omdat er geen geschikte dakpannen, gaten en kieren aanwezig zijn, waar huismussen gebruik van kunnen maken.

De bomen en struiken rondom de woningen (kunnen) dienen als foerageergebied en schuilgelegenheid voor huismussen. Op de locaties waar huismussen zijn aangetroffen, werden tijdens het veldbezoek eveneens in de bomen en struiken huismussen waargenomen.

Resultaten lintbebouwing Maasdijk

Tijdens het veldbezoek van 13 juli 2016 zijn de woningen bekeken op aanwezigheid van openingen onder de dakpannen en foerageergebied en dekking voor huismussen.

Op de woning aan de Maasdijk 41 is de huismus broedend waargenomen. De overige woningen in de lintbebouwing zijn momenteel ongeschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor de huismus, omdat de onderkant van de eerste rij dakpannen afgedicht is met balken. De tuinen rondom de woningen bieden geschikt foerageergebied en dekking voor de huismus.

Indien alternatieve verblijfplaatsen voor de Huismus gerealiseerd dienen te worden voor de huismus is dit mogelijk door het aanbrengen van vogelvides onder de eerste rij dakpannen. De tuinen zijn al geschikt voor huismussen.

Gierzwaluw

Gierzwaluwen kunnen nestelen in de kieren of scheuren welke zijn ontstaan door achterstallig onderhoud en onder dakpannen van de woningen Blauwhok 11, Oudedijk 7A, 8, 11, 14, 16A, 18, 24 B en Maasdijk 31A, 35, 37A, 39, 41A, Maasdijk 51A t/m 73, Kleine Hei 1 t/m 5 en Verkadestraat 5 en 7A. De dakpannen zijn bereikbaar via openingen die zijn ontstaan doordat enkele pannen scheef liggen of zijn beschadigd. De overige woningen zijn ongeschikt voor gierzwaluwen, omdat er geen geschikte gaten, kieren of open

stootvoegen aanwezig zijn, waar gierzwaluwen gebruik van kunnen maken.

Tijdens het locatiebezoek zijn, naast de huismus en gierzwaluw, geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen van vogels uit categorie 1 tot en met 4 en de aanwezigheid hiervan kan middels de quickscan worden uitgesloten, omdat er geen geschikte bomen, struiken en gebouwen binnen het projectgebied aanwezig zijn.

Jaarrond beschermde nesten - categorie 5

Voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 biedt het projectgebied geschikt biotoop. Binnen het projectgebied Honderdland zijn veel grote bomen en struiken aanwezig, die geschikt zijn voor categorie 5 vogels. In de bomen binnen het projectgebied zijn geen holtes waargenomen waar soorten als grote bonte specht, boomkruiper en spreeuw gebruik van kunnen maken. Op basis van het veldbezoek kunnen deze holenbroeders niet worden uitgesloten, omdat door de grootte van het projectgebied niet alle bomen onderzocht zijn op holtes. Er zijn binnen het projectgebied meerdere zwarte kraaien en eksters waargenomen. Tijdens de inspectie zijn geen nesten van deze soorten in de bomen aangetroffen. Door de grootte van het projectgebied en de vele bomen kunnen nesten van eksters en zwarte kraaien niet worden uitgesloten. Daarnaast zouden deze dieren in de bomen kunnen gaan nestelen in toekomstige broedseizoenen. De woningen in het projectgebied bieden mogelijkheden voor boomkruiper, spreeuw, koolmees en pimpelmees die in de kieren, spleten, gevels en daken van de woningen kunnen broeden. Een aantal kassen binnen het projectgebied zijn vervallen door achterstallig onderhoud, dit zijn geschikte broedplaatsen voor een soort als de boerenzwaluw. Op basis van deze gegevens kan de boerenzwaluw binnen het projectgebied niet worden uitgesloten.

Niet jaarrond beschermde nesten (algemene broedvogels)

Voor algemene broedvogels welke broeden in bomen, struiken en watergangen biedt het gehele projectgebied geschikt biotoop. Binnen Honderdland zijn ten tijde van de inspectie in verschillende watergangen jonge waterhoentjes, meerkoeten en wilde eenden aangetroffen. De tuinen van de woningen, hagen, beplantingsvakken en de braakliggende terreinen zijn zeer geschikt voor algemene broedvogels. Binnen het projectgebied zijn soorten als zwartkop, tiftjaf, vink, houtduif, merel, roodborst en heggenmus aangetroffen, welke naar alle waarschijnlijkheid in het projectgebied broeden of gebroed hebben.

Voor oeverzwaluwen is in de huidige situatie geen geschikt habitat aanwezig. Deze vogels broeden in steile hellingen. Als grondhopen met een steile helling in het projectgebied (zoals voorbelasting) worden aangebracht bestaat in het broedseizoen de kans dat oeverzwaluwen gaan broeden in deze steile hellingen.

Vleermuizen

De bebouwing en bomen in het projectgebied kunnen op diverse manieren een functie hebben voor vleermuizen (Tabel 3).

Vaste rust- en verblijfplaats in bebouwing

De woningen binnen Honderdland Fase 2 kunnen op verschillende manieren dienen als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. De woningen zijn geschikt (zie tabel 6 en 7) als zomer-, kraam-, paar- en/of winterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en baardvleermuis. In tabel 6 zijn de woningen binnen Fase 2 Honderdland terug te vinden welke gesloopt gaan worden en in tabel 7 bevindt zich de lintbebouwing langs de Maasdijk. Deze woningen blijven behouden en zullen niet worden gesloopt, maar om een goed advies voor het hele projectgebied Honderdland te kunnen geven, zijn deze woningen meegenomen in de ecologische quickscan. Alle woningen die gesloopt gaan worden zijn geschikt voor vleermuizen, omdat hier open stootvoegen, ruimte onder het dak en toegang tot het dak, kieren en spleten in de muren van de woningen aanwezig zijn. Dit maakt het zeer geschikt voor vleermuizen. De woningen langs de Maasdijk zijn eveneens allemaal geschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Op basis van deze gegevens kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in de woningen van Fase 2 Honderdland niet worden uitgesloten.

Tabel 6: Geschiktheidstabel voor een type verblijfplaats, per woning welke mogelijk gesloopt gaan worden.

Adres	Paar	Zomer	Kraam	Winter
Blauwhek 7	X	X		X
Blauwhek 9	X	X	X	X
Blauwhek 11	X	X	X	X
Oudedijk 1	X	X	X	X
Oudedijk 1A	X	X	X	X
Oudedijk 2	X	x		X
Oudedijk 3	X	X		X
Oudedijk 4	X	X		X
Oudedijk 6	x	X		X
Oudedijk 7A	X	X	X	X
Oudedijk 8	X	X	X	X
Oudedijk 9	X	X		X
Oudedijk 11	X	X	X	X
Oudedijk 14	X	X	X	X
Oudedijk 14C	X	X	X	X
Oudedijk 16	X	X	X	X
Oudedijk 18	X	X	X	X
Oudedijk 20	X	X	X	X
Oudedijk 24B	X	X	X	X

Tabel 7: Geschiktheidstabel voor een type verblijfplaats, per woning welke behouden blijven.

Adres	Paar	Zomer	Kraam	Winter
Maasdijk 25	X	X	X	X
Maasdijk 31A	X	X	X	X
Maasdijk 31	X	X	X	X
Maasdijk 35	X	X	X	X
Maasdijk 35 A	X	X	X	X
Maasdijk 37A	X	X	X	X
Maasdijk 39	X	X	X	X
Maasdijk 41A	X	X	X	X
Maasdijk 45	X	X	X	X
Maasdijk 47	X	X	X	X
Maasdijk 49	X	X	X	X
Maasdijk 51A	X	X	X	X
Maasdijk 53	X	X	X	X
Maasdijk 53A	X	X	X	X
Maasdijk 53B	X	X	X	X
Maasdijk 73	X	X	X	X
Kleine Hei 1	X	X	X	X
Kleine Hei 2	X	X	X	X
Kleine Hei 3	X	X	X	X
Kleine Hei 5	X	X	X	X
Verkadestraat 5	X	X	X	X
Verkadestraat 7A	X	X	X	X

Vaste rust- en verblijfplaatsen in bomen

Er zijn niet direct holtes waargenomen in de bomen tijdens het locatiebezoek, welke kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen. Ter hoogte van Oudedijk 9 is in een wilg een holte aanwezig, die mogelijk geschikt is als zomer- en paarverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis of ruige dwergvleermuis. De kans bestaat dat er meer bomen in het projectgebied aanwezig zijn, waar mogelijkheden aanwezig zijn in de vorm van holtes en los schors welke gebruikt kunnen worden door vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis als zomer- en paarverblijfplaats.

Vliegroute en foerageergebied

Het projectgebied is mogelijk geschikt als vliegroute en foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen. Er zijn lijnvormige elementen in de vorm van bomenrijen, struiken en watergangen aanwezig die kunnen dienen als oriëntatie om vanuit het gebouw naar de nabijgelegen vliegroutes/foerageergebieden te vliegen. Lijnvormige elementen in de vorm van bomen en struiken bevinden zich langs de N213, Maasdijk en de Oudedijk. Dit zijn geschikte vliegroutes voor soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, baardvleermuis en laatvlieger. De watergang langs de Maasdijk is mogelijk geschikt als vliegroute voor watervleermuizen, omdat er verblijfplaatsen van watervleermuizen in het Staelduinse Bosch bekend zijn en de watergang langs de Maasdijk in verbinding staat met het Staelduinse Bosch. Op basis van deze gegevens zijn geschikte vliegroutes binnen het projectgebied niet uit te sluiten.

Vissen

Op 31 maart 2016 is door VanderHelm Milieubeheer B.V. een visinventarisatie uitgevoerd waarbij beschermde soorten kleine modderkruiper en bittervoorn zijn vastgesteld (zie 4.2.1 bureaustudie). De watergangen in Honderdland Fase 2 variëren in grootte en hebben allen een goed ontwikkelde vegetatie en modderbodem. Door de variatie in grootte en diepte komt zowel geschikt voortplantingshabitat als geschikt overwinteringshabitat van bittervoorn (Tabel 3) en kleine modderkruiper (Tabel 2) voor in het projectgebied. Het voorkomen van bittervoorn (Tabel 3) en kleine modderkruiper (Tabel 2) kan op basis van deze gegevens in Honderdland Fase 2 niet worden uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Voor algemeen beschermde grondgebonden zoogdieren (Tabel 1-soorten), zoals haas, mol en huisspitsmuis is geschikt habitat aanwezig. Voor zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3) is geen geschikt habitat aangetroffen binnen het projectgebied en zwaarder beschermde soorten worden op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten.

Amfibieën

Op basis van verspreiding en het veldbezoek kan het voorkomen van zwaarder beschermde amfibieën worden uitgesloten (Tabel 2 en 3). In het projectgebied worden enkel licht beschermde amfibieën als gewone pad, bruine kikker, en bastaardkikker verwacht, omdat er geschikte overwinteringsplaatsen aanwezig zijn in de vorm van rommelige hoekjes.

Overige soorten

Tijdens het locatiebezoek zijn geen beschermde vissen, reptielen, kevers, vlinders, libellen, slakken en kreeftachtigen waargenomen. Beschermde soorten binnen deze soortgroepen worden ook niet verwacht op basis van verspreiding en het biotoop binnen het projectgebied.

5. TOETSING AAN WETGEVING

In dit hoofdstuk is beschreven wat de wettelijke consequenties zijn die voortvloeien uit de aanwezigheid van gebieden en soorten, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Voor meer informatie over de juridische achtergronden wordt verwezen naar bijlage 2.

5.1 BESCHERMDE GEBIEDEN

Het projectgebied is niet in een beschermd natuurgebied volgens de Natuurbeschermingswet 1998 gelegen en in de directe omgeving van het projectgebied komen geen beschermde natuurgebieden voor. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Solleveld & Kapittelduinen op ongeveer 2 kilometer ten westen van het projectgebied. Ondanks dat natuurgebieden op meer dan circa 2 kilometer afstand liggen zijn de werkzaamheden (het realiseren van een bedrijventerrein met meer (zwaar) verkeer en nieuwe bedrijven) van dusdanige aard dat een negatief effect door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden niet kan worden uitgesloten. Om een negatief effect te kunnen uitsluiten dan wel aantonen zal een voorttoets en/of passende beoordeling moeten worden gemaakt.

Het projectgebied ligt niet in een gebied van Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Binnen een straal van 2 kilometer van het projectgebied bevinden zich enkele gebieden van het NNN. Gezien de aard van de voorgenomen werkzaamheden en de afstand tot NNN wordt een negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN-gebied uitgesloten. Vervolgstappen met betrekking tot NNN hoeven derhalve niet te worden genomen.

5.2 FLORA- EN FAUNA

Op basis van de bureaustudie en de veldinventarisatie worden diverse beschermde soorten verwacht in het projectgebied.

Vogels

Jaarrond beschermde nesten - categorie 1 tot en met 4

De woningen in Honderdland Fase 2 dienen mogelijk als vaste rust- en verblijfplaatsen van de gierzwaluw en de huismus. De gierzwaluw en huismus zijn opgenomen in categorie 2 van de lijst met jaarrond beschermde nesten. Dit betreffen nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. De nesten van gierzwaluwen en huismussen zijn jaarrond beschermd, middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet, dus ook als het nest niet in gebruik is om te broeden. Om overtreding van Artikel 11 te voorkomen is een aanvullend onderzoek nodig naar de aan- of afwezigheid van jaarrond beschermde nesten.

Aanvullend onderzoek bestaat uit het vaststellen van het aantal territoria en het bepalen van de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats, waarbij ook foerageergebied/schuilgelegenheid van de huismus in kaart wordt gebracht. Hierna kunnen vervolgstappen worden bepaald, die eventueel nodig zijn om het project verder uit te kunnen voeren.

Jaarrond beschermde nesten categorie 5

Er zijn diverse vogels uit categorie 5 aanwezig en te verwachten in het broedseizoen in het projectgebied, o.a. ekster, zwarte kraai, spreeuw, boomkruiper, koolmees, pimpelmees, grote bonte specht en boerenwaluw. Jaarrond beschermde nesten zijn nesten van vogels die hier jaarrond gebruik van maken of jaarlijks terugkeren naar hetzelfde nest. Deze nesten zijn jaarrond beschermd, middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet, dus ook als het nest niet in gebruik is om te broeden. Voor jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 geldt echter dat als er in de omgeving voldoende alternatief aanwezig is, de nesten een gelijke beschermingsstatus hebben als niet jaarrond beschermde nesten. In dit geval is voor alle aanwezige en te verwachten soorten voldoende alternatief in de omgeving en geldt de bescherming alleen wanneer een broedgeval aanwezig is.

Niet jaarrond beschermde nesten (algemene broedvogels)

In de bomen, struiken en watergangen van het projectgebied worden niet- jaarrond beschermde nesten van vele vogels verwacht. De nesten van deze soorten zijn beschermd zolang ze in gebruik zijn om te broeden. De bescherming van deze nesten is geregeld middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet. De

periode dat er de meeste kans is op verstoring van niet- jaarrond beschermde nesten ligt in het voorjaar en de zomer. Als er in deze gevoelige periode wordt gewerkt moet rekening worden gehouden met broedvogels en moeten eventueel maatregelen worden genomen om verstoring te voorkomen.

Vleermuizen

Vaste rust- en verblijfplaatsen

De woningen in het projectgebied bevatten mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Daarnaast bevatten de bomen in het projectgebied mogelijk holten die kunnen dienen als vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Het slopen van gebouwen of omzagen van bomen waarin vleermuizen verblijven betekent een overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Daarnaast is er kans op overtreding van Artikel 9 van de Flora- en faunawet bij het slopen van gebouwen of omzagen van bomen met vleermuizen daarin. Middels aanvullend onderzoek kan de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen worden vastgesteld of uitgesloten en kan worden bepaald wat het effect van de werkzaamheden is op de eventuele vaste- rust en verblijfplaatsen.

Vliegroutes of Foerageergebied.

De bomenrijen, struiken en watergang in het projectgebied functioneert mogelijk als vliegroute/foerageergebied voor verschillende soorten vleermuizen. Een vliegroute en/of foerageergebied van vleermuizen zijn essentieel, wanneer er geen alternatieven aanwezig zijn en ze gerekend worden tot de functionele leefomgeving van de vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Essentiële vliegroutes en foerageergebieden zijn beschermd middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Aanbrengen van verlichting, dempen van watergangen, het kappen van bomen die een essentiële vliegroute/essentieel foerageergebied van vleermuizen vormen zal zonder aanvullende maatregelen leiden tot een overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Aanvullend onderzoek zal moeten uitwijzen of sprake is van mogelijk essentiële vliegroutes en/of foerageergebied.

Vissen

In de watergangen binnen het projectgebied worden vaste rust- en verblijfplaatsen van de volgende beschermde vissoorten verwacht: kleine Modderkruiper (Tabel 2) en bittervoorn (Tabel 3). Voor de beschermde vissoorten uit Tabel 2 en 3 betekent verstoring en/of vernietiging van de vaste rust- en verblijfplaats waarbij de functionaliteit van het leefgebied in het geding komt, een overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Daarnaast kan het dempen van een watergang met daarin beschermde vissoorten zonder aanvullende maatregelen leiden tot overtreding van Artikel 9 van de Flora- en faunawet, namelijk het doden of verwonden van een beschermde diersoort.

Aanvullend onderzoek kan uitwijzen of er daadwerkelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde vissoorten aanwezig zijn. Indien de Tabel 3 soort Bittervoorn aanwezig is, dient er een ontheffing te worden aangevraagd in het kader van de Flora- en faunawet.

Voor soorten uit Tabel 2 geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet wanneer gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode en ecologisch werkprotocol. Hierbij dienen werkzaamheden aan de watergang te worden uitgevoerd buiten de gevoelige (voortplantingsperiode) van de betreffende soorten.

Tabel 1 soorten en overige soorten

Er worden op basis van bureaustudie en veldinventarisatie geen beschermde planten, grondgebonden zoogdieren, amfibieën, reptielen, slakken, kevers, vlinders, libellen en kreeftachtigen verwacht in het projectgebied. Wel komen van deze soortgroepen niet-beschermde soorten voor. Er worden diverse Tabel 1 soorten (licht beschermde soorten) verwacht binnen de soortgroep grondgebonden zoogdieren. Middels de vrijstellingsregeling (AMvB art. 75) wordt in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend voor Tabel 1-soorten. Derhalve hoeven voor deze soorten geen aanvullende maatregelen te worden genomen in het kader van de Flora- en faunawet. Opgemerkt wordt dat de zorgplicht voor alle soorten van toepassing is.

6. CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN OPMERKINGEN

Binnen het projectgebied ter plaatse van de Honderdland Fase 2 te Maasdijk is een ecologische quickscan uitgevoerd. Het projectgebied wordt herontwikkeld tot bedrijventerrein. Hiervoor worden onder andere sloopwerkzaamheden uitgevoerd en groen verwijderd. Deze werkzaamheden hebben mogelijk een nadelige invloed op de aanwezige flora en fauna. Er dienen ecologische maatregelen te worden genomen om te werken conform de Flora- en faunawet.

6.1 CONCLUSIES

Op basis van de ecologische quickscan wordt geconcludeerd dat:

De volgende beschermde soorten aanwezig zijn:

- Tabel 1: zwanenbloem en haas;
- Categorie 2 vogels: huismus;
- Categorie 5 vogels: boerenzwaluw, koolmees, pimpelmees en spreeuw;
- Algemene broedvogels.

De volgende beschermde soorten op basis van het biotoop worden verwacht:

- Tabel 1: diverse grondgebonden zoogdieren en amfibieën;
- Tabel 2: kleine modderkruiper;
- Tabel 3 IV HR: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, rosse vleermuis en baardvleermuis;
- Tabel 3 AMvB: bittervoorn;
- Categorie 2 vogels: gierzwaluw;
- Categorie 5 vogels: boomkruiper, ekster, zwarte kraai, grote bonte specht;
- Algemene broedvogels.

De volgende beschermde gebieden aanwezig zijn in en rond het projectgebied:

- Natuurbeschermingswet 1998: Solleveld & Kapittelduinen op circa 2 kilometer afstand;
- Natuurnetwerk Nederland: Vlietpolder op circa 500 meter afstand;

Rekening dient te worden gehouden met:

- De (mogelijke) aanwezigheid van de hierboven genoemde beschermde soorten;
- Het aantrekken van oeverzwaluwen doordat steile zandige hellingen in het gebied ontstaan;
- De zorgplicht zoals opgenomen in de Flora- en faunawet, die te allen tijde van toepassing is. De zorgplicht is van toepassing op alle soorten;
- De Natuurbeschermingswet 1998 aangezien de werkzaamheden mogelijke een negatief effect hebben op het beschermd natuurgebied Solleveld & Kapittelduinen volgens de Natuurbeschermingswet 1998;

Geen rekening hoeft te worden gehouden met:

- Vervolgstappen inzake het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische hoofdstructuur) zijn niet nodig, aangezien de werkzaamheden geen effect hebben op enig gebied behorend tot NNN.

6.2 VERVOLGSTAPPEN

Op basis van de ecologische quickscan dienen de volgende vervolgstappen te worden genomen:

- Een Voortoets Natuurbeschermingswet uit te laten voeren;
- Een Aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar:
 - Vleermuizen: vaststellen of uitsluiten van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, baardvleermuis en rosse vleermuis in de te slopen bebouwing en te kappen bomen binnen het projectgebied en de lintbebouwing buiten het projectgebied. Onderzoekperiode betreft 15 mei t/m 15 juli & 15 augustus t/m 1 oktober);
 - Vleermuizen: vliegroutes nabij Maasdijk, Oudedijk en N213 ten behoeve van de bomenkap;
 - Gierzwaluwen en huismussen: vaststellen of uitsluiten van vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving in de te slopen woningen. Onderzoekperiode betreft: huismus: 1 april tot 15 mei & gierzwaluw: 1 juni tot 15 juli;

- Vissen: het voorkomen van de verwachte beschermde vissoorten (bittervoorn (Tabel 3) en kleine modderkruiper (Tabel 2)) in de te dempen watergangen binnen het projectgebied;
- Wanneer in het voorjaar of de zomer wordt gewerkt: voor de start van de werkzaamheden het projectgebied en de directe omgeving ('invloedsfeer van de werkzaamheden') te controleren op broedvogels. Indien broedende vogels aanwezig zijn, is het aan de deskundige om te bepalen of met de werkzaamheden kan worden aangevangen;
- Bij het uitvoeren van de werkzaamheden geen steile wanden van zand te creëren, zodat het aantrekken van oeverzwaluwen wordt voorkomen;
- Tijdens de werkzaamheden alert te zijn op het voorkomen van (beschermde) dieren op en rond het projectgebied. Bij het voorkomen van (beschermde) dieren, deze de tijd te gunnen om te kunnen vluchten;
- Indien men onverwachts zwaarder (Tabel 2 of 3) beschermde soorten aantreft, altijd het advies van een deskundige te raadplegen;
- Bij twijfel over de aanwezigheid van beschermde soorten de hulp van een deskundige in te roepen;
- Voor de huidige afgegeven ontheffing (FF/75C/2016/0379), waarbij gecompenseerd moest worden (VanderHelm Milieubeheer B.V., activiteitenplan Honderdland te Maasdijk, HOMA160674, d.d. 2 augustus 2016) voor vaste rust- en verblijfplaatsen van huismus, gewone dwergvleermuis en bittervoorn, is vastgesteld dat compensatie in het gebied niet zonder meer te realiseren is. Daarom wordt geadviseerd om op voor hand de compensatie te onderzoeken voor fase 2, zodat dit waar mogelijk direct geïntegreerd kan worden in ontwerpen en uitvoering;
- De woningen aan de lintbebouwing langs de Maasdijk zijn momenteel ongeschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor de huismus, met uitzondering van de woning aan de Maasdijk 41 (VanderHelm Milieubeheer B.V., Memo quickscan lintbebouwing, Honderdland te Maasdijk, HOMA161116, d.d. 9 augustus 2016). Om de lokale populatie van de huismus in Honderdland alternatieve verblijfplaatsen te bieden in de lintbebouwing, geadviseerd wordt om na te gaan of het mogelijk is de resterende woningen aan de Maasdijk geschikt te maken voor de huismus. Dit kan door het aanbieden van vogelvides onder de eerste rij dakpannen van de woningen. De tuinen rondom de woningen zijn al geschikt als foerageergebied en dekking voor de huismus.

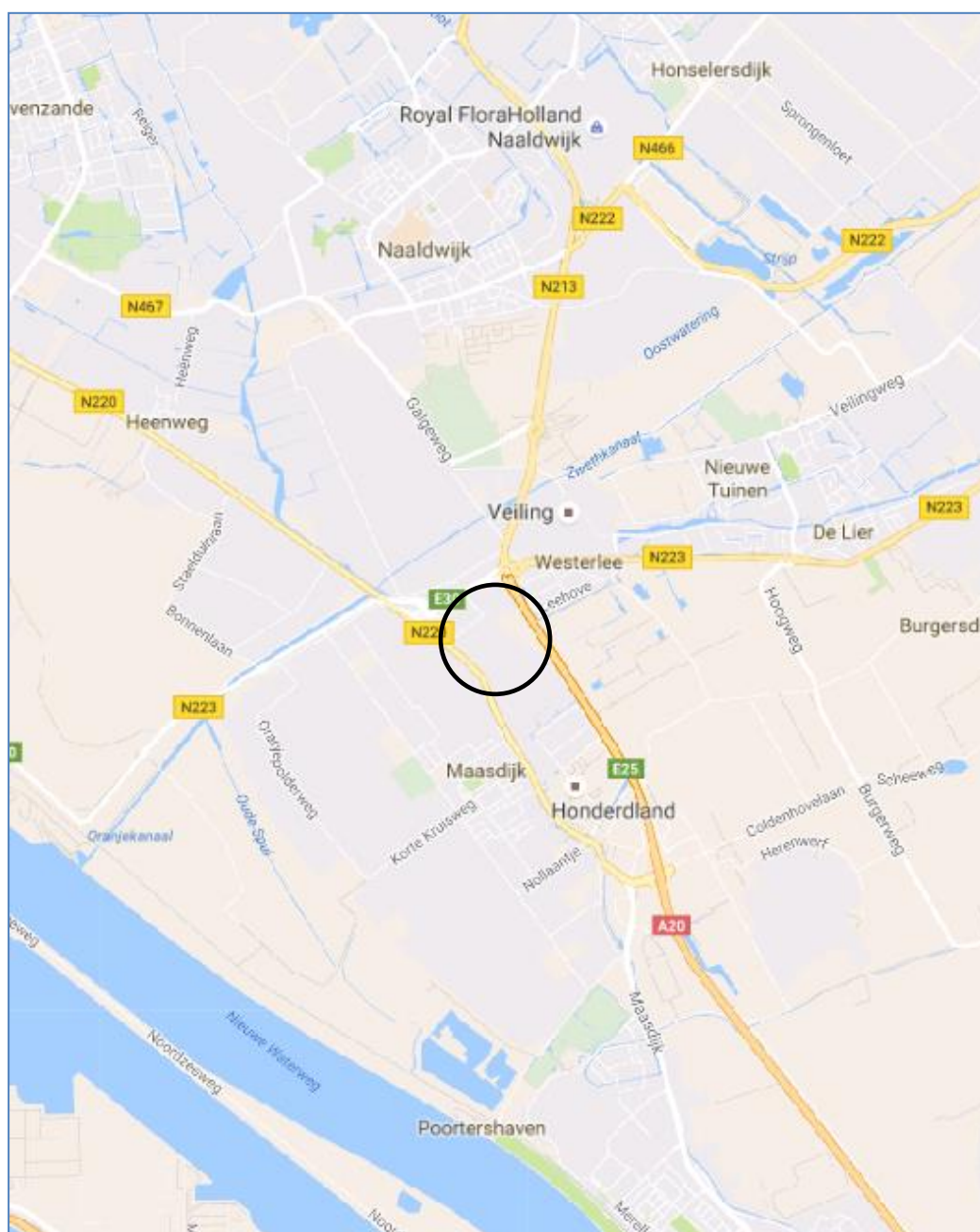
6.3 OPMERKING IN VERBAND MET WET NATUURBESCHERMING

Naar verwachting zal 1 januari 2017 de Wet natuurbescherming in werking treden. Welke gevolgen deze nieuwe wetgeving kan hebben voor lopende projecten is nog niet in te schatten. De daadwerkelijke invulling (o.a. soortbescherming en vervolgstappen) van de wetgeving en hoe de wetgeving exact geïmplementeerd gaat worden is nog niet bekend. Een grote verandering is dat de handhaving en implementatie verschuift van het Ministerie van Economische Zaken (in de vorm van RVO) naar de provincies.

REFERENTIELIJST

- Beschermde natuurgebieden. <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=ehs>
- Diepenbeek, A. van (1999). *Veldgids Diersporen. Sporen van gewervelde landdieren*. Uitgeverij KNNV.
- Koning, J. de; Broek, JW van den; Meyere, D. de & Bruens, H. (2009). *Dendrologie van de lage landen*. Uitgeverij KNNV.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, *Zoogdieren van West-Europa*. 2^e druk 2003 VZZ. Uitgeverij KNNV.
- Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen en R.P.W.H. Felix (1993). *Waarnemen en herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld*. 4^e geheel herziene druk. RAVON.
- Meijden, R. van der (2004). *Heukels' Flora van Nederland*. 23^e druk. Uitgeverij Wolters-Noordhoff.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2005). *Tabellen soorten Flora- en faunawet*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1979). *Vogelrichtlijn*. 79/409/EEG.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Vrijstellingsregeling (2005). AMvB "artikel 75". *Besluit houdende wijzigingen van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en Faunawet en enkele andere wijzigingen*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1998). *Natuurbeschermingswet 1998*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1992). *Europese Habitat Richtlijn*. 92/43/EEG.
- Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2002). *Atlas van de Nederlandse libellen - Nederlandse fauna* 4. KNNV, EIS.
- Nie, H.W. de (1996). *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*.
- Provincie Zuid-Holland. Ecologische Hoofdstructuur.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998 - 2000 - Nederlandse fauna* 5. KNNV & EIS.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland (2005). *Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels*. Tirion Uitgevers
- Staatsblad, nr. 402 (1998). *Flora- en Faunawet*. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten.
- Staatsblad, nr. 501 (2004). *Besluit van 10 september 2004 houdende wijzigingen van een aantal, algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*.
- Staatscourant nr. 220 (2001). *Bekendmaking lijsten beschermde soorten*.
- Staatscourant nr. 51 (2002). *Regeling aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*.
- Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON). www.ravon.nl
- Stichting Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland. www.zwgzh.nl
- Waarnemingen van flora en fauna. www.telmee.nl
- Zoogdieratlas. www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 1 REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED

○ = Projectgebied

BIJLAGE 2 WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING

In Nederland loopt de bescherming van natuur via twee sporen. Enerzijds is er bescherming van natuurgebieden. Anderzijds is er de bescherming van soorten flora (planten) en fauna (dieren). In dit hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van de vigerende wet- en regelgeving in zake de Natuurbeschermingswet 1998, Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet.

GEBIEDSBESCHERMING

Natuurbeschermingswet 1998

De gebiedsbescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Nota Ruimte. Onder deze bescherming vallen de volgende gebiedsoorten: Natura 2000-gebieden (dit zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn), Beschermde Natuurmonumenten en gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands), worden ook beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet 1998.

De in dit rapport beschreven toetsing betreft het vaststellen of het projectgebied in of in de omgeving van een beschermd natuurgebied ligt en of er sprake is van een negatief effect op de beschermde natuurwaarden. Zo nee, dan is verder onderzoek niet nodig, zo ja, dan is een aanvullende toetsing nodig waarbij wordt vastgesteld of er sprake is van een negatief effect.

Natuurnetwerk Nederland

Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische Hoofdstructuur) vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis en er wordt van uitgegaan van het "Nee, tenzij"-regime en compensatiebeginsel. Het ruimtelijk beleid voor NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de NNN het "nee, tenzij"-regime. Indien een voorgenomen ingreep de "nee, tenzij"-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het "nee, tenzij"-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

SOORTENBESCHERMING (FLORA- EN FAUNAWET)

Bescherming van kwetsbare en zeldzame flora en fauna is geregeld in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet geldt daar waar beschermde soorten voorkomen. Daarbij is het niet van belang of dat specifieke gebied ook wettelijk beschermd wordt. Binnen de Flora- en faunawet geldt een beschermingsregime dat uitgaat van drie klassen (ingedeeld in tabellen) en daarnaast vogels als aparte categorie. Afhankelijk van de status van een soort moet bij de aantasting van exemplaren bij plannen, projecten of activiteiten een ontheffing op de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Bescherming van licht naar zwaar is als volgt:

Tabel 1-soorten

Middels de vrijstellingsregeling (AMvB art. 75) wordt in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend voor Tabel 1-soorten. Derhalve hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Echter voor deze soorten blijft de algemene zorgplicht van kracht.

Tabel 2-soorten

Voor de Tabel 2-soorten kan gewerkt worden met een door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) goedgekeurde gedragscode of met een ontheffing. Indien aanwezige Tabel 2-soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Tabel 3-soorten

Voor de Tabel 3-soorten dient in het geval van ruimtelijke ontwikkeling gewerkt te worden onder een ontheffing. Bij werkzaamheden die vallen onder beheer & onderhoud en beheer & gebruik kan ook met een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode gewerkt worden.

Indien aanwezige Tabel 3 soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Indien er maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen garanderen, is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Om er zeker van te zijn of de opgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan op basis van de opgestelde mitigerende maatregelen een ontheffing bij het Ministerie van EL&I worden aangevraagd. Indien het Ministerie van EL&I akkoord gaat met de mitigerende maatregelen, wordt de ontheffingsaanvraag positief afgewezen en mogen de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Vogels

Voor vogels dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorg dragen dat de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd wordt. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is de zorgplicht opgenomen. Onderstaand wordt de zorgplicht weergegeven, zoals is opgenomen in Artikel 2 van de Flora- en faunawet.

- Lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- Lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verboden handelingen

Naast de zorgplicht zijn een aantal verboden handelingen opgenomen. Deze worden hieronder weergegeven.

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten.
- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren.
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten en dieren.

RODE LIJSTEN

Op grond van het Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009 houdende vaststelling van geactualiseerde Rode Lijsten flora en fauna (Minister van LNV, 2004) zijn gevoelige, kwetsbare, bedreigde, ernstige bedreigde en verdwenen dier- en plantensoorten opgenomen in een nationale Rode Lijst. Aan deze soorten moet volgens het besluit bijzondere aandacht worden besteed voor wat betreft de instandhouding. De Rode Lijst geeft de soorten van de lijst dus geen afzonderlijke juridische beschermingsstatus, maar geeft wel aan dat er in het (soorten)beleid rekening gehouden moet worden met de instandhouding van de betreffende soorten. Wanneer er op provinciaal niveau beleid ten aanzien van bepaalde Rode Lijstsoorten is vastgesteld, dan dient dit beleid als afwegingskader in de besluitvorming rond plannen die in gaan tegen dit beleid.

BIJLAGE 3 FOTO'S TER PLAATSE

Foto 1: Te dempen watergang. Geschikt voor Bittervoorn en Kleine modderkruiper.

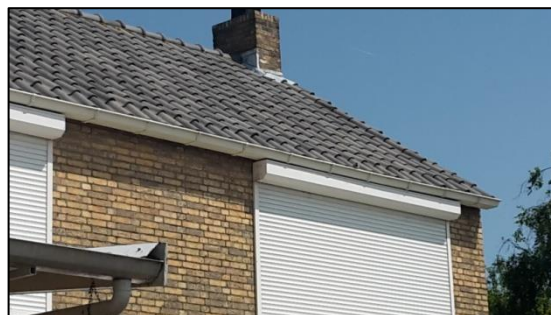

Foto 2: Geschikt dak voor Huismus met een Huismus in de dakgoot.

Foto 3: Geschikte gevel voor Gierzwaluwen.

Foto 4: Gat in gevel geschikt voor vleermuizen.

Foto 5: Holte in boom geschikt voor vleermuizen.

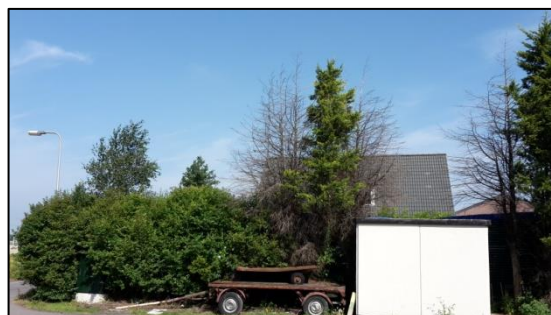

Foto 6: Coniferen met Huismussen.

BIJLAGE 4 ECOLOGISCHE QUICKSCAN FASE 2C1

Regelink
Ecologie & Landschap

Ecologische quickscan

Honderdland Maasdijk

In het kader van natuurwetgeving

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	V. Nederpel
In opdracht van	Gemeente Westland
Naam opdrachtgever	P. Moerman
Rapportnummer	RA15148-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	23 april 2015
Aantal pagina's	34
Collegiale toets	P.T. Twisk
Wijze van citeren	Nederpel, V. , 2015. Ecologische quickscan Honderdland Maasdijk. In het kader van natuurwetgeving. Rapport RA15148-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5

6261 NE Mheer

085-7737676

info@regelink.net

www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel	7
1.3 Leeswijzer	7
2. Wet- en regelgeving	9
2.1 Flora- en faunawet	9
2.2 Bescherming van gebieden	12
3. Werkwijze	13
4. Omschrijving plangebied	15
4.1 Aanwezige ecotopen	15
4.2 Afstand tot beschermde gebieden	16
5. Resultaten beschermde soorten	18
5.1 Vaatplanten	18
5.2 Zoogdieren	18
5.3 Vogels	19
5.4 Amfibieën en vissen	20
5.5 Reptielen	20
5.6 Libellen en dagvlinders	20
5.7 Overige ongewervelden	20
6. Ingreep	22
7. Toetsing aan wet- en regelgeving	24
7.1 Zoogdieren	24
7.2 Vogels	25
7.3 Vissen	25
7.4 Overige soortgroepen	25
7.5 Gebiedsbescherming	25
8. Conclusies	27
8.1 Vleermuizen	27
8.2 Vogels	27

8.3	Vissen	28
8.4	Samenvatting	28
9.	Bronnen	30
9.1	Literatuur	30
9.2	Websites	30
Bijlage 1.	Foto-impressie plangebied	32
Bijlage 2.	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	34

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Westland is van plan om het plangebied Honderdland Maasdijk bouwrijp te maken. Hiertoe worden alle aanwezige ecotopen (gefaseerd) verwijderd.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat deze ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Om dergelijk soortgericht veldonderzoek goed te kunnen plannen en uitvoeren is het noodzakelijk te weten welke flora en fauna (potentieel) voorkomen in het plangebied.

Naast het effect op beschermde soorten kan het nodig zijn om onderzoek te verrichten naar de eventuele negatieve effecten van de ingreep op de kwaliteit van beschermde gebieden in de omgeving.

1.2 Doel

Door middel van deze quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke middels de Flora- en faunawet beschermde flora en fauna komen (potentieel) voor in het plangebied?
- Welke negatieve effecten kan de (potentieel) aanwezige flora en fauna ondervinden van de ingreep?
- Houdt, gelet op de mogelijke negatieve effecten, het uitvoeren van de ingreep een overtreding van de Flora- en faunawet in?
- Naar welke soorten en voor deze soorten belangrijke functies dient eventueel aanvullend onderzoek plaats te vinden?
- Zijn negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand uit te sluiten of is hiervoor een nadere toetsing nodig?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de relevante wet- en regelgeving toegelicht. In hoofdstuk 3 worden werkwijze en inspanning beschreven, en in hoofdstuk 4 volgt een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de flora- en fauna-inventarisatie gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 6 omschreven. In hoofdstuk 7 worden vervolgens de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de (potentiële) flora en fauna en getoetst aan de Flora- en faunawet. Ook wordt ingeschat of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand uitgesloten kunnen worden. In hoofdstuk 8 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. Tevens is een korte bronnenlijst opgenomen (hoofdstuk 9).

2. Wet- en regelgeving

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

2.1.1 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepalingen welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

2.1.2 Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de AmvB art. 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Soorten opgenomen in Tabel 1 zijn licht beschermd. Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van bovengenoemde categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

Soorten opgenomen in Tabel 2 zijn zwaar beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten opgenomen in Tabel 3 zijn strikt beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en die negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale- of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (Bijlage 2). Het betreft dan vogels die in de volgende categorieën vallen:

- vogels die het gehele jaar door gebruikmaken van hun nestlocatie als vaste rust- en/ of verblijfplaats;
- koloniebroeders die erg honkvast zijn en sterk afhankelijk zijn van bebouwing of specifiek biotoop.
- niet koloniebroeders die erg honkvast zijn en sterk afhankelijk zijn van bebouwing of specifiek biotoop
- vogels die jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruikmaken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Voor het aantasten van de functionaliteit van een jaarrond beschermd nest dient altijd een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Naast de bovenstaande vier categorieën is er ook nog een vijfde categorie. Van deze vogels wenst Bevoegd Gezag een inventarisatie of inschatting van de nestmogelijkheden in de nabijheid. Ontbreken deze dan dient de initiatiefnemer passende maatregelen te nemen en/of een ontheffing aan te vragen.

2.1.3 Gedragcodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten uit Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op: <https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>

2.2 Bescherming van gebieden

2.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland zijn de bescherming van natuurgebieden en de daarin voorkomende natuurwaarden geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998. Onder deze wetgeving vallen zowel de Natura 2000-gebieden als de Beschermde Natuurmonumenten. Natura 2000-gebieden zijn gebieden die aangewezen zijn op grond van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn of beide. Zowel Natura 2000-gebieden als Beschermde Natuurmonumenten zijn geselecteerd en als te beschermen gebieden aangewezen op grond van in deze gebieden voorkomende bijzondere natuurwaarden. Deze natuurwaarden mogen niet worden aangetast. De Provincie is het bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet 1998. Voor meer informatie over de Natuurbeschermingswet 1998 en het toetsingskader wordt verwezen naar de website van de Rijksoverheid (<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natura-2000>).

2.2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De Provincie, waarbinnen het plangebied valt, geeft invulling aan het NN en is daartoe het Bevoegd Gezag. Voor meer informatie over het NN en het toetsingskader wordt verwezen naar de website van de Rijksoverheid (<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>).

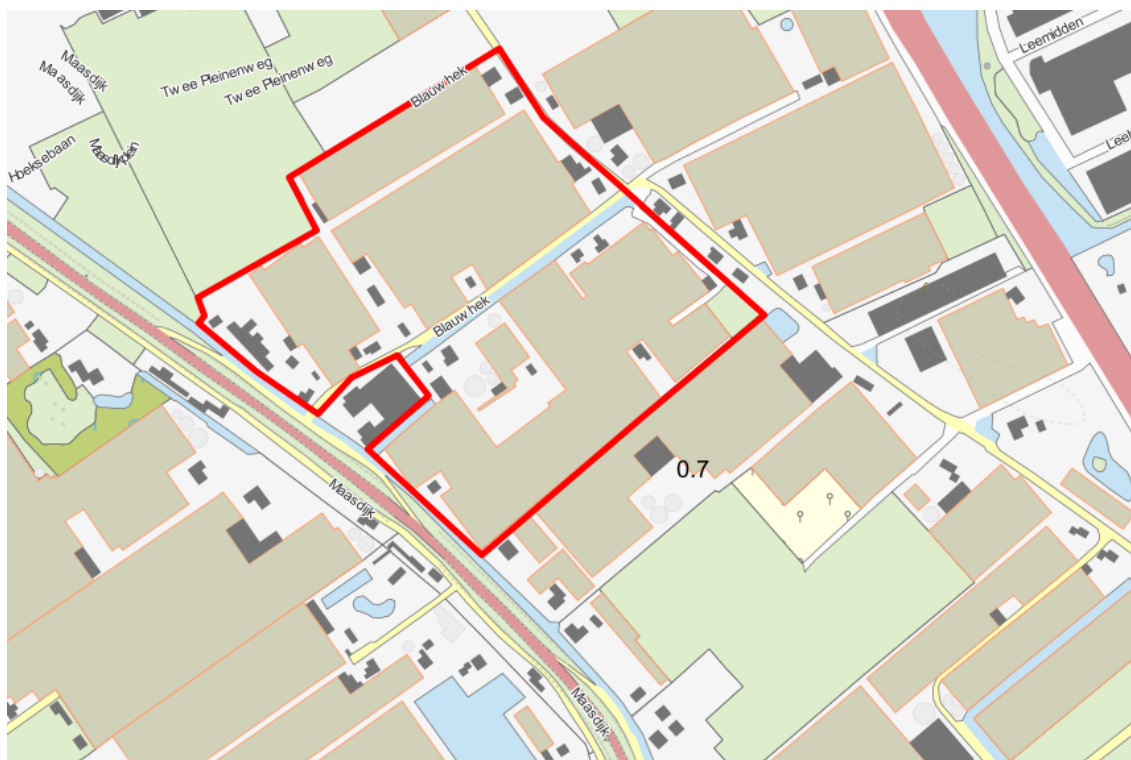
3. Werkwijze

De volgende methoden werden bij het onderzoek gebruikt:

1. Op 14 april 2015 werd plangebied Honderdland Maasdijk, door V. Nederpel bezocht. Daarbij werden de in het plangebied aanwezige ruimtelijke structuren en ecotopen met behulp van de volgende instrumenten geïnventariseerd:
 - verrekijker;
 - zaklamp;
 - fotocamera.
2. Door middel van literatuuronderzoek werd onderzocht welke beschermde flora en fauna in de ruime omgeving van het plangebied recentelijk werden waargenomen. Hierbij werd gebruik gemaakt van de database Quickscanhulp.nl, aangevuld met gegevens uit relevante recente verspreidingsatlassen en actuele websites. Daarnaast werd de ligging van het plangebied ten opzichte van nabijgelegen beschermde gebieden onderzocht.
3. Aan de hand van het veldbezoek en het literatuuronderzoek werd op grond van *expert judgement* een inschatting gemaakt van de beschermde flora en fauna met bijbehorende functies die in het plangebied (kunnen) voorkomen.
4. In samenspraak met de opdrachtgever werd de ingreep in kaart gebracht en omschreven.
5. Op grond van de beschreven ingreep werd een inschatting gemaakt van de redelijkerwijs te verwachten negatieve effecten op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten en functies.
6. Vervolgens werden de mogelijke negatieve effecten getoetst aan de Flora- en faunawet.
7. Ten slotte werd bepaald of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand zijn uit te sluiten of dat hiervoor nog een aanvullende toetsing noodzakelijk is.

4. Omschrijving plangebied

Het plangebied Honderdland is gelegen in Maasdijk, in de provincie Zuid-Holland. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied is gelegen tussen de nieuwe verbindingsweg N220-N213 aan de noordwest zijde, Blauwhek aan de noordoost zijde en de N220 (Maasdijk) aan de zuidwest zijde.

Figuur 1: Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2015.

4.1 Aanwezige ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 1):

- Droog, agrarisch gebied; glastuinbouwgebied. Bedrijfsterrein met kascomplexen en bijbehorende bedrijfsgebouwen. De kassen zijn gemaakt van staalconstructies met als dak en gevelbekleding glas. De bedrijfsgebouwen zijn eenvoudige constructies met een stenen voet en een opzet van glas of metaalplaten. Het dak bestaat in veel gevallen uit (asbest) golfplaten.
- Vochtige, extensief beheerde bermen en oevers; in het plangebied zijn op diverse plekken grasstroken aanwezig als berm of oever. Deze grasstroken bevatten grassen als witbol (*Holcus spec.*) maar ook kruiden als smeewortel (*Symphytum officinale*), smalle weegbree (*Plantago lanceolata*), wilde peen (*Daucus carota*), kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*) en lokaal kleine watereppe (*Berula erecta*).

- Enkele gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur; er zijn diverse woningen aanwezig in het plangebied. Veel van deze woningen hebben een pannendak, al dan niet met daklijsten. De woningen zijn over het algemeen in goede staat.
- Diverse watergangen. Er zijn in het plangebied diverse smalle, ondiepe sloten aanwezig tussen de kassen (< 2 meter breed, < 1 meter diep). Ook zijn er enkele brede watergangen (> 2 meter breed, > 1 meter diep) aanwezig in en rond het plangebied zoals langs Blauwhek. Veel van de aanwezige watergangen zijn beschoeid.
- Tuinen met erfbeplanting. Rond de diverse woningen zijn tuinen met erfbeplanting aanwezig. Veelal betreft het dunne bomen (diameter borsthoogte < 25 cm) als grove den (*Pinus sylvestris*), wilg (*Salix spec.*), sierkers (*Prunus spec.*), lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), coniferen en ruwe berk (*Betula pendula*). Ook zijn er lokaal dikkere bomen (diameter borsthoogte > 25 cm) aanwezig als knotwilg, paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) en gewone es (*Fraxinus excelsior*). In enkele van de aangetroffen bomen zijn holten en scheuren waargenomen, maar bij geen van deze holten zijn sporen van gebruik of bewoning aangetroffen.
- Lage, opgaande begroeiing. In het plangebied zijn, vaak als onderdeel van de erfbeplanting, diverse heesters aanwezig. Aangetroffen soorten zijn oa. Taxus (*Taxus baccata*), vlinderstruik (*Buddleja davidii*), hortensia (*Hydrangea macrophylla*), gewone liguster (*Ligustre vulgare*) en klimop (*Hedera helix*).

4.2 Afstand tot beschermde gebieden

Het Natura 2000-gebied dat het dichtst bij het plangebied ligt is “Solleveld en Kappitelduinen, nr 99” op een afstand van 1,8 km. Het onderdeel van dit gebied wat ligt op een afstand van 1,8 km van het plangebied heet Staelduinsebos.

Het plangebied ligt op ruim 400 meter afstand van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur of wel EHS).

Beschermde Natuurmonumenten zijn niet aanwezig binnen een straal van 5 km van het plangebied.

5. Resultaten beschermde soorten

Op grond van de aanwezige ecotopen is een inschatting gemaakt van de beschermde flora en fauna die mogelijk in het plangebied voorkomen. Omdat onderhavige activiteit in de categorie ruimtelijke ontwikkeling valt wordt in dit hoofdstuk een beoordeling gemaakt van soorten uit Tabel 2 (zwaar beschermd) en Tabel 3 (strikt beschermd) van de Flora- en faunawet. Voor soorten uit Tabel 1 (licht beschermd) geldt een algehele vrijstelling, waarbij wel rekening gehouden dient te worden met de zorgplicht.

5.1 Vaatplanten

Op grond van de voedselrijke omstandigheden ter plekke en de gave muren van de aangetroffen gebouwen worden geen zwaar- of strikt beschermde vaatplanten verwacht. Ook werden tijdens het veldbezoek geen zwaar- of strikt beschermde vaatplanten aangetroffen.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Muizen (ware muizen, woel- en spitsmuizen)

De verspreidingsgebieden van grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*) en veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*) liggen buiten het plangebied (respectievelijk langs de oostgrens, in Twente en in Zeeuws-Vlaanderen) (Broekhuizen et al., 1992, Regelink & Bosch, 2007). Voor de noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) geldt dat deze soort een zeer natte, kruidenrijke vegetatie behoeft en dat de verspreiding zich beperkt tot de lage, natte delen van Nederland. De waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) is gebonden aan schone wateren met een rijke oeevervegetatie. Derhalve kan worden gesteld dat binnen het plangebied geen beschermde muizensoorten voorkomen.

5.2.2 Marterachtigen en bever

In het plangebied werden geen sporen van zwaar- of strikt beschermde marterachtigen aangetroffen. Het is dan ook redelijkerwijs uitgesloten dat de gebouwen dienen als verblijfplaats voor steenmarter (*Martes foina*) of boommarter (*Martes martes*).

Op basis van geologische verspreiding en de aanwezige ecotopen in het plangebied is het voorkomen van de das (*Meles meles*) uit te sluiten.

In het plangebied werden voorts geen sporen van de otter (*Lutra lutra*) en de bever (*Castor fiber*) aangetroffen. Beide soorten hebben dan ook geen verblijfplaats of essentieel foerageergebied in het plangebied.

5.2.3 Eekhoorn

Het plangebied ligt buiten de bekende verspreiding van de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*). De aanwezige ecotopen in het plangebied zijn niet geschikt bevonden voor de eekhoorn en tijdens het veldbezoek werden bovendien geen nesten van de eekhoorn aangetroffen. De kans is derhalve redelijkerwijs uitgesloten dat deze soort in het plangebied aanwezig is.

5.2.4 Vleermuizen

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor een aantal soorten vleermuizen door de aanwezigheid van begroeiing en watergangen. Lijnvormige elementen zijn aanwezig, waarmee vliegroutes van vleermuizen aanwezig kunnen zijn. Diverse gebouwen in het plangebied zijn door de aanwezigheid van daklijsten en pannendaken geschikt bevonden als potentiële verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen.

In het plangebied kunnen derhalve de volgende soorten worden verwacht: gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), watervleermuis (*Myotis daubentonii*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*) en baardvleermuis (*Myotis mystacinus*).

In Tabel 1 is weergegeven welke functies van bovengenoemde soorten mogelijk voorkomen.

Tabel 1. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies.

	Zomerverblijfplaats	kraamverblijfplaats	paarverblijfplaats	winterverblijfplaats	vliegroute	foerageergebied
gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X	X
ruige dwergvleermuis	X		X	X	X	X
kleine dwergvleermuis	X		X	X	X	X
rosse vleermuis						X
laatvlieger	X	X	X	X	X	X
tweekleurige vleermuis	X				X	X
gewone grootoorvleermuis	X				X	X
watervleermuis	X				X	X
meervleermuis	X	X	X		X	X
baardvleermuis	X				X	X

5.3 Vogels

Vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen (categorie 1-4) zijn mogelijk binnen het plangebied aanwezig. Te verwachten jaarrond beschermde nesten kunnen van vogelsoorten zijn die in gebouwen onder bijvoorbeeld dakpannen broeden, zoals huismus (*Passer domesticus*) en gierzwaluw (*Apus apus*).

Van de vogels uit categorie 5 kunnen worden verwacht: ekster (*Pica pica*), koolmees (*Parus major*), pimpermees (*Cyanistes caeruleus*) en spreeuw (*Sturnus vulgaris*).

Hiernaast kunnen zangvogels die in tuinen en stedelijk gebied broeden (zoals merel (*Turdus merula*), heggenmus (*Prunella modularis*) en winterkoning (*Troglodytes troglodytes*)) en overige vogels die broeden in gebouwen onder bijvoorbeeld dakpannen, zoals kauw (*Coloeus monedula*) binnen het plangebied aanwezig zijn.

Tijdens het veldbezoek zijn geen horsten of roesten aangetroffen. Wel zijn er diverse nestkasten aangetroffen.

5.4 Amfibieën en vissen

In het plangebied is water aanwezig wat geschikt is voor de voortplanting van algemene amfibieën en vissen. Tevens zijn de watergangen in het plangebied geschikt voor de zwaarder beschermde vissen kleine modderkruiper en de bittervoorn.

In de directe omgeving is geen geschikt voortplantingswater voor zwaarder- of strikt beschermde amfibieën aanwezig. De aanwezigheid van overwinterende zwaarder- of strikt beschermde amfibieën kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.5 Reptielen

Het plangebied ligt ver buiten het bekende verspreidingsgebied van muurhagedis (*Lacerta muralis*) en ringslang (*Natrix natrix*). Op grond van het ontbreken van voor overige reptielen geschikte ecotopen in het plangebied (zoals schrale vegetatie met voldoende rustige, zonnige plekken) kan het voorkomen van reptielen redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.6 Libellen en dagvlinders

In het plangebied komen geen voedselarme wateren of vegetaties voor die geschikt zijn als leefgebied voor libellen en dagvlinders. Het voorkomen van zwaar- of strikt beschermde libellen en dagvlinders kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

5.7 Overige ongewervelden

In verband met het ontbreken van voor overige ongewervelden geschikte ecotopen (oude eiken, schoon water, veensloten, vennen) in het plangebied kan het voorkomen van zwaar- of strikt beschermde overige ongewervelden redelijkerwijs worden uitgesloten.

6. Ingreep

In de gemeente Westland is men voornemens om plangebied Honderdland Maasdijk te herinrichten. Deze herinrichting bestaat uit het verwijderen van de aanwezige ecotopen. Het plangebied wordt door de gemeente Westland bouwrijp gemaakt. Het proces wordt gerealiseerd in twee fases.

Ingrepen die daartoe in het plangebied plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- Slopen glastuinbouw (fase 1);
- Slopen woningen (fase 2), verwijderen begroeiing en dempen watergangen.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waar een ingreep onder kan vallen.

Onderhavige ingreep valt onder het volgende belangen:

e. dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

7.Toetsing aan wet- en regelgeving

Op grond van de resultaten van het veldbezoek, het literatuuronderzoek en de te verwachten effecten van de ingreep is een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. Uit deze toetsing volgt welke negatieve effecten verwacht kunnen worden en welke soorten daarbij betrokken zijn. Ook geeft de toetsing aan of aanvullend onderzoek dan wel een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is vereist.

Voorts is onderzocht of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand kunnen worden uitgesloten of dat hiervoor nog aanvullend onderzoek nodig is.

7.1 Zoogdieren

7.1.1 Muizen (ware muizen, woel- en spitsmuizen), marterachtigen, bever en eekhoorn

Uit de resultaten blijkt dat het voorkomen van zwaar- of strikt beschermde soorten uit deze soortgroepen redelijkerwijs uitgesloten kan worden. Daarmee is ook een negatief effect op deze soorten redelijkerwijs uit te sluiten. De ingreep houdt voor deze soortgroepen dan ook geen overtreding van de Flora- en faunawet in.

7.1.2 Vleermuizen

Uit de resultaten blijkt dat enkele soorten vleermuizen binnen het plangebied kunnen voorkomen. In Tabel 2 is weergegeven op welke potentieel voorkomende combinaties van soorten en functies binnen het plangebied mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn. Hiermee is rekening gehouden met de aanwezigheid van de ecotopen, de soorten die bekend zijn in de omgeving en de wetenschap hoe zij met het landschap omgaan.

Tabel 2. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies.

	zomerverblijfplaats	kraamverblijfplaats	paarverblijfplaats	winterverblijfplaats	vliegroute	foeragegebied
gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X	X
ruige dwergvleermuis	X		X	X	X	X
kleine dwergvleermuis	X		X	X	X	X
rosse vleermuis						X
laatvlieger	X	X	X	X	X	X
tweekleurige vleermuis	X				X	X
gewone grootoorvleermuis	X				X	X

watervleermuis	X				X	X
meervleermuis	X	X	X		X	X
baardvleermuis	X				X	X
					Geen negatief effect te verwachten	
					Negatief effect niet uitgesloten	

7.2 Vogels

Binnen het plangebied kunnen jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen aanwezig zijn. Verwacht wordt dat vogels met nesten in gebouwen zoals huismus en gierzwaluw in het plangebied aanwezig zijn.

Voor te verwachten soorten uit categorie 5 zijn in de directe nabijheid van het plangebied voldoende alternatieven voor handen.

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring van broedgevallen van algemene vogelsoorten uit met name het stedelijke gebied. Omdat alle vogels tijdens het broeden zijn beschermd, kunnen werkzaamheden tijdens het broedseizoen leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet.

7.3 Vissen

Op basis van het veldbezoek als mede de gegevens bekend uit de omgeving, zijn de aanwezige watergangen geschikt beoordeeld voor kleine modderkruiper en bittervoorn.

Hiermee is een negatief effect op deze soorten niet uit te sluiten. De ingreep kan derhalve leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet voor deze soorten.

7.4 Overige soortgroepen

Uit de resultaten blijkt dat het voorkomen van beschermde soorten uit de soortgroepen vaatplanten, amfibieën, reptielen, libellen, dagvlinders en overige ongewervelde redelijkerwijs kan worden uitgesloten. Daarmee is ook een negatief effect op deze soorten redelijkerwijs uit te sluiten. De ingreep leidt derhalve niet tot een overtreding van de Flora- en faunawet voor deze soorten.

7.5 Gebiedsbescherming

Het Natura 2000-gebied dat het dichtst bij het plangebied ligt is "Solleveld en Kappitelduinen, nr 99". Dit gebied ligt op een afstand van 1,8 km van het plangebied.

Door menselijke invloeden in het tussenliggende gebied (als gevolg van de aanwezigheid van bijvoorbeeld bebouwing en grote wegen) zijn negatieve effecten door geluidsverstoring of visuele verstoring als gevolg van de ingreep op Natura 2000-gebieden uitgesloten. De ingreep draagt niet bij aan verreikende effecten, zoals stikstofdepositie of verdroging.

In de omgeving van het plangebied zijn geen Beschermde Natuurmonumenten aanwezig. Vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn voor dit project dan ook niet nodig.

De ingreep vindt niet plaats binnen het NN. Hierdoor is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur niet van toepassing.

8. Conclusies

Uit de toetsing van de resultaten van het onderzoek aan de Flora- en faunawet blijkt dat bij uitvoering van de ingreep mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn op:

- Vleermuizen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, tweekleurige vleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis meervleermuis en baardvleermuis
- vogels; huismus en gierzwaluw
- vissen; kleine modderkruiper en bittervoorn.

Op de overige soortgroepen wordt geen negatief effect op beschermde soorten (of functies) verwacht.

Op grond van de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden en de aard van de ingreep worden geen significant negatieve effecten verwacht op de kwaliteit van beschermde gebieden.

8.1 Vleermuizen

Enkele gebouwbewonende soorten vleermuizen hebben mogelijk hun vaste rust- en/of verblijfplaats in de gebouwen in het plangebied. Daarom is het noodzakelijk aanvullend onderzoek naar het voorkomen van deze vleermuissoorten in het plangebied te verrichten. Het verdient aanbeveling dit aanvullende onderzoek uit te voeren volgens het Vleermuisprotocol 2013 van de Gegevensautoriteit Natuur.

Het gebruiken van dit protocol geeft een grote mate van zekerheid dat een eventuele ontheffingsaanvraag zonder aanvullende informatie in behandeling wordt genomen. Tevens geeft het Vleermuisprotocol invulling aan de onderzoeksinspanning voortkomend uit de Flora- en faunawet. Aanvullend vleermuisonderzoek houdt in dat er drie bezoeken in periode 15 mei t/m 15 juli (twee direct na zonsondergang en een direct voor zonsopkomst) en twee bezoeken in periode 15 augustus t/m 1 oktober (ruim na zonsondergang en ruim voor zonsopkomst) aan het plangebied gebracht dienen te worden. Deze bezoeken moeten met behulp van een *heterodyne* batdetector met *time expansion* uitgevoerd worden.

8.2 Vogels

In het plangebied zijn de volgende vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd waargenomen of te verwachten: huismus en gierzwaluw.

Voor de andere mogelijk aanwezige soorten broedvogels geldt dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden. Voor het broedseizoen stelt de wet geen vaste begin- of einddatum. Normaal gesproken loopt het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten van 15 maart tot 15 juli.

Wanneer niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden moet het plangebied voorafgaand aan de werkzaamheden door een deskundige op het gebied van beschermde soorten onderzocht worden op de aanwezigheid van broedgevallen. Ook is het dan aan te raden het aanwezige snoeiafval en de vegetatie binnen het werkterrein (ruim) voor het broedseizoen te verwijderen, teneinde de kans op broedgevallen binnen het plangebied te beperken.

Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

8.3 Vissen

Op basis van het veldbezoek alsmede de gegevens bekend uit de omgeving, zijn de aanwezige watergangen geschikt beoordeeld voor de beschermde kleine modderkruiper en bittervoorn. Daarom is het noodzakelijk aanvullend onderzoek te doen naar het voorkomen van deze vissoorten in het plangebied.

Geadviseerd wordt dat er gebruik wordt gemaakt van elektrovisapparatuur en een steeknet. Door langs de oeverzone te waden en met draagbare elektrovisapparatuur te vissen kan in een relatief korte tijd veel resultaat geboekt worden. Met name de oeverzone wordt bemonsterd omdat daar de trefkans voor veel soorten groot is.

De wateren dienen volgens de richtlijnen van STOWA bevestigd te worden. Dit houdt in dat minimaal 25 procent van de watergangen in het plangebied wordt bevestigd. Deze steekproeven worden verspreid over de watergangen genomen, waarbij voor de volledigheid verschillende habitats worden bevestigd.

De waargenomen vissoorten worden in het veld gedetermineerd. Waarnemingen worden direct ingevoerd in een handcomputer (pda). Op die manier kan registratie van gegevens snel en overzichtelijk plaatsvinden.

8.4 Samenvatting

In algemene zin kan redelijkerwijs worden gesteld dat op grond van de mogelijke effecten de uitvoering van de ingreep niet door de Flora- en faunawet wordt verhinderd, mits tijdig aanvullend onderzoek wordt uitgevoerd naar vleermuizen, vogels en vissen en rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels. Afhankelijk van de resultaten van dit aanvullende onderzoek kan een aanvraag van een ontheffing en het opstellen en uitvoeren van een mitigatieplan noodzakelijk zijn.

Eventuele significant negatieve effecten op nabijgelegen beschermde gebieden zijn in het onderhavige geval niet aan de orde.

9. Bronnen

9.1 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Creemers, C.M. & J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (06-04-2014)].

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Bittervoorn *Rhodeus amarus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gierzwaluw *Apus apus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*.

9.2 Websites

www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol

www.quickscanhulp.nl

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl/ministeries/elenil

www.telmee.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Figuur 2. Het plangebied bestaat uit diverse huizen met erfbeplanting, glastuinbouw met bijbehorende bedrijfspanden en diverse watergangen.

Figuur 3. Er zijn slechts enkele ecotopen aanwezig in het plangebied, waarvan sommige grote oppervlakten bevatten.

Figuur 4. Sommige ecotopen, zoals de aanwezige glastuinbouwbedrijven, hebben weinig potenties voor beschermde natuurwaarden.

Figuur 5. Gebouwen met potenties voor verblijfplaatsen en nesten, omringt door groen. Dit zijn potentiële leefgebieden voor diverse beschermde soorten.

Bijlage 2. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Het Ministerie van LNV (nu: EZ) heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen van de categorie 1 – 4 soorten:

- boomvalk (*Falco subbuteo*)
- buizerd (*Buteo buteo*)
- gierzwaluw (*Apus apus*)
- grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*)
- havik (*Accipiter gentilis*)
- huismus (*Passer domesticus*)
- kerkuil (*Tyto alba*)
- oehoe (*Bubo bubo*)
- ooievaar (*Ciconia ciconia*)
- ransuil (*Asio otus*)
- roek (*Corvus frugilegus*)
- slechtvalk (*Falco peregrinus*)
- sperwer (*Accipiter nisus*)
- steenuil (*Athene noctua*)
- wespandief (*Pernis apivorus*)
- zwarte wouw (*Milvus migrans*).

Meer informatie over deze lijst en de bescherming van nestplaatsen van vogels door de Flora- en faunawet is te vinden op de website van het ministerie van EZ.

BIJLAGE 5 ECOLOGISCHE WERKPROTOCOL FASE 2C1

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

T.B.V. WERKZAAMHEDEN

HONDERDLAND FASE 2C1

TE MAASDIJK

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL**T.B.V. WERKZAAMHEDEN****HONDERDLAND FASE 2C1****TE MAASDIJK****Colofon**

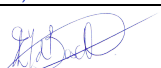
Opdrachtgever: Honderdland Ontwikkelingscombinatie C.V.
Postbus 218
3140 AE Maassluis

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. A.W.M. Loeve/
Mevr. ing. M. Nieuwenhuijsen

© VanderHelm Milieubeheer B.V. /
Honderdland Ontwikkelingscombinatie C.V.

Projectcode: HOMA160674

Verantwoording	Versie	Definitief_V2
	Datum	8 december 2016
Auteur	Mevr. ing. M. Nieuwenhuijsen	
Kwaliteitscontrole	Mevr. ing. K.E. Orie-Vreugdenhil	
Vrijgave	Dhr. ing. E.L. van den Bosch	

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 DESKUNDIGHEID.....	5
1.4 KWALITEITSBORGING	5
1.5 ORGANISATORISCHE ASPECTEN	6
1.6 VERANTWOORDING.....	6
1.7 OPMERKING IN VERBAND MET WET NATUURBESCHERMING	6
2. PROJECTGEBIED.....	7
2.1 HUIDIGE SITUATIE	7
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN	7
3. ECOLOGISCH ONDERZOEK EN WETTELIJK KADER.....	9
3.1 RESULTATEN ECOLOGISCH ONDERZOEK	9
3.2 WETTELIJK KADER	10
4. ECOLOGISCHE UITVOERENDE WERKZAAMHEDEN	11
4.1 ECOLOGISCHE BEGELEIDING	11
4.2 UITVOERENDE ECOLOGISCHE MAATREGELEN	11
5. ECOLOGISCHE PROCESWERKZAAMHEDEN	17
5.1 RAPPORTAGE EN ADMINISTRATIE.....	17
5.2 MELDINGEN EN CONTACTEN.....	17
REFERENTIES	18

BIJLAGEN:

1. LOKALE LIGGING PROJECTGEBIED
2. SOORTOMSCHRIJVINGEN
3. WETTELIJK KADER
4. ONTHEFFING FF/75C/2016/0379.TOEK.TDK
5. COMPENSATIE GROEN BLAUWHEK 14, 27 EN 29
6. COMPENSATIE GROEN HUISMUSSEN

1. INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van Honderdland Ontwikkelingscombinatie C.V. opdracht gekregen voor het opstellen van een ecologisch werkprotocol ten behoeve van werkzaamheden rond Honderdland Fase 2C1 te Maasdijk voor het project “Honderdland Fase 2C1”.

1.1 AANLEIDING

Aanleiding tot dit ecologisch werkprotocol zijn de geplande werkzaamheden in het kader van project “Honderdland Fase 2C1”, de aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis en de huismus en de afgegeven ontheffing met het kenmerk FF/75C/2016/0379.toek.td d.d. 1 september 2016..

De geplande werkzaamheden in het projectgebied zijn van dusdanige aard dat zonder aanvullende maatregelen mogelijk verbodsbepalingen (artikel 9 en 11 van de Flora- en faunawet) overtreden worden. Daarnaast is de zorgplicht van toepassing (artikel 2 van de Flora- en faunawet).

Voor dit project is een ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd en verleend door het bevoegd gezag. Dit ecologisch werkprotocol is gebaseerd op het activiteitenplan dat is opgesteld ten behoeve van de ontheffingsaanvraag, de ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379.toek.td. (d.d. 1 september 2016) en de soortenstandaard van de gewone dwergvleermuis.

1.2 DOELSTELLING

Doel van dit ecologisch werkprotocol is dat er conform de afgegeven ontheffing van de Flora- en faunawet met kenmerk FF/75C/2016/0379.toek.tdk wordt gewerkt, zodat schade aan soorten, die door de Flora- en faunawet worden beschermd, wordt voorkomen of beperkt.

1.3 DESKUNDIGHEID

De medewerkers van de afdeling Ecologie van VanderHelm Milieubeheer B.V. voldoen aan tenminste één van de door het Ministerie van Economische Zaken genoemde voorwaarden, zie box 1, en zijn daarmee te kwalificeren als deskundige.

Box 1: Deskundigheid (Bron: Ministerie van Economische Zaken)

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

1.4 KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het ‘Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging’. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op het door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V. Dit kwaliteitssysteem is gecertificeerd conform de norm ISO 9001:2008.

1.5 ORGANISATORISCHE ASPECTEN

In onderstaande tabel zijn de bedrijven en/of instanties weergegeven die betrokken zijn bij de voorgenomen werkzaamheden.

Tabel 1: Betrokken instanties

Instantie	Betrokkenheid
Honderdland Ontwikkelingscombinatie C.V. Contactpersoon: Dhr. G. Hofman Aartsdijkweg 1 2676 LE Maasdijk	Opdrachtgever
Rijksdienst voor ondernemend nederland <i>Ministerie van Economische Zaken</i> Postbus 19530 2500 CM DEN HAAG E-mail: ffwet@rvo.nl Tel: 088 0424242	Bevoegd gezag Flora- en faunawet
Aannemer	
VanderHelm Milieubeheer B.V. Contactpersoon: mevrouw M. Nieuwenhuijsen/ K.E. Orie-Vreugdenhil Nobelsingel 2 2652 XA BERKEL EN RODENRIJS Telefoon: 010 - 2492460 Mobiel: 06 33 61 88 73 E-mail: m.nieuwenhuijsen@vdh.nl	Ecologische begeleiding

1.6 VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van de uit te voeren of reeds uitgevoerde werkzaamheden.

1.7 OPMERKING IN VERBAND MET WET NATUURBESCHERMING

Op 1 januari 2017 treedt de Wet natuurbescherming in werking. Welke gevolgen deze nieuwe wetgeving kan hebben voor lopende projecten is nog niet in te schatten. De daadwerkelijke invulling (o.a. soortbescherming en vervolgstappen) van de wetgeving en hoe de wetgeving exact geïmplementeerd gaat worden is nog niet bekend. Een grote verandering is dat de handhaving en implementatie verschuift van het Ministerie van Economische Zaken (in de vorm van RVO) naar de provincies. De afgegeven met kenmerk FF/75C/2016/0379.toek.tdk. d.d. 1 september 2016 blijft gelden voor dit project.

2. PROJECTGEBIED

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied van fase 2C1 is gelegen in Maasdijk en wordt begrensd door de N220, Blauwhek en de Oudedijk. Het projectgebied bestaat in de huidige situatie uit voormalig glastuinbouwgebied met kascomplexen, bijbehorende bedrijfsgebouwen en vochtige, extensief beheerde bermen en oevers. In het projectgebied zijn diverse watergangen aanwezig. De begrenzing van het projectgebied wordt weergegeven in afbeelding 1 en voor de lokale situatiekaart wordt verwezen naar bijlage 1.

Tabel 2: Gegevens projectgebied

Projectgebied:	Honderdland fase 2C1
Plaats:	Maasdijk
Gemeente:	Westland
Provincie:	Zuid-Holland
Kilometerhok (Rijksdriehoekskoördinaten):	X: 74 / Y: 442

Afbeelding 1: Begrenzing projectgebied fase 2C1 met een rode lijn (bron afbeelding: googlemaps)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN

Na afloop van de activiteiten zijn de kascomplexen en een deel van de aanwezige woningen gesloopt en het perceel bouwrijp gemaakt. De woning aan Blauwhek 14 blijft behouden. In het projectgebied wordt een rotonde aangelegd. De werkzaamheden die plaatsvinden zijn de volgende:

- Het slopen van de woningen aan Blauwhek 8a, 10, 10a, 19 en 21a en aanwezige kascomplexen;
- Het verwijderen van het aanwezige groen rondom de te slopen woningen en kascomplexen;
- Het verwijderen en verleggen van kabels, leidingen en riolering;
- Het saneren van de bodem;
- Het aanleggen van een rotonde en aan- en afvoerende wegen;

- Het dempen van delen van watergangen;
- Het inrichten van een groene corridor voor huismussen.

De planning van de werkzaamheden is als volgt:

In mei 2016 is nieuw water gegraven, als eis uit de watervergunning, dit water is in oppervlakte groter dan dat er wordt gedempt in deze fase van het project. Dit water dient tevens als compenserend leefgebied voor de bittervoorn. De onderstaande alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis en de huismus zijn gerealiseerd in de tweede helft van juli 2016:

- Blauwhek 14: 10 m. vogelvides, gevelbetimmering voor vleermuizen aan 2 zijden en 4 vleermuiskasten (Schwegler 1FF);
- Blauwhek 27: 6 m. vogelvides en 4 vleermuiskasten (Schwegler 1FF);
- Blauwhek 29: 8 m. vogelvides.

De sloopwerkzaamheden vinden in de winter van 2016 en in 2017, hierbij wordt rekening gehouden met de gevoelige periode van vleermuizen en huismussen. Voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden worden de huidige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt. De exacte sloopdata van de huizen en kascomplexen zijn nog niet bekend.

Het perceel waarop de groene corridor voor de huismus wordt gerealiseerd, wordt verworven in december 2016. Ondertussen wordt de omgevingsvergunning aangevraagd, zodat direct na het vergunnen gestart kan worden met de sloopwerkzaamheden. Na de sloop wordt het gebied ingezaaid met kruidenrijk gras, zodat dit gebied kan functioneren als foerageergebied voor de Huismus gedurende het broedseizoen van 2017. Binnen een jaar wordt in een deel van het gebied compensatie aangelegd in de vorm van groen dat kan functioneren als rustplaats, badderplek en foerageergebied voor de Huismus. De omgeving rond de aan te leggen weg wordt ontzien en wordt, indien nodig, na het aanbrengen van voorbelasting verder ingericht.

3. ECOLOGISCH ONDERZOEK EN WETTELIJK KADER

In 2015 en 2016 zijn verschillende natuurwaardenonderzoeken uitgevoerd in het projectgebied. De relevante resultaten zijn in § 3.1 samengevat. In § 3.2 is beschreven wat de wettelijke consequenties zijn t.a.v. de Flora- en faunawet die voortvloeien uit het ecologisch onderzoek. In hoofdstuk 4 is beschreven hoe gewerkt dient te worden, zodat de Flora- en faunawet niet wordt overtreden.

3.1 RESULTATEN ECOLOGISCH ONDERZOEK

Bij VanderHelm Milieubeheer B.V. zijn de volgende onderzoeken bekend en deze vormen de basis van onderhavig werkprotocol:

- Ecologische quickscan, d.d. 23 april 2015, Regelink Ecologie & Landschap;
- Aanvullend onderzoek Honderdland, Maasdijk, d.d. 3 november 2015, Regelink Ecologie & Landschap;
- Quick scan Flora- en faunawet afslag Maasdijk te Westland, d.d. april 2015, Adviesbureau Mertens B.V.;
- Veldonderzoek beschermde soorten ter plaatse van en direct rond afslag Maasdijk te Westland, d.d. januari 2016, Adviesbureau Mertens B.V.

Op basis van bovengenoemd uitgevoerd onderzoek worden de volgende beschermde soorten in (delen van) het projectgebied verwacht:

- Tabel 1: bosmuis, mol, veldmuis, huisspitsmuis, gewone pad, middelste groene kikker en bruine kikker;
- Tabel 2: kleine modderkruiper;
- Tabel 3: bittervoorn, gewone dwergvleermuis;
- Vogels met een jaarrondbeschermd nest, te weten: huismus;
- Algemene broedvogels.

Uit de uitgevoerde natuurwaardenonderzoeken blijkt dat de gewone dwergvleermuis vaste rust- en verblijfplaatsen heeft in het projectgebied. Er is een zomerverblijfplaats vastgesteld in de woning aan Maasdijk 7 en er is waarschijnlijk een paarverblijfplaats aanwezig in de woning aan Blauwhek 10. Het is niet uitgesloten dat de paarverblijfplaats tevens een functie heeft als winterverblijfplaats. Verder vormt het plangebied niet essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. De ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn niet in het plangebied vastgesteld.

In het projectgebied is een geïsoleerde populatie van de huismus aanwezig. Er zijn negentien broedlocaties vastgesteld in gebouwen binnen het projectgebied. Het inheemse groen rondom de woningen in het plangebied vormen foerageergebied en dekking voor de huismus en zijn essentieel voor het functioneren van de broedlocaties van de soort. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van de gierzwaluw is uitgesloten.

In verschillende watergangen in het projectgebied zijn de bittervoorn en de kleine modderkruiper vastgesteld. Op twee locaties is de bittervoorn aangetoond, de kleine modderkruiper komt algemeen voor in het projectgebied. De verschillende watergangen staan met elkaar in verbinding en het is daarmee aannemelijk dat de soorten verspreid over het projectgebied voorkomen.

3.2 WETTELIJK KADER

De voorgenomen werkzaamheden zullen, zonder aanvullende ecologische (mitigerende en compenserende) maatregelen, leiden tot overtreding van artikel 9 en 11 van de Flora- en faunawet voor Tabel 2 en 3 soorten. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet).

Box 2: Mogelijk te overtreden artikelen van de Flora- en faunawet

Artikel 2

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

4. ECOLOGISCHE UITVOERENDE WERKZAAMHEDEN

In dit hoofdstuk is uitgewerkt welke ecologische maatregelen nodig zijn om invulling te geven aan de mitigerende maatregelen, zoals beschreven in § 3.2, zodat de Flora- en faunawet niet wordt overtreden en er conform de afgegeven ontheffing wordt gewerkt.

4.1 ECOLOGISCHE BEGELEIDING

Ecologische begeleiding bij de uitvoering van de projectwerkzaamheden is noodzakelijk conform de afgegeven ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379.toek.tdk. De ecologische begeleiding dient te worden verzorgd door deskundig personeel, zoals genoemd door het Ministerie van Economische Zaken. VanderHelm Milieubeheer B.V. voldoet aan de voorwaarden voor deskundig personeel.

4.2 UITVOERENDE ECOLOGISCHE MAATREGELEN

In § 4.2.1 zijn algemeen geldende ecologische maatregelen beschreven en in § 4.2.2 - § 4.2.4 is per werkzaamheid beschreven welke ecologische maatregelen er nodig zijn. In de laatste paragraaf zijn geheel vrijblijvende adviezen gegeven.

4.2.1 Algemene handelswijze

In onderstaande tabel is in een natuurkalender weergegeven wat gunstige en ongunstige periode(n) zijn voor het uitvoeren van de werkzaamheden. De kleuren in de tabel geven aan welke werkzaamheden wanneer uitgevoerd kunnen worden, en of er hierbij ecologische maatregelen nodig zijn. De gestreepte vakken geven aan wanneer het uitvoeren van de werkzaamheden de voorkeur heeft. De weergegeven perioden fungeren als richtlijn. De grenzen kunnen iets verschuiven als gevolg van bijvoorbeeld weersinvloeden. Dit is te bepalen door een deskundige op het gebied van de betreffende soort. Uit de natuurkalender komt naar voren dat de werkzaamheden het beste tussen half oktober tot begin november kunnen worden uitgevoerd.

Tabel 3: Tijdschema: gevoelige perioden per werkzaamheid per soort(groep)

tabel 3. Tijdschema, gevoelige perioden per werkzaamheid per soort(groep)														
Werkzaamheden	Soort(groep)	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec	
Sloopwerkzaamheden	Broedvogels	broedperiode												
Ongeschikt maken	Gewone dwergvleermuis Paar- en winterverblijfplaats	winter								paarper.		Winter		
Ongeschikt maken	Gewone dwergvleermuis zomerverblijfplaats				zomerperiode									
Sloopwerkzaamheden	Huismus			broedperiode										
Dempen van watergangen	Vissen				voortplantingsperiode									
	Uitvoering met de nodige ecologische maatregelen zoals beschreven in § 4.2.2 tot en met § 4.2.4													
	Werkzaamheden niet uitvoeren in deze periode.													
	Voorkeursperiode uitvoering werkzaamheden													

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient de ontheffinghouder de werkzaamheden te melden via bijlage 1 van de afgegeven ontheffing.

De volgende algemene maatregelen worden genomen:

- Tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 juli) worden geen werkzaamheden uitgevoerd, tenzij uit controle door een deskundige is komen vast te staan dat zich in de directe omgeving geen broedende vogels of nesten bevinden. Als ergens nesten worden aangetroffen wordt gehandeld volgens box 3;
- Werkpaden en werkomgeving worden zo beperkt mogelijk gehouden.

Box 3: Werkwijze bij aanwezigheid van broedende vogels

- de nesten worden indien mogelijk met GPS ingemeten en zo nodig gemarkeerd met een bamboestok of piketpaal;
- de opdrachtgever en uitvoerder worden op de hoogte gebracht van de locatie;
- via de uitvoerder wordt het personeel op de locatie op de hoogte gebracht;
- na het markeren, worden de nesten niet meer gestoord;
- het nest wordt na het ontdekken gevolgd (monitoren), hierbij wordt gelet op aanwezigheid van broedende of alarmerende ouders. Het monitoren gebeurt van een afstand met behulp van verrekijker (telescoop).
- gedurende de broedperiode mag in de directe omgeving van het nest niet gewerkt worden. De afstand en periode worden per situatie door een deskundige bepaald;
- nadat de jonge kuikens het nest hebben verlaten, wordt doorgaans het nest niet meer gebruikt. Na het verlaten van het nest kunnen de werkzaamheden hervat worden;
- indien kuikens zich in het veld bevinden, houdt het uitvoerende personeel hier rekening mee (lagere snelheden in het projectgebied).

4.2.2 Maatregelen voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden

Onderstaande maatregelen die in een bepaalde periode uitgevoerd moeten worden staan weergegeven in afbeelding 2.

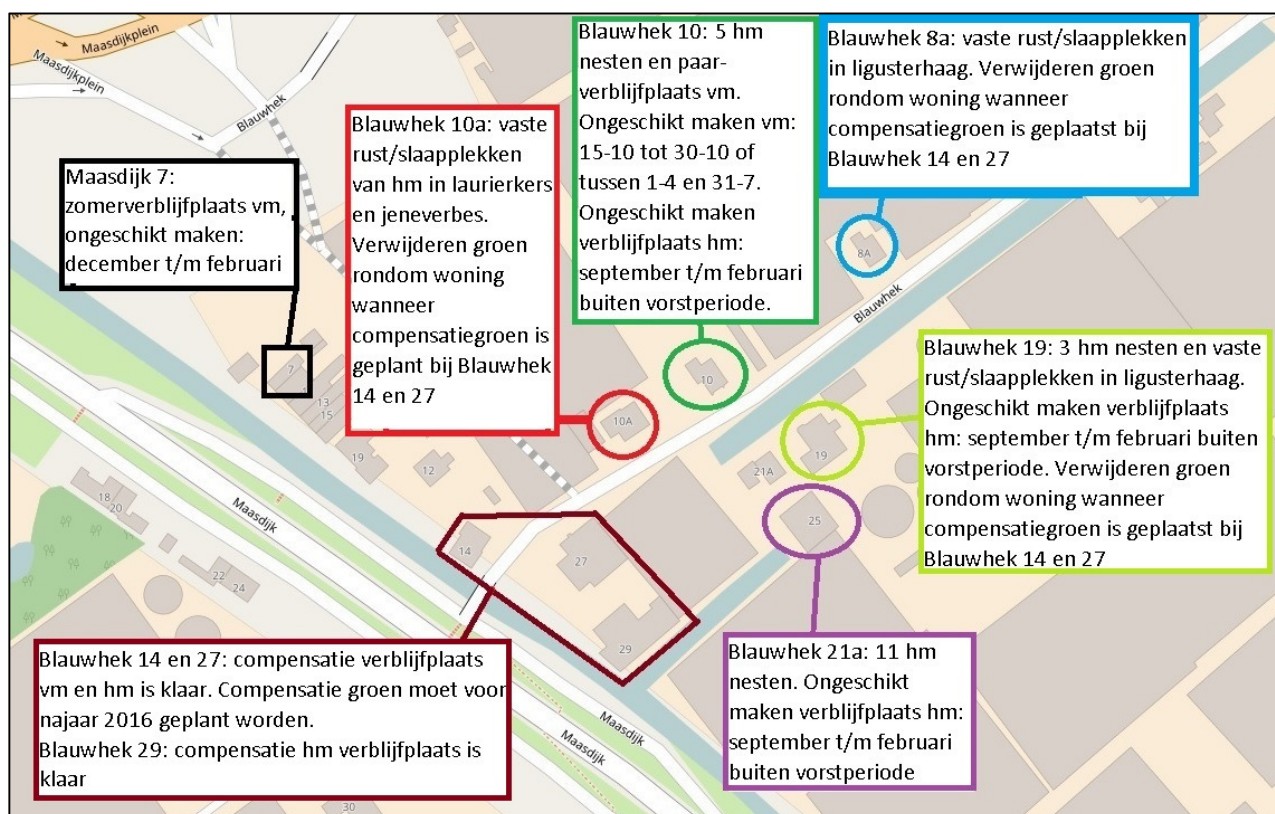
Gewone dwergvleermuis

- Compenseren voor de zomerverblijfplaats en paar- en winterverblijfplaats die verloren gaan;
 - Compensatie zomerverblijfplaats: Gevelbetimmering aanbrengen aan twee zijden van Blauwhek 14;
 - Compensatie paar- en winterverblijfplaats: 4 houtbetonnen kasten van het type Schwegler 1FF plaatsen op Blauwhek 14.
- De verlichting van de lantaarnpaal nabij Blauwhek 14 dient vervangen te worden door vleermuisvriendelijke, amberkleurige verlichting;
- Voorafgaand aan de sloop van de woningen aan Maasdijk 7 en Blauwhek 10 dienen de aanwezige verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt te worden voor vleermuizen. Dit ongeschikt maken wordt uitgevoerd door het verwijderen van een aantal dakpannen, gaten te maken in de gevelbetimmering en de gevelhoeken eruit te slopen. Het ongeschikt maken moet onder begeleiding van een deskundig ecooloog worden uitgevoerd;
 - Het ongeschikt maken van de verblijfplaats aan Maasdijk 7 dient te worden uitgevoerd in de periode december tot en met februari. Hiermee wordt voldaan aan voorwaarde 8 van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379 (zie afbeelding 2);
 - De verblijfplaats aan Blauwhek 10 dient ongeschikt gemaakt te worden in de periode half oktober tot begin november. Indien dit niet haalbaar is, dient gewacht te worden totdat de winterrustperiode voorbij vanaf 1 april 2017. Hiermee wordt voldaan aan voorwaarde 8 van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379 (zie afbeelding 2);
- Bij vleermuisactiviteit in de periode van het ongeschikt maken zal door een deskundige worden beoordeeld of controlebezoeken nodig zijn om vast te stellen dat de vleermuis geen gebruik meer maakt van de verblijfplaats en het te slopen gebouw als vaste rust- en verblijfplaats. De controlebezoeken worden in een team van twee personen uitgevoerd en bestaan in principe uit twee avondbezoeken (van zonsondergang tot twee uur na zonsondergang);
- De woningen kunnen worden gesloopt als deze zijn vrijgegeven door een deskundig ecooloog.

Huismus

- Compenseren voor 19 vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen die verloren gaan;
 - Aanbrengen van 10 m vogelvides op Blauwhek 14 (reeds gerealiseerd);
 - Aanbrengen van 6 m vogelvides op Blauwhek 27 (reeds gerealiseerd);
 - Aanbrengen van 8 m vogelvides op Blauwhek 29 (reeds gerealiseerd).
- Voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden dienen de aanwezige verblijfplaatsen van de huismus ongeschikt gemaakt te worden. Dit ongeschikt maken wordt uitgevoerd door het plaatsen van een rol gaas in de dakgoot;

- Het ongeschikt maken dient uitgevoerd te worden in de periode september tot en met februari en in deze periode ook buiten perioden met vorst. Een deskundig ecooloog dient te bepalen wanneer de beste periode is om de verblijfplaatsen ongeschikt te maken en dient het ongeschikt maken te begeleiden. Hiermee wordt voldaan aan voorwaarde 9 van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379 (zie afbeelding 2);
- Voorafgaand aan het verwijderen van het groen rondom de te slopen woningen dient inheems groen aangeplant te worden rondom de woningen aan Blauwhek 14 en 27. De tekening met daarop het door HOC goedgekeurde ontwerp van het compensatie groen is opgenomen in de bijlage 5. Hiermee wordt voldaan aan voorwaarde 10 van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379;

Afbeelding 2: periode om ongeschikt te maken per te slopen gebouw en compensatie locaties (uitgezonderd compensatie locatie Maasdijk 25). vm = vleermuis, hm = huismus (bron: openstreetmap)

4.2.3 Maatregelen gedurende de uitvoering van de sloopwerkzaamheden

Gewone dwergvleermuis

- Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden wordt lichtuitstraling naar omliggende gebieden zoveel mogelijk voorkomen;
- Als er geen werkzaamheden plaatsvinden wordt bouwverlichting uitgeschakeld;
- Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden vleermuizen worden aangetroffen in de te slopen woningen, dienen de werkzaamheden te worden stopgezet en een deskundig ecooloog te worden geïnformeerd. Deze dient aanvullende maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat de vleermuis de verblijfplaats verlaat. De werkzaamheden kunnen worden hervat als de ecooloog de woning vrijgeeft voor de werkzaamheden.

Huismus

- Gedurende de broedperiode van de huismus dient verstoring van de vogels en de verblijfplaatsen te worden voorkomen door zo min mogelijk werkzaamheden nabij de woningen aan Blauwhek 14 en 27 uit te voeren. Deze periode loopt globaal van maart tot en met september.

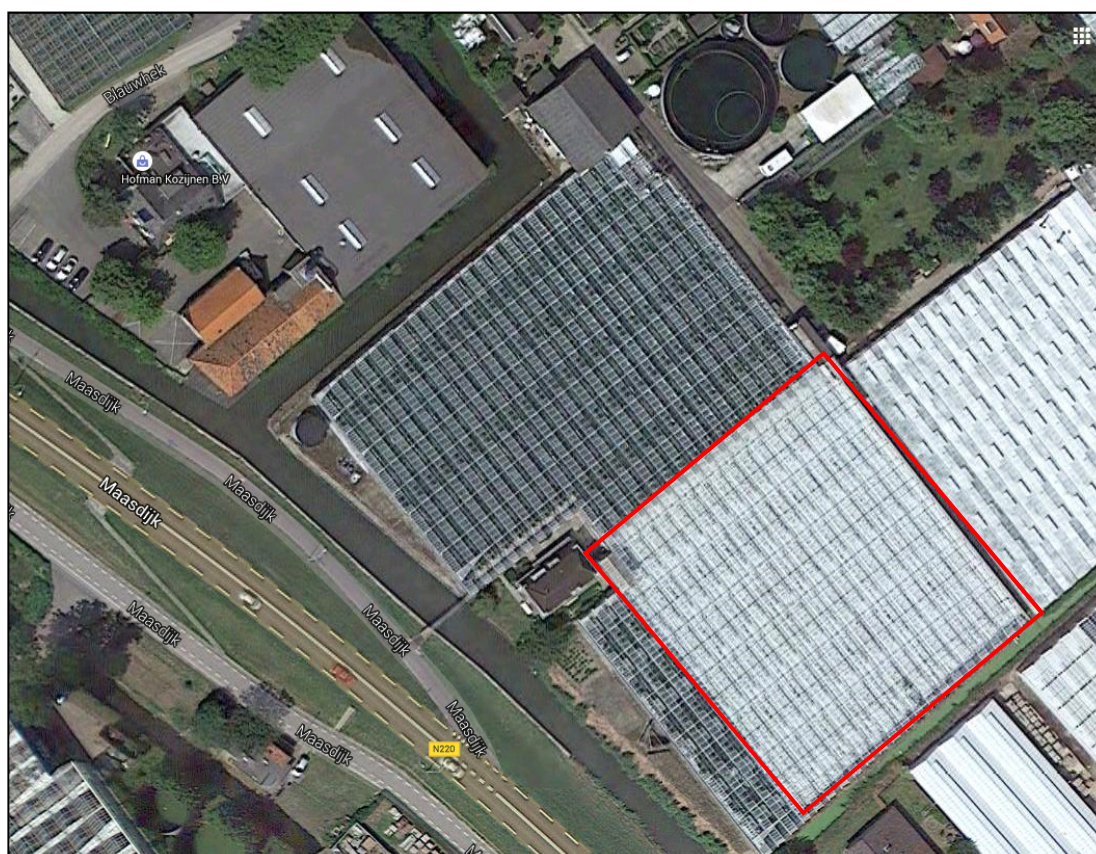
4.2.4 Maatregelen na uitvoering van de sloopwerkzaamheden

Gewone dwergvleermuis

- Er dient voorkomen te worden dat het projectgebied niet langer geschikt is als foerageergebied voor vleermuizen door uitstraling van openbare verlichting zoveel mogelijk te voorkomen of het plaatsen van vleermuisvriendelijke verlichting;
- De acht houtbetonnen kasten aan de gebouwen aan Blauwhek 14 en 27 en de gevelbetimmering aan Blauwhek 14 ten behoeve van vleermuizen mogen niet worden verwijderd. De gevelbetimmering dient zodanig te worden onderhouden dat deze een duurzame verblijfplaats voor vleermuizen biedt;
- De dakranden en kasten van de gebouwen aan Blauwhek 27 en 29 mogen niet worden afgesloten voor vleermuizen.

Huismus

- Er moet te allen tijde voldoende foerageergebied en dekking aanwezig zijn voor de huismus. Het aan te leggen inheems groen dient dan ook duurzaam in stand te worden gehouden. Hiermee wordt voldaan aan voorwaarde 10 van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379;
- Het scherm ter afscherming van de woning aan Maasdijk 25 dient bij realisatie ingericht te worden met klimop;
- De vogelvides aan Blauwhek 14 (10m), Blauwhek 27 (6m) en Blauwhek 29 (8m) mogen niet worden verwijderd of afgesloten voor huismussen;
- Het compensatiegebied (grond Blauwhek 25) voor de huismus dient zo snel mogelijk na het slopen van de aanwezige kassencomplexen te worden ingezaaid met een kruidenmengsel (zie afbeelding 3).

= locatie compensatiegebied huismus

Afbeelding 3, compensatiegebied huismus locatie Maasdijk 25 (bron: googlemaps)

4.2.5 Doorkijk fase 2

Gewone dwergvleermuis

- In fase 2C is reeds overgecompenseerd met alternatieve verblijfplaatsen voor de verblijfplaatsen die verloren gaan. Dit is gedaan om voldoende alternatieve verblijfplaatsen aan te kunnen bieden voor de totale lokale populatie. In de Soortenstandaard gewone dwergvleermuis (2014) staat dat voor een verloren verblijfplaats minimaal 4 nieuwe verblijfplaatsen aangeboden moeten worden die dezelfde functie kunnen vervullen als de verblijfplaats die verloren gaat.
 - Paarverblijfplaats: Voor de paarverblijfplaats die verloren gaat zijn reeds voldoende alternatieve verblijfplaatsen in het gebied aanwezig;
 - Zomerverblijfplaats: Voor de zomerverblijfplaats die verloren gaat zijn acht nieuwe verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van vleermuiskasten en er is gevelbetimmering aangebracht aan twee zijden van Blauwhek 14.

Huismus

- In fase 2C is reeds overgecompenseerd met alternatieve verblijfplaatsen voor de verblijfplaatsen die verloren gaan. Dit is gedaan om voldoende alternatieve verblijfplaatsen aan te kunnen bieden voor de totale lokale populatie. In de Soortenstandaard gewone huismus (2014) staat dat voor elke verblijfplaats die aangetast of verwijderd wordt minimaal twee nieuwe verblijfplaatsen aangeboden moeten worden.
 - In totaal gaan er 19 vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen verloren. Ter compensatie zijn er 48 nieuwe verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van 24 meter vogelvides.
- Het compensatiegebied Blauwhek 25 voor huismussen wordt aangelegd ter compensatie van de aan te tasten beschermde elementen in geheel fase 2. De tekening met daarop het door HOC goedgekeurde ontwerp van het compensatie groen is opgenomen in de bijlage 6. Het soortgericht onderzoek zal uitwijzen of dit voldoende is;
- Aan de lintbebouwing aan de Maasdijk worden vier nieuwe woningen natuurinclusief gebouwd. In deze woningen worden verblijfplaatsen voor huismus en gewone dwergvleermuis gerealiseerd;
- Honderdland Ontwikkeling Combinatie C.V. onderzoekt mogelijkheden om woningen in de lintbebouwing aan de Maasdijk (die momenteel ongeschikt zijn voor huismus) geschikt te maken voor huismussen. Bewoners worden benaderd met een brief waarin vogelvides wordt aangeboden;
- Vooruitlopen op de volgende fase van de herontwikkeling van Honderdland worden vogelvides geplaatst in de bebouwing van eiland 1. Dit betreffen de gebouwen van McDonalds en/of van Weener. Hoeveel vogelvides hier worden geplaatst is nog niet bekend. Dit wordt nader bepaald lopende het uit te voeren onderzoek naar de aanwezigheid van huismussen in de rest van fase 2;
- Er worden zoveel mogelijk nieuwe bedrijventerreinen natuurinclusief ingericht.

4.2.6 Maatregelen ten behoeve van werkzaamheden in het water

Indien de dempingswerkzaamheden na 1 januari 2017 worden uitgevoerd en de bittervoorn en de kleine modderkruiper niet langer strikt beschermd zijn, is uitsluitend de zorgplicht van toepassing. Ecologische begeleiding blijft hierdoor noodzakelijk bij dempingswerkzaamheden. Een deskundig ecooloog zal bepalen welke maatregelen in dat geval nodig zijn om conform de vigerende wetgeving de werkzaamheden uit te voeren.

- Het dempen van watergangen waarin de bittervoorn en/of de kleine modderkruiper worden verwacht, dient bij voorkeur uitgevoerd te worden in de periode september/oktober. Hiermee wordt voldaan aan voorwaarde 11 van de ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0379.toek.tdk;
- Indien het niet mogelijk is de watergangen te dempen in de periode september/oktober is het ook mogelijk de werkzaamheden uit te voeren in de periode november tot en met maart, als de luchttemperatuur boven het vriespunt ligt en er geen ijs ligt in de watergang. Een deskundig ecooloog dient te bepalen wanneer de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden;
- Indien bij het dempen van (delen van) watergangen richting open water wordt gedempt, dienen aanwezige vissen voorafgaand aan de werkzaamheden verjaagd te worden en wordt de aanwezige bodem opgedreven;

- Indien dit nodig is om een negatief effect te voorkomen, worden aanwezige vissen voorafgaand aan de werkzaamheden afgevangen en uitgezet in een geschikte watergang buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden door achtereenvolgens de volgende stappen te nemen:
 - Afhankelijk van de lengte van de te dempen watergang dient deze verdeeld te worden in compartimenten van 100 à 200 meter. Bij brede watergangen (meer dan 4 meter breed) dienen deze voorafgaand aan het compartimeren eerst vanuit het midden verdiept te worden;
 - De waterdiepte dient te worden verlaagd tot 30 à 40 centimeter;
 - De aanwezige bittervoorns, zoetwatermosselen en kleine modderkruipers dienen vervolgens te worden afgevangen;
 - De afgevangen exemplaren dienen zo snel mogelijk in geschikt leefgebied buiten de invloedssfeer te worden uitgezet.
- Het wegvangen van bittervoorns is mogelijk in perioden dat de watertemperatuur laag is, maar boven nul. Voorafgaand dient in kaart te worden gebracht waar de bittervoorns zich op dat moment in groepen bij elkaar bevinden;
- Het afvangen en uitzetten van aanwezige fauna dient te worden begeleid door een deskundig ecooloog;

4.2.7 Aantreffen van niet eerder genoemde beschermde soorten

Wanneer niet eerder genoemde beschermde soorten worden aangetroffen in het projectgebied worden vervolgstappen genomen. Dit kan zijn het uitvoeren van inventarisaties of het uitvoeren van mitigerende maatregelen. Daarnaast dient dit conform punt 3 van de ontheffing gemeld te worden aan het RVO.

5. ECOLOGISCHE PROCESWERKZAAMHEDEN

5.1 RAPPORTAGE EN ADMINISTRATIE

Met betrekking tot het uitvoeren van ecologische werkzaamheden geldt in het kader van de Flora- en faunawet een omgekeerde bewijslast. Voor het verkrijgen van deze bewijslast worden van de werkzaamheden rapportages opgesteld. Onderdeel van deze rapportage zijn onder andere:

- omschrijving werkmethoden;
- bevindingen bij ecologische begeleiding;
- conclusies;
- aanbevelingen en adviezen;
- logboek uitgevoerde ecologische begeleiding/inspecties.

5.2 MELDINGEN EN CONTACTEN

- De ecologisch begeleider is aanwezig bij het startoverleg/start werkzaamheden. Opdrachtgever neemt initiatief tot contact. Tijdens dit bezoek worden de werkzaamheden en onderhavig ecologisch werkprotocol met de opdrachtgever/uitvoerder doorgesproken. Eventuele aanwezige ecologische knelpunten worden opgepakt en hiervoor wordt samen met opdrachtgever/uitvoerder een oplossing gezocht.
- Indien ecologische begeleiding nodig is, wordt het ecologisch adviesbureau hiervan één week van tevoren van op de hoogte gesteld door de opdrachtgever, zodat ecologische begeleidingswerkzaamheden ingepland kunnen worden.
- Tijdens de veldbezoeken van het ecologisch adviesbureau wordt eveneens gelet op het voorkomen van beschermde soorten anders dan in eerder uitgevoerd onderzoek zijn vastgesteld. Indien beschermde soorten worden aangetroffen, wordt contact opgenomen met de opdrachtgever, waarna vervolgstappen worden bepaald.
- Indien niet eerder genoemde beschermde soorten worden aangetroffen zijn de volgende vervolgstappen mogelijk:
 - melden aan de RVO conform punt 3 van de ontheffing;
 - uitvoeren van inventarisaties;
 - opstellen van mitigerende maatregelen, waardoor er gewerkt kan worden conform de Flora- en faunawet.
 - aanvragen ontheffing, indien overtreding van de Flora- en faunawet niet kan worden voorkomen middels mitigerende maatregelen.
- Opgemerkt wordt dat het van belang is de projectplanning regelmatig door te spreken met het ecologisch adviesbureau, zodat de ecologische werkzaamheden en de eventuele ecologisch advisering hierop kunnen worden afgestemd.
- De opdrachtgever zorgt voor een volledig overzicht van de terreinbeheerders/eigenaren voor zover relevant voor de ecologische begeleiding. Deze contactpersonen worden ruim voor aanvang van de werkzaamheden op de hoogte gebracht door de opdrachtgever.
- Contact met derden, door het ecologisch adviesbureau in relatie met onderhavig project, vindt uitsluitend plaats na overleg en instemming van de opdrachtgever.

REFERENTIES

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, *soortenstandaard gewone dwergvleermuis*, versie 2.0, 2014.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, *soortenstandaard huismus*, versie 2.0, 2014.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, *soortenstandaard bittervoorn*, versie 2.0, 2014.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, *soortenstandaard kleine modderkruiper*, versie 2.0, 2014.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, ontheffings Flora- en faunawet, kenmerk FF/75C/2016/0379.toek.td, d.d. 1 september 2016.

VanderHelm Milieubeheer B.V., Activiteitenplan ten behoeve van het bouwrijp maken van Honderland Fase 2 C te Maasdijk, kenmerk HOMA160674, d.d. 2 augustus 2016.

BIJLAGE 2 SOORTOMSCHRIJVINGEN

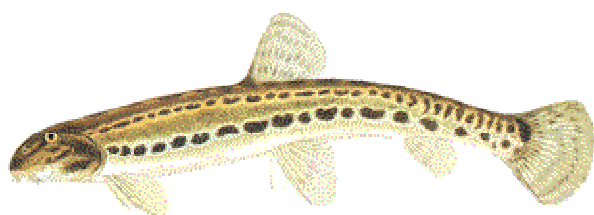
Kleine modderkruiper

Cobitis taenia

Kenmerken

De kleinste van de drie inheemse modderkruipers wordt 10 tot 13 cm groot. Het is een zeer beweeglijk, wormachtig visje met een fraai patroon van donkere vlekken op zijn flanken. De kop is spits en hij heeft een kleine onderstandige bek met zes baarddraden: vier aan de bovenlip en twee aan de mondhoeken. Deze tastdraden gebruikt hij om 's nachts naar voedsel te zoeken op de bodem. Onder de hoog geplaatste ogen bevindt zich in een groef een stevige en beweegbare stekel, die gevorkt is en naar achteren gericht. De rugvin is klein en ongeveer halverwege het lichaam geplaatst. Op de basis van de staartvin zit, aan de rugzijde, een donkere vlek.

Foto

Leefwijze

Waarschijnlijk is de vis vooral in de avondschemering actief en gaat dan op zoek naar voedsel. Als de kleine modderkruiper niet actief is, houdt hij zich verborgen in de bodem, onder stenen of waterplanten of in bedden van groene draadalgen. Ook bij naderend gevaar kan hij zich snel tot aan de ogen in de bodem ingraven, zodat alleen een klein deel van de kop uit het zand steekt.

Voedsel

Tijdens het foerageren hapt de kleine modderkruiper bodemsubstraat op, waaruit vervolgens de eetbare deeltjes "gezeefd" worden en het niet opgenomen substraat via de kieuwen weer uitgestoten wordt. Wel gegeten worden watervlooien, eenoog-kreeftjes, raderdierpjes, kiezelalgen en detritusdeeltjes (dood organisch materiaal).

Verspreiding

De kleine modderkruiper komt verspreid over heel Nederland voor. De soort ondervindt geen bedreigingen in Nederland voor wat betreft zijn overleving. Door verbeterde inventarisatietechnieken (elektrische schepnetten) zal waarschijnlijk blijken dat de soort nog op een groter aantal plaatsen voorkomt in Nederland dan nu bekend is.

Bittervoorn

Rhodeus amarus
Kenmerken

De bittervoorn is een karperachtige met een maximale lengte van 8 cm. Op de glanzende flanken is vanaf het midden tot aan de staart een blauwgroene streep zichtbaar.

Leefgebied en leefwijze

Om zich voort te kunnen planten, is de bittervoorn afhankelijk van grote zoetwatermosselen. Bij het paaien worden achtereenvolgens de eitjes en de spermatozoïden bij de mossel ingebracht, waarna de bevruchting plaatsvindt in de kieuwholte van de mossel. Wanneer de larven zelf kunnen zwemmen, verlaten ze hun gastheer. De bittervoorn leeft zowel stilstaand als stromend water met een goede begroeiing. Ze eten voornamelijk plantaardig voedsel (algen) dat van stenen ge graasd wordt.

Beschermingsstatus

De soort komt voor op tabel 3 van de Flora- en faunawet (zwaarste bescherming)

Gewone dwergvleermuis

Pipistrellus pipistrellus

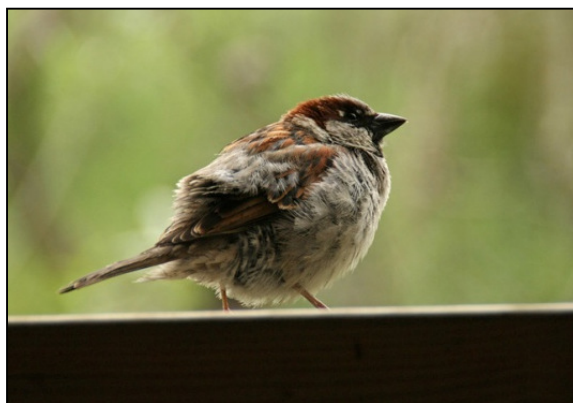
De gewone dwergvleermuis is de op één na kleinste Europese vleermuissoort. Ze hebben een vrij spitse snuit en korte driehoekige oren. Hun rug is roodbruin, kastanjebruin of donkerbruin, terwijl hun buik eerder geel- tot grijsbruin is. Hun snuit, oren en vlieghuid zijn zwartbruin. De gewone dwergvleermuis leeft in vrijwel heel Europa en is in België en Nederland een algemeen voorkomende soort.

Huismus

Passer domesticus

De huismus is een kleine zangvogel welke zich voornamelijk voedt met zaden en insecten. Het mannetje onderscheidt zich van het bruine vrouwtje door zijn grijze kruin en wangen in combinatie met zijn zwarte keel en borst. De huismus nestelt bij voorkeur in oudere gebouwen waar zich geschikte broedlocaties bevinden onder bijvoorbeeld de dakpannen. De huismus is het gehele jaar rondom de nestplaats te vinden. Nesten van huismussen kennen een jaarronde bescherming vanuit de Flora- en faunawet.

BIJLAGE 3 WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING

In Nederland loopt de bescherming van natuur via twee sporen. Enerzijds is er bescherming van natuurgebieden. Anderzijds is er de bescherming van soorten flora (planten) en fauna (dieren). In dit hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van de vigerende wet- en regelgeving in zake de Natuurbeschermingswet 1998, Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet.

GEBIEDSBESCHERMING

Natuurbeschermingswet 1998

De gebiedsbescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Nota Ruimte. Onder deze bescherming vallen de volgende gebiedsoorten: Natura 2000-gebieden (dit zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn), Beschermde Natuurmonumenten en gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands), worden ook beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet 1998.

De in dit rapport beschreven toetsing betreft het vaststellen of het projectgebied in of in de omgeving van een beschermd natuurgebied ligt en of er sprake is van een negatief effect op de beschermde natuurwaarden. Zo nee, dan is verder onderzoek niet nodig, zo ja, dan is een aanvullende toetsing nodig waarbij wordt vastgesteld of er sprake is van een negatief effect.

Natuurnetwerk Nederland

Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische Hoofdstructuur) vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis en er wordt van uitgegaan van het "Nee, tenzij"-regime en compensatiebeginsel. Het ruimtelijk beleid voor NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de NNN het "nee, tenzij"-regime. Indien een voorgenomen ingreep de "nee, tenzij"-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het "nee, tenzij"-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

SOORTENBESCHERMING (FLORA- EN FAUNAWET)

Bescherming van kwetsbare en zeldzame flora en fauna is geregeld in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet geldt daar waar beschermde soorten voorkomen. Daarbij is het niet van belang of dat specifieke gebied ook wettelijk beschermd wordt. Binnen de Flora- en faunawet geldt een beschermingsregime dat uitgaat van drie klassen (ingedeeld in tabellen) en daarnaast vogels als aparte categorie. Afhankelijk van de status van een soort moet bij de aantasting van exemplaren bij plannen, projecten of activiteiten een ontheffing op de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Bescherming van licht naar zwaar is als volgt:

Tabel 1-soorten

Middels de vrijstellingsregeling (AMvB art. 75) wordt in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend voor Tabel 1-soorten. Derhalve hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Echter voor deze soorten blijft de algemene zorgplicht van kracht.

Tabel 2-soorten

Voor de Tabel 2-soorten kan gewerkt worden met een door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) goedgekeurde gedragscode of met een ontheffing. Indien aanwezige Tabel 2-soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Tabel 3-soorten

Voor de Tabel 3-soorten dient in het geval van ruimtelijke ontwikkeling gewerkt te worden onder een ontheffing. Bij werkzaamheden die vallen onder beheer & onderhoud en beheer & gebruik kan ook met een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode gewerkt worden.

Indien aanwezige Tabel 3 soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Indien er maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen garanderen, is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Om er zeker van te zijn of de opgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan op basis van de opgestelde mitigerende maatregelen een ontheffing bij het Ministerie van EL&I worden aangevraagd. Indien het Ministerie van EL&I akkoord gaat met de mitigerende maatregelen, wordt de ontheffingsaanvraag positief afgewezen en mogen de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Vogels

Voor vogels dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorg dragen dat de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd wordt. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is de zorgplicht opgenomen. Onderstaand wordt de zorgplicht weergegeven, zoals is opgenomen in Artikel 2 van de Flora- en faunawet.

- Lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- Lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verboden handelingen

Naast de zorgplicht zijn een aantal verboden handelingen opgenomen. Deze worden hieronder weergegeven.

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten.
- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren.
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen, verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten en dieren.

RODE LIJSTEN

Op grond van het Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009 houdende vaststelling van geactualiseerde Rode Lijsten flora en fauna (Minister van LNV, 2004) zijn gevoelige, kwetsbare, bedreigde, ernstige bedreigde en verdwenen dier- en plantensoorten opgenomen in een nationale Rode Lijst. Aan deze soorten moet volgens het besluit bijzondere aandacht worden besteed voor wat betreft de instandhouding. De Rode Lijst geeft de soorten van de lijst dus geen afzonderlijke juridische beschermingsstatus, maar geeft wel aan dat er in het (soorten)beleid rekening gehouden moet worden met de instandhouding van de betreffende soorten. Wanneer er op provinciaal niveau beleid ten aanzien van bepaalde Rode Lijstsoorten is vastgesteld, dan dient dit beleid als afwegingskader in de besluitvorming rond plannen die in gaan tegen dit beleid.

BIJLAGE 4 ONTHEFFING FF/75/2016/0379

> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle

Honderdland Ontwikkelings Combinatie C.V.
G. Hofman
Aartsdijkweg 1
2676 LE MAASDIJK

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 40225,
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
ffwet@rvo.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

Kenmerk
FF/75C/2016/0379.toek.td

Bijlagen
2

Datum 1 september 2016
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer Hofman,

Naar aanleiding van uw verzoek van 2 augustus 2016 en de aanvulling hierop van 11 augustus 2016, geregistreerd onder aanvraagnummer 5190017982208, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Ik verleen u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, huismus, bittervoorn en de kleine modderkruiper.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Honderdland fase 2C', gelegen in de gemeente Maasdijk. Het project betreft het bouwrijp maken van het plangebied. De werkzaamheden bestaan uit:

- het slopen van woningen en kascomplexen;
- het verwijderen van beplanting;
- het verwijderen en verleggen van kabels, leidingen en riolering;
- het saneren van de bodem;
- het aanleggen van een rotonde en aan- en afvoerende wegen;
- het dempen van delen van watergangen;
- het inrichten van een groene corridor voor huismussen.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 en 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), huismus (*Passer domesticus*), bittervoorn (*Rhodeus amarus*) en de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*), voor de periode van 1 oktober 2016 tot en met 30 september 2021.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De huismus is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. De bittervoorn en de kleine modderkruiper zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder d, van de Flora- en faunawet. De bittervoorn is tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten en plantensoorten¹.

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 9 en 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Afwijzing artikel 9 van de Flora- en faunawet

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet, voor wat betreft het doden en/of verwonden van de gewone dwergvleermuis, huismus, bittervoorn en de kleine modderkruiper. Ontheffing voor het doden en verwonden is in casu niet nodig. Er worden door u voldoende maatregelen genomen om doden en verwonden te voorkomen. Incidentele slachtoffers vallen niet onder de reikwijdte van artikel 9 van de Flora- en faunawet. Bovendien wordt gelet op de zorgplicht, genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet geen ontheffing verleend voor het doden en/of verwonden van de gewone dwergvleermuis, huismus, bittervoorn en de kleine modderkruiper.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

1 september 2016

Onze referentie

Aanvraagnummer
5190017982208

¹ Besluit vrijstelling beschermde diersoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2012, 615.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Instandhouding van de soorten

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Onder de daklijst van de noordwestelijke gevel aan de Maasdijk 7 is een zomerverblijfplaats van de soort vastgesteld. In de woning aan Blauwhok 10 is tevens een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Het is niet uitgesloten dat de paarverblijfplaats tevens een functie heeft voor de soort als winterverblijfplaats, tijdens milde winters. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 16 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan ten behoeve van het bouwrijp maken van Honderdland fase 2C te Maasdijk' van 2 augustus 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Door de werkzaamheden gaan een zomerverblijfplaats en een paar- en mogelijk winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren. Eind juli 2016 zijn reeds voldoende alternatieve verblijfplaatsen voor de soort gerealiseerd in de vorm van vleermuiskasten en gevelbetimmering. Om de functionaliteit van de verblijfplaatsen te verbeteren wordt de verlichting van een nabijgelegen lantarenpaal aangepast. Doordat rekening wordt gehouden met voldoende gewenningstijd is het aannemelijk dat de exemplaren van de gewone dwergvleermuis de alternatieve verblijfplaatsen ontdekken en in gebruik nemen. Naast de gerealiseerde alternatieve verblijfplaatsen zijn in de te behouden woningen voldoende beschikbare alternatieven aanwezig, waar de soort naar kan uitwijken. Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen zorgt u vooraf voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de gewone dwergvleermuis. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis blijft hierdoor behouden.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum
1 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

Echter, ondanks deze maatregelen worden door het realiseren van de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verstoord. Immers, de gewone dwergvleermuis wordt gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- of verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist. Daar de gewone dwergvleermuis wel in de omgeving aanwezig blijft komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
1 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

Doordat er slechts twee kleine verblijfplaatsen verloren gaan en er voldoende alternatieve verblijfplaatsen worden gerealiseerd, is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis in de omgeving van het plangebied aanwezig blijft. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Huismus

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust- of verblijfplaatsen van de soort.

De huismus is op drie locaties in het plangebied aangetroffen. Onder de daken van Blauwhek 10, 19 en de schuur van het bedrijf aan Blauwhek 25 zijn in totaal negentien nestplaatsen van de soort vastgesteld. De hagen in diverse tuinen fungeren als foerageergebied en dekking voor de exemplaren van de huismus. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien deze van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de huismus worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 16 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan ten behoeve van het bouwrijp maken van Honderdland fase 2C te Maasdijk' van 2 augustus 2016 en zoals beschreven in de aanvulling op de aanvraag van 24 augustus 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
1 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

Door de werkzaamheden gaan negentien nestplaatsen van de huismus verloren. In de te behouden woningen worden voldoende geschikte alternatieve nestplaatsen aangeboden, door het realiseren van 24 meter vogelvides. Door drie alternatieve locaties aan te bieden en rekening te houden met voldoende gewinningstijd, wordt de kans op gebruik door de drie huismussengroepen vergroot. Rondom de alternatieve nestplaatsen wordt inheems groen aangeplant om het verlies aan foerageergebied en dekking te compenseren. Hierdoor blijft er te allen tijde voldoende geschikt leefgebied voor de huismus beschikbaar. Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen zorgt u vooraf voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de huismus. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de huismus blijft hierdoor behouden.

Echter, ondanks deze maatregelen worden door het realiseren van de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de huismus verstoord. Immers, de huismus wordt gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- of verblijfplaats van de huismus derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist. Daar de huismus wel in de omgeving aanwezig blijft gaat er geen wezenlijke invloed uit van deze verstoring.

De populatie van de huismus in het gehele projectgebied betreft een geïsoleerde populatie, waar de exemplaren van de huismus uit het plangebied een onderdeel van zijn. Er wordt een overmaat aan alternatieve nestplaatsen gerealiseerd, waarmee de mogelijkheid wordt geboden voor de aanwezige populatie om zich uit te breiden. Het aan te leggen leefgebied zal een stapsteen vormen naar de achterliggende lintbebouwing. Hier zijn woningen aanwezig met potentieel leefgebied voor de huismus. Hierdoor wordt de populatie van de huismus in staat gesteld om het leefgebied uit te breiden en ook wordt zo uitwisseling met omliggende populaties mogelijk gemaakt. De gunstige staat van instandhouding van de huismus komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Bittervoorn en kleine modderkruiper

De bittervoorn en de kleine modderkruiper zijn in het plangebied aangetroffen. De watergangen in het plangebied fungeren als algeheel leefgebied voor deze soorten. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bittervoorn en de kleine modderkruiper worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de bittervoorn en de kleine modderkruiper tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de pagina's 16 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan ten behoeve van het bouwrijp maken van Honderdland fase 2C te Maasdijk' van 2 augustus 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
1 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

Door de werkzaamheden gaat algeheel leefgebied van de bittervoorn en de kleine modderkruiper verloren. De werkzaamheden worden zoveel mogelijk in één richting uitgevoerd, naar open water, waarbij de bodem opgedreven wordt. Waar dit niet mogelijk is worden de watergangen opgedeeld in compartimenten en worden de aanwezige exemplaren van de bittervoorn, kleine modderkruiper en zoetwatermossels afgevangen en verplaatst naar geschikt leefgebied in de omgeving van het plangebied. In 2016 is reeds nieuw water gegraven. Dit water zal op termijn nieuw geschikt leefgebied vormen voor de soorten. Tot dat het water voldoende functioneel is voor de bittervoorn en de kleine modderkruiper is er voldoende geschikt alternatief leefgebied beschikbaar, waar de exemplaren van deze soorten naar kunnen uitwijken. Met inachtneming van de door u voorgestelde maatregelen zorgt u vooraf voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populaties van de bittervoorn en de kleine modderkruiper. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de bittervoorn en de kleine modderkruiper blijft hierdoor behouden.

Echter, ondanks deze maatregelen worden door het realiseren van de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bittervoorn en de kleine modderkruiper verstoord. Immers, de bittervoorn en de kleine modderkruiper worden gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- of verblijfplaats van de bittervoorn en de kleine modderkruiper derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist. Daar de bittervoorn en de kleine modderkruiper wel in de omgeving aanwezig blijven komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding.

De oppervlakte aan geschikt leefgebied voor de bittervoorn en de kleine modderkruiper is na de werkzaamheden toegenomen. Er is meer water gerealiseerd dan dat er wordt gedempt. De gunstige staat van instandhouding van de bittervoorn en de kleine modderkruiper komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Het belang 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' is niet van toepassing op uw project. Uit uw onderbouwing blijkt niet voldoende dat er sprake is van een tekort aan bedrijventerreinen. In de 'Structuurvisie Westland' staat het volgende weergegeven: *"Vooruitlopend op de uitkomsten van dit onderzoek worden in de structuurvisie geen nieuwe uitbreidingslocaties bedrijventerreinen worden aangewezen. Mocht de komende jaren blijken dat de economie aantrekt, de behoefte van uitbreiding onderbouwd is en dit een bijdrage kan leveren aan de groei van de Greenport, dan is uitbreiding bespreekbaar."* Hieruit blijkt dat er bij dit project (nog) geen sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang. De aanvraag is daarom uitsluitend beoordeeld op grond van het belang 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
1 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

Voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrichtlijn. Het door u aangevraagde belang 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' is niet genoemd in de Habitatrichtlijn. Het belang genoemd in artikel 2, derde lid, aanhef en onder j, van het Vrijstellingsbesluit kan in dit geval echter wel aan de ontheffingverlening ten grondslag liggen, er is immers geen sprake van verstoring die afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding.

Voor vogels kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. Het door u aangedragen belang 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' is niet genoemd in de Vogelrichtlijn. Het belang genoemd in artikel 2, derde lid, aanhef en onder j, van het Vrijstellingsbesluit kan in dit geval echter wel aan de ontheffingverlening ten grondslag liggen, er is immers geen sprake van verstoring met wezenlijke invloed.

De werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de gewone dwergvleermuis, huismus en de bittervoorn is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populaties van de gewone dwergvleermuis, huismus en de bittervoorn.

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden vanwege de sloop van bestaande bebouwing. Het onderhavige project betreft fase 2 van de ontwikkeling van het bedrijventerrein en wordt uitgevoerd grenzend aan het gebied waar reeds fase 1 is gerealiseerd. Om fase 2 van het bedrijventerrein mogelijk te maken moet het projectgebied bouwrijp gemaakt worden en de grond gesaneerd. Daarnaast is de aanleg van een rotonde noodzakelijk om het gebied de ontsluiten. Dit kan niet worden uitgevoerd zonder de aanwezige bebouwing te slopen. Om de rotonde aan te kunnen leggen moeten kleine delen van de aanwezige watergang worden gedempt. Voor de aanleg van de weg is in 2013 een variantenstudie uitgevoerd. Uit deze studie is naar voren gekomen dat de gekozen variant verkeerskundig de beste optie is. In deze variant is een directe verbinding tussen zowel Honderdland als de kern Maasdijk aanwezig, terwijl ook Blauwhek en Oudedijk zijn ontsloten. Deze variant is civieltechnisch uitgewerkt en verder geoptimaliseerd. De aanleg van de weg is vastgelegd in het bestemmingsplan en kan daarmee niet op een andere locatie worden aangelegd. Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de gewone dwergvleermuis, huismus en de bittervoorn zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
1 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde diersoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. De datum bovenaan deze brief is de verzenddatum.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl/bezwaar. Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval onze referentie, het briefkenmerk en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt onze referentie en het briefkenmerk in de rechter kantlijn van deze brief.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum
1 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190017982208

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van de heer G. Hofman op 2 augustus 2016, namens Honderland Ontwikkelings Combinatie C.V. en de aanvulling hierop van 11 augustus 2016

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Honderland Ontwikkelings Combinatie C.V. (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Aartsdijkweg 1
Postcode en woonplaats: 2676 LE MAASDIJK

Ontheffing **5190017982208** voor het tijdvak van: 1 oktober 2016 tot en met 30 september 2021

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), huismus (*Passer domesticus*), bittervoorn (*Rhodeus amarus*) en de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Honderland fase 2C', begrensd door de N220, Blauwhek en de Oudedijk, kilometerhok X=74 en Y=442 in de gemeente Maasdijk, één en ander zoals is weergegeven in afbeelding 1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan ten behoeve van het bouwrijp maken van Honderland fase 2C te Maasdijk' van 2 augustus 2016.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevreiding tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven op de pagina's 16 tot en met 19 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Activiteitenplan ten behoeve van het bouwrijp maken van Honderdland fase 2C te Maasdijk' van 2 augustus 2016 (bijlage 2 bij dit besluit) en zoals beschreven in de aanvulling op de aanvraag van 24 augustus 2016 (bijlage 3 bij dit besluit).

Gewone dwergvleermuis

8. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare paar- en overwinteringsperiode van de gewone dwergvleermuis. Deze loopt globaal van half augustus tot en met half oktober. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van de gewone dwergvleermuis.

Huismus

9. U dient de werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periode waarin het nest van de huismus wordt gebruikt als broedgelegenheid, maar binnen deze periode ook niet tijdens vorstperioden. Per jaar en per broedpaar kan deze periode zowel eerder als later beginnen en eindigen. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor de uitvoering van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de huismus. Een deskundige zal bepalen wanneer en hoe de maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd gaan worden.
10. U dient er zorg voor te dragen dat er te allen tijde voldoende geschikt foerageergebied en dekkingmogelijkheid voor de huismus aanwezig is.

Bittervoorn en kleine modderkruiper

11. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare voortplantings- en winterrustperiode van de bittervoorn en de kleine modderkruiper. Deze lopen globaal van april tot en met augustus en van november tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de bittervoorn en de kleine modderkruiper.

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Overige voorschriften

12. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
13. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
14. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
15. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
16. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 40225, 8004 DE Zwolle.

Den Haag, 1 september 2016

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen

De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

5. MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

Om schadelijke effecten te voorkomen worden mitigerende maatregelen in paragraaf 5.1 en compenserende maatregelen in paragraaf 5.2 voorgesteld. De mitigerende maatregelen hebben als doel om het doden of verwonden van de Gewone dwergvleermuis en Huismus te voorkomen. De compenserende maatregelen zijn bedoeld om het verdwijnen van de vaste rust- en verblijfplaats te compenseren in de tijdelijke en nieuwe situatie.

5.1 MITIGERENDE MAATREGELEN

Om te voorkomen dat vleermuizen, Huismussen, Bittervoorns en Kleine modderkruipers worden gedood of verwond (Artikel 9 van de Flora- en faunawet) wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van de soorten. Hierbij wordt gewerkt op basis van de Soortenstandaarden Gewone dwergvleermuis, Huismus, Bittervoorn en Kleine modderkruiper (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, versie 2.0, 2014).

Gewone dwergvleermuis

Voorafgaand aan de sloop worden de vaste rust- en verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis ongeschikt gemaakt in de meest gunstige periode. In de Soortenstandaard wordt aangegeven dat als sprake is van een zomerverblijfplaats dat deze werkzaamheden niet uitgevoerd mogen worden in de periode maart tot en met november. De huidige zomerverblijfplaats wordt dan ook ongeschikt gemaakt in de periode december tot en met februari. De verblijfplaats is dan niet in gebruik en er wordt voldaan aan de gewenningstijd voor alternatieve verblijfplaatsen. Voor de paar- en winterverblijfplaats geldt dat de kwetsbare perioden globaal van half augustus tot half oktober en van begin november tot en met eind maart lopen. De voorkeursperiode voor het ongeschikt maken van deze verblijfplaats is tussen half oktober tot begin november en na eind maart. Een deskundig ecooloog dient de beste periode voor het ongeschikt maken te bepalen.

De verblijfplaatsen worden onder begeleiding van een deskundig ecooloog ongeschikt gemaakt. Het ongeschikt maken wordt gedaan door een aantal dakpannen te verwijderen, gaten te maken in de gevelbetimmering en de gevelhoeken eruit te slopen. Hierdoor ontstaat tocht in de verblijfplaats en wordt daarmee ongeschikt voor vleermuizen. De zomerverblijfplaats is in de winterperiode niet in gebruik. Bij vleermuisactiviteit in deze periode zal door een deskundige worden beoordeeld of controlebezoeken nodig zijn om vast te stellen dat de vleermuis geen gebruik meer maakt van de verblijfplaats en het te slopen gebouw als vaste rust- en verblijfplaats. Indien tijdens deze bezoeken is vastgesteld dat de verblijfplaats niet meer in gebruik is, zal het gebouw worden vrijgegeven voor de sloop.

Huisumus

Het ongeschikt maken van de verblijfplaatsen van de Huismus moet voorafgaand aan de werkzaamheden en na het realiseren van voldoende alternatieve verblijfplaatsen plaatsvinden. Het ongeschikt maken moet uitgevoerd worden buiten de broedperiode van de Huismus. Het voornemen is om voorafgaand aan het broedseizoen, in de winter, de huidige verblijfplaatsen ongeschikt te maken. Binnen deze periode zal het ongeschikt maken worden uitgevoerd buiten vorstperioden. Zodra de ontheffing is verleend, zal een deskundig ecooloog de beste periode voor het uitvoeren van deze werkzaamheden bepalen. Hierbij wordt ervoor gezorgd dat de Huismus niet meer onder het dak kan komen door het plaatsen van een rol gaas in de dakgoot. Het ongeschikt maken wordt onder begeleiding van een deskundig ecooloog uitgevoerd. Er zijn dan voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar en er is voldaan aan de gewenningsperiode voor alternatieve verblijfplaatsen.

Vissen

Voorafgaand aan de dempingswerkzaamheden worden de aanwezige Bittervoorns, Kleine modderkruipers en andere aanwezige fauna, afgevangen en verplaatst naar geschikt habitat in de omgeving van het projectgebied, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Hierbij worden achtereenvolgens de volgende maatregelen getroffen:

- Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de kwetsbare voortplantingsperiode van de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper. Deze periode loopt globaal van april tot en met augustus. Een deskundig ecooloog dient de periode te bepalen waarin de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd;

- Wanneer naar open water gedempt kan worden, heeft dit de voorkeur, hierbij dienen de aanwezige vissen voorafgaand verjaagd te worden en wordt de aanwezige bodem opgedreven, zodat geen vissen onder dempingmateriaal terecht komen;
- Indien niet naar open water gedempt kan worden, dienen de te dempen watergangen, afhankelijk van de lengte opgedeeld worden in compartimenten van 100 à 200 meter. Bij brede watergangen en grote waterpartijen moeten deze wateren voorafgaand aan het compartimeren eerst vanuit het midden verondiept en vervolgens gedempt worden;
- De waterdiepte moet tot 30 à 40 centimeter verlaagd worden;
- De aanwezige kleine modderkruiper, bittervoorns en zoetwatermossels moeten afgevangen worden;
- De afgevangen exemplaren moeten zo snel mogelijk in de (nieuw gerealiseerde) watergangen met geschikt leefgebied geplaatst worden.

Op 1 januari 2017 treedt de Nieuwe Natuurwet in werking. Het is vooralsnog niet zeker of de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper beschermd zullen zijn. Indien de bescherming vervalt, is uitsluitend de zorgplicht van toepassing op deze soorten. De bovenstaande maatregelen zijn dan mogelijk niet langer nodig. Een deskundig ecooloog zal de best passende manier van zorgvuldig handelen bepalen.

5.2 COMPENSERENDE MAATREGELEN

Alternatieve verblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis

Door de werkzaamheden gaan een zomerverblijfplaats en een paar- en winterverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis verloren. De zomerverblijfplaats bevindt zich onder de daklijst van de woning aan Maasdijk 7. Doordat de verblijfplaats zich niet inwendig in het huis bevindt, is de verblijfplaats niet vorstvrij. Het is dan ook niet nodig inwendig te compenseren. Volgens de soortenstandaard mag bij de vervanging van een zomerverblijfplaats van minder dan tien individuen van de Gewone dwergvleermuis, de vervangende verblijfplaatsen zich allen uitwendig bevinden. De paarverblijfplaats bevindt zich in Blauwhek 10, maar waar in de woning is niet bekend en er wordt dan ook vanuit gegaan dat deze zich inwendig in de woning bevindt. Daarmee is niet uitgesloten dat de verblijfplaats in gebruik is gedurende milde winters door het individu van de Gewone dwergvleermuis dat gebruik maakt van de woning als paarverblijfplaats.

De alternatieve verblijfplaatsen zijn gerealiseerd aan de woning aan Blauwhek 14 en het bedrijfspand aan Blauwhek 29. Er zijn acht houtbetonnen vleermuiskasten van het type Schwegler 1FF opgehangen. Deze kasten zijn eind juli 2016 opgehangen. Op deze manier wordt voldaan aan de gewenningstijd van drie maanden in de actieve periode van de Gewone dwergvleermuis (augustus tot en met oktober 2016), voordat de huidige verblijfplaatsen in de periode december tot en met april 2017 ongeschikt gemaakt worden. De alternatieve verblijfplaatsen op Blauwhek 14 bevinden zich op ongeveer 50 meter afstand van de huidige verblijfplaatsen en de alternatieve verblijfplaatsen op Blauwhek 29 bevinden zich op ongeveer 100 meter van de huidige verblijfplaats. Door de korte afstand van de alternatieve verblijfplaatsen ten opzichte van de huidige verblijfplaatsen en het aanbieden van voldoende gewenningstijd is het aannemelijk dat de alternatieven worden ontdekt en in gebruik genomen.

Om de huidige zomerverblijfplaats zoveel mogelijk te benaderen zijn daarnaast op twee gevels van deze woning gevelbetimmering aangebracht. Op de muur worden horizontale latten aangebracht. Hier overheen worden verticale planken aangebracht. Omdat vleermuizen grip nodig hebben, worden op deze planken op elke centimeter horizontale groeven aangebracht van 0,2 cm diep of worden de planken voorzien van kunststof gaas. De planken worden zodanig opgehangen dat er een ruimte van 1,8 cm ontstaat tussen de gevel en de betimmering. Deze gevelbetimmering is aan twee kanten van de woning aan Blauwhek 14 gerealiseerd om een gevarieerd microklimaat aan te kunnen bieden. De gevelbetimmering is eind juli 2016 aangebracht.

Omdat de paarverblijfplaats zich mogelijk inwendig in de woning aan Blauwhek 10 bevindt, dient er tevens inwendig permanent te worden gemitigeerd. Het projectgebied is onderzocht op geschikte alternatieve verblijfplaatsen voor de Gewone dwergvleermuis. In bijlage 7 zijn foto's toegevoegd van de potentiële verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis, welke al aanwezig zijn in het projectgebied. De daklijst op Blauwhek 29 is geschikt vanwege de openingen onder het hout. De woning aan Blauwhek 27 is ook geschikt voor vleermuizen. Hier zijn dakranden aanwezig met invliegopeningen. De vleermuizen kunnen via deze invliegopeningen het dak bereiken.

Omdat er al van nature voldoende alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, is het realiseren van inwendige permanente alternatieven niet van toegevoegde waarden. Omdat deze alternatieve verblijfplaatsen al aanwezig zijn, is het niet nodig een gewenningstijd te hanteren. De vleermuizen zijn waarschijnlijk al bekend met deze gebouwen, aangezien er in het gehele projectgebied gefoerageerd wordt. Het is dan ook aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis deze natuurlijke alternatieven in gebruik zullen nemen.

Om te garanderen dat de alternatieve verblijfplaatsen functioneel zijn als verblijfplaats voor de Gewone dwergvleermuis wordt de verlichting van de lantaarnpaal nabij de woning aan Blauwhek 14 aangepast. Hier wordt amberkleurige verlichting geplaatst om verstoring van de Gewone dwergvleermuis te voorkomen.

In deze fase van het project wordt ingezet op overcompensatie van alternatieve verblijfplaatsen voor de Gewone dwergvleermuis. Er wordt zo snel mogelijk onderzoek verricht naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de soort in de rest van fase 2. Omdat het in de lijn der verwachting is dat er nog meer verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis aanwezig is in fase 2 van Honderdland, wordt er nu al ingespeeld op het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen. Hiermee wordt een lange gewenningsperiode geboden. Ondertussen kunnen de vleermuizen in fase 2C, het onderhavige project, profiteren van de extra aangeboden alternatieve vleermuiskasten. Er wordt op deze manier gaandeweg het project ingezet op het aanbieden van voldoende alternatieve verblijfplaatsen voor de totale lokale populatie.

In bijlage 7 zijn foto's toegevoegd van de gerealiseerde compensatie en de potentiële aanwezige alternatieve verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis.

Alternatieve verblijfplaatsen Huismus

Door de werkzaamheden worden negentien vaste rust- en verblijfplaatsen van de Huismus verstoord en beschadigd. Het gaat om de verblijfplaatsen onder de daken van de woningen aan Blauwhek 10, Blauwhek 19 en de schuur van het bedrijf van Blauwhek 25. Om het verlies aan verblijfplaatsen te compenseren, worden vogelvides geplaatst in de directe omgeving.

In de huidige situatie zijn er 19 nestlocaties binnen het projectgebied aanwezig, deze nestlocaties gaan allemaal verloren als gevolg van de sloopwerkzaamheden. Door het aanbieden van 24 meter vogelvides met 2 potentiële verblijfplaatsen per meter, worden voldoende nestlocaties aangeboden voor het aantal verblijfplaatsen dat verloren gaat. Deze vogelvides worden geplaatst onder de dakpannen van Blauwhek 14 en 27. De alternatieve verblijfplaatsen bevinden zich allen binnen een straal van 100 meter van de huidige verblijfplaatsen. Door direct vogelvides te plaatsen, is het niet nodig tijdelijke alternatieven te plaatsen. De alternatieve verblijfplaatsen worden uiterlijk eind september aangebracht. Door de korte onderlinge afstand en het bieden van voldoende gewenningstijd is het aannemelijk dat de alternatieve verblijfplaatsen in gebruik genomen worden door de Huismus. De locaties van de vogelvides staan weergegeven in bijlage 8.

Rondom de alternatieve verblijfplaatsen op Blauwhek 14 en 27 wordt inheems groen aangeplant om het verlies aan foeragegebied en dekking te compenseren. Rond de woning aan Blauwhek 14 worden Laurierkers, Jeneverbes en Ligusterhaag aangeplant. Dit groen bevindt zich binnen 5 à 10 meter van de alternatieve verblijfplaatsen onder het dak van de betreffende woning en biedt daarmee voldoende dekkingsmogelijkheid. Door het aanbrengen van gevelbegroeiing, zoals Klimop en Wilde wingert, wordt gezorgd voor slaapgelegenheden. In bijlage 10 is een kaartje opgenomen van Blauwhek 14 met de afmetingen van de beschikbare grond voor de aanplant van groen. Dit gedeelte wordt op de kaart aangegeven met 'groen compensatie'. Langs de waterkant aan Blauwhek 27 worden Klimop en Wilde wingert en worden onkruiden geplant welke foerageermogelijkheden bieden voor de Huismussen. Hiermee blijft te allen tijde voldoende foerageergebied en dekking aanwezig voor de aanwezige populatie van de Huismus.

Omdat de populatie van de Huismus in het projectgebied een geïsoleerde populatie betreft en fase 2C een onderdeel van de ontwikkeling van fase 2 vormt, wordt nu al ingezet op de compensatie voor Huismussen in het gehele gebied. Het natuurwaardenonderzoek naar aanwezigheid van beschermde elementen in fase 2 loopt nog. Omdat het in de lijn der verwachting ligt dat binnen fase 2 nog meer Huismussen aanwezig zijn, wordt een gebied aangelegd ter compensatie van de aan te tasten beschermde elementen in fase 2.

Dit gebied wordt optimaal ingericht voor de Huismus met inheems groen en gelegenheid voor zandbaden. Dit compensatiegebied is een nieuw aan te leggen locatie en er zijn nog geen broedende Huismussen aanwezig, vanwege de aanwezigheid van kassencomplexen op dit perceel. De grond van dit gebied (Blauwhék 25) komt beschikbaar in december 2016 en wordt indien mogelijk direct na het slopen van de glasopstanden ingezaaid met een kruidenmengsel. Hierdoor kan het gebied mogelijk functioneren als foerageergebied voor de Huismus gedurende het broedseizoen van 2017. De afstand van dit perceel tot de alternatieve verblijfplaatsen op Blauwhék 14 en Blauwhék 27 is minder dan 200 meter. Langs de Maasdijk wordt een afscheiding door middel van een bomerrij aangeplant, welke kan fungeren als geleiding naar het compensatiegebied. Dit compensatiegebied kan weer fungeren als stapsteen naar de achterliggende lintbebouwing. In deze lintbebouwing staan nu al woningen. VanderHelm Milieubeheer heeft in juli 2016 de lintbebouwing onderzocht op geschiktheid voor de Huismus en de aanwezigheid van individuen van de soort. Op Maasdijk 41A zijn zingende mannetjes van de Huismus vastgesteld en hier is mogelijk al broedgelegenheid aanwezig. De overige woningen zijn ongeschikt voor de Huismus omdat de daken zijn afgedicht. Honderdland Ontwikkelings Combinatie C.V. onderzoekt mogelijkheden om de woningen in deze lintbebouwing geschikt te maken voor de Huismus. Dit wordt gedaan door brieven te sturen naar bewoners waarin wordt aangegeven dat het aanbrengen van vogelvides en het materiaal (vogelvides) wordt aangeboden om de woningen geschikt te maken. Door hier vogelvides te plaatsen zijn deze woningen geschikt te maken als nestlocatie voor de Huismus. In de tuinen van deze woningen is in de huidige situatie als voldoende groen aanwezig om foerageergebied en dekking te bieden. In deze lintbebouwing worden vier nieuwe woningen gebouwd. Voor deze woningen wordt verplicht gesteld natuurinclusief te bouwen. In deze woningen worden verblijfplaatsen voor de Gewone dwergvleermuis en de Huismus gerealiseerd. De locatie van het compensatiegebied staat weergegeven in bijlage 9.

Ter afscherming van de woning aan Maasdijk 25 van de nieuw aan te leggen weg wordt een scherm geplaatst. Deze wordt groen ingericht met Klimop. Dit scherm vormt extra dekkingmogelijkheid voor de Huismus. Het scherm is gelegen op zeer korte afstand van de alternatieve verblijfplaatsen op Blauwhék 14 en 27 en het is dan ook aannemelijk dat het in gebruik genomen wordt door de Huismus. Het scherm zal niet direct functioneel zijn, maar omdat er al voldoende dekkingsmogelijkheden worden geboden, is het een aanvullende maatregel op de geboden compensatie.

Vooruitlopend op de volgende fase van de herontwikkeling van Honderdland worden vogelvides geplaatst in de bebouwing van eiland 1. Dit betreffen de gebouwen van de Mc Donald's en/of van Weener. Hoeveel vogelvides hier worden geplaatst en wat de precieze locaties van deze vides zullen zijn, is nog niet bekend. Dit wordt nader bepaald lopende het uit te voeren onderzoek naar de aanwezigheid van Huismussen in de rest van fase 2.

Alternatief leefgebied Bittervoorn en Kleine modderkruiper

Door dempingswerkzaamheden gaat mogelijk leefgebied van de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper verloren. In 2016 is reeds nieuw water gegraven. Dit water zal op termijn nieuw geschikt leefgebied gaan vormen voor de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper. De oppervlakte geschikt leefgebied voor de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper neemt daarmee toe, omdat er meer nieuw water is gegraven dan wordt gedempt in deze fase van het project. Tot dit nieuwe water geschikt is als leefgebied voor de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper is er voldoende alternatief leefgebied beschikbaar.

Op 1 januari 2017 treedt de Nieuwe Natuurwet in werking. Het is vooralsnog niet zeker of de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper beschermd zullen zijn. Indien bescherming vervalt, is uitsluitend de zorgplicht van toepassing op deze soorten. Het is dan niet langer nodig compenserende maatregelen te treffen.

5.3 DOORKIJK FASE 2

In de toekomst wordt de gehele fase 2 van Honderdland bouwrijp gemaakt om ontwikkeling van het bedrijventerrein mogelijk te maken. Om deze reden is door VanderHelm Milieubeheer op 15 augustus 2016 soortgericht onderzoek gestart. Dit onderzoek zal 15 juli 2017 worden afgerond.

Vooruitlopend op de uitkomsten worden diverse mogelijkheden ter mitigatie van beschermde elementen onderzocht, in gang gezet en uitgevoerd. Door op voorhand passende maatregelen uit te worden, wordt een negatief effect op soorten voorkomen en kan daarmee de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Deugd, T. (Tirza)

Van: Zanten, M.D. van (Marcel) namens DR FFWET
Verzonden: donderdag 25 augustus 2016 7:21
Aan: Deugd, T. (Tirza)
Onderwerp: FW: Aanvullende vragen FF/75C/2016/0379 'Honderdland fase 2C'

Van: Mariska Nieuwenhuijsen [mailto:m.nieuwenhuijsen@vdhelm.nl]
Verzonden: woensdag 24 augustus 2016 15:40
Aan: DR FFWET
CC: Eric van den Bosch
Onderwerp: RE: Aanvullende vragen FF/75C/2016/0379 'Honderdland fase 2C'

Geachte mevrouw Deugd,

Bedankt voor de reminder, de antwoorden lag nog ter goedkeuring bij onze opdrachtgever.

Hierbij de antwoorden.

1. Bij het kiezen van de locaties voor de vogelvides is gekeken naar welke gebouwen gegarandeerd op lange termijn behouden blijven, gezien de toekomstige ontwikkelingen in de omgeving van het projectgebied. Dit zijn Blauwhek 14, 27 en 29. Hier zijn dan ook de vogelvides verspreid aangebracht. In het activiteitenplan zijn in bijlage 8 foto's geplaatst van de precieze locaties van de vogelvides. Hieruit blijkt dat de vogelvides zijn aangebracht op drie locaties. In de directe omgeving zijn verder geen woningen aanwezig die gegarandeerd behouden blijven, die zich tevens op zeer korte afstand bevinden van de huidige verblijfplaatsen. Aangezien deze drie gebouwen behouden blijven en de vogelvide een duurzame manier van compenseren is, is er geen sprake van verlies van één van de alternatieve locaties. Daarnaast wordt in verband met de verdere ontwikkelingen van fase 2 nu al gekeken naar toekomstige compensatie van verblijfplaatsen van de huismus. Er is een akkoord gegeven voor het realiseren van vogelvides op de nieuwbouw van McDonald's of de gebouwen van Weener. Gezien de ontwikkelingen in dit deelgebied was het niet mogelijk deze alternatieve verblijfplaatsen op tijd te realiseren om te voldoen aan de gestelde gewenningstijd. uitgangspunt hierbij is dat de lokale populatie binnen Honderdland gehandhaafd kan blijven en door op tijd overcompensatie voor de rest van fase 2 te realiseren, blijft de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen behouden. De huismussen binnen fase 2C kunnen meeprofiten van de compensatie die aangebracht gaat worden voor de gehele fase 2 en hiermee is gegarandeerd dat er voldoende alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn.
2. Het inheems groen wordt op zeer korte termijn aangeplant, zodat zeker is dat dit groen voldoende functioneel is voor de aanvang van het broedseizoen van de huismus in 2017. Daarnaast wordt het compensatiegebied in december of januari ingezaaid met een kruidenmengsel, zodat hier tijdens het broedseizoen van 2017 foerageergebied aanwezig is. In de huidige situatie is er al geschikt inheems groen aanwezig rondom de woning aan Blauwhek 14 zodat de huismus hier al foerageergebied en dekking tot zijn beschikking heeft. De aanplant van groen die gepland staat, dient op deze locatie ter aanvulling op het bestaande groen, maar dit wil niet zeggen dat deze locatie in de huidige situatie niet al geschikt is voor de huismus. Met deze maatregelen is dan ook gegarandeerd dat er te allen tijde voldoende foerageergebied aanwezig is voor de huismus. Daarnaast wordt momenteel ecologisch onderzoek uitgevoerd in de rest van fase 2 van de herontwikkeling van Honderdland. Hierbij is aangetoond dat over het gehele projectgebied van fase 2 en in de lintbebouwing langs de Maasdijk geschikt foerageergebied en dekking aanwezig is voor de huismus. De aanwezige huismussen kunnen dan ook altijd nog uitwijken naar deze locaties. Omdat VanderHelm Milieubeheer B.V. nauw betrokken is bij de ontwikkeling van het gehele bedrijventerrein wordt de lokale populatie van de huismus gemonitord en kunnen direct aanvullende maatregelen worden getroffen als dit nodig blijkt te zijn.

Meldingsformulier start werkzaamheden

Ontheffing Flora- en faunawet, artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Gegevens

Aanvraagnummer FF/75C/2016/0379
Project Honderland fase 2C
Ontheffingsperiode 1 oktober 2016 tot en met 30 september 2021
Naam Honderdland Ontwikkelings Combinatie C.V.
Adres heer G. Hofman
Aartsdijkweg 1
Woonplaats 2676 LE MAASDIJK

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden

Telefoonnummer (vast)

Telefoonnummer (mobiel)

Locatie(s) werkzaamheden

.....

.....

.....

Datum start werkzaamheden

Overzicht planning werkzaamheden

.....

.....

.....

.....

.....

.....

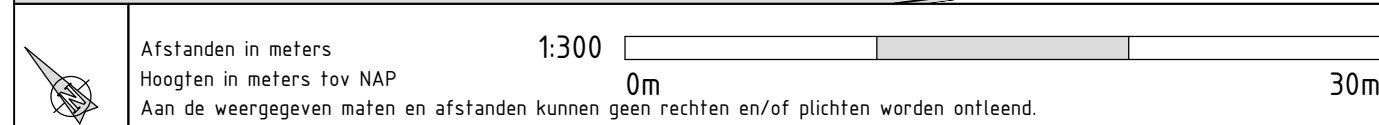
***Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is
te worden ingediend bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland!***

Retouradres

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland
Postbus 19530
2500 CM Den Haag
Fax: 070-3786139
Email : ffwet@rvo.nl

BIJLAGE 5 COMPENSATIE GROEN BLAUWHEK 14, 27 EN 29

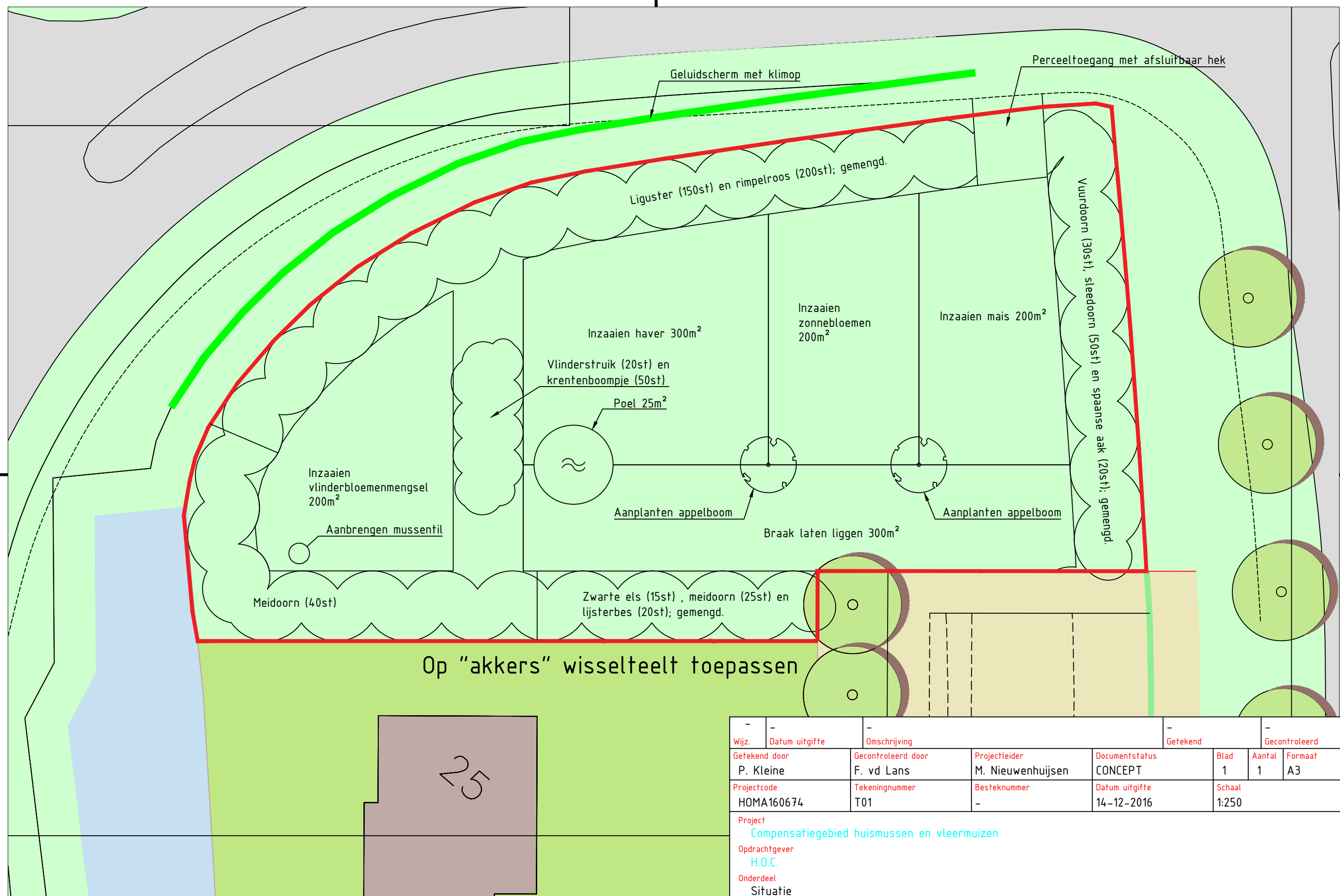

-	-	-	-	-	-	-	-
Wijz.	Datum uitgifte	Omschrijving	Getekend	Gecontroleerd			
Getekend door	Gecontroleerd door	Projectleider	Documentstatus	Blad	Aantal	Formaat	
P. Kleine	F. v.d. Lans	M. Nieuwenhuijsen	CONCEPT	1	2	A3	
Projectcode	Tekeningnummer	Besteknummer	Datum uitgifte	Schaal			
HOMA160674	T01	-	14-12-2016	1:300			
Project							
Honderdland, Blauwhek 14 en 27							
Opdrachtgever							
Honderdland Combinatie							
Onderdeel							
Inrichting aanplant							
 VANDERHELM MILIEUBEHEER B.V. Nobelsingel 2 2652 XA Berkel en Rodenrijs asfaltboren & sonderen, water & bodemonderzoek, begeleiding, asbestonderzoek & saneren, landmeten & maatvoering, ecologie							
T 010-249 24 60 E info@vdhelm.nl F 010-249 24 70 I www.vdhelm.nl							

L:\160674\Honderdland\ecologie\HOMA160674-T01\overzichts Blauwhek 14-27.dwg

BIJLAGE 6 COMPENSATIE GROEN HUISMUSSEN

Op "akkers" wisselteelt toepassen

-	-	-	-	-	-	-
Wijz.	Datum uitgifte	Omschrijving	Getekend	Gecontroleerd		
Getekend door	Gecontroleerd door	Projectleider	Documentstatus	Blad	Aantal	Formaat
P. Kleine	F. vd Lans	M. Nieuwenhuijsen	CONCEPT	1	1	A3
Projectcode	Tekeningnummer	Besteknummer	Datum uitgifte	Schaal		
HOMA160674	T01	-	14-12-2016	1:250		
Project						
Compensatiegebied huismussen en vleermuizen						
Opdrachtgever						
H.O.C.						
Onderdeel						
Situatie						
 VANDERHELM MILIEUBEHEER B.V. Nobelsingel 2 2652 XA Berkel en Rodenrijs asfaltboren & sonderen, water & bodemonderzoek, begeleiding, asbestonderzoek & saneren, landmeten & maatvoering, ecologie T 010-249 24 60 F 010-249 24 70 E info@vdhelm.nl I www.vdhelm.nl						

Afstanden in meters
Hoogten in meters tov NAP
Aan de weergegeven maten en afstanden kunnen geen rechten en/of plichten worden ontleend.

1:250

0m 25m

BIJLAGE 6 SOORTGERICHT ONDERZOEK FASE 2C1

Regelink
Ecologie & Landschap

Aanvullend onderzoek

Honderdland, Maasdijk

In het kader van de Flora- en faunawet

CONCEPT

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	V. Nederpel
In opdracht van	Gemeente Westland
Naam opdrachtgever	P. Moerman
Rapportnummer	RA15148-02
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	03 November 2015
Aantal pagina's	31
Collegiale toets	A. Clements
Wijze van citeren	Nederpel, V., 2015. Aanvullend onderzoek Honderdland, Maasdijk. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA15148-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doel	6
1.3 Leeswijzer	6
2. Werkwijze en inspanning	7
2.1 Huismus	7
2.2 Gierzwaluw	7
2.3 Vleermuizen	8
2.4 Bittervoorn en Kleine modderkruiper	9
3. Omschrijving plangebied	11
4. Resultaten	13
4.1 Huismus	13
4.2 Gierzwaluw	13
4.3 Vleermuizen	13
4.4 Vissen	14
5. Ingreep	16
6. Toetsing aan de Flora- en faunawet	17
6.1 Effecten	17
6.2 Toetsing Flora- en faunawet	18
7. Conclusies en aanbevelingen	19
7.1 Conclusies	19
7.2 Aanbevelingen	19
8. Bronnen	21
8.1 Literatuur	21
8.2 Websites	21
Bijlage 1. Foto-impressie plangebied	22
Bijlage 2. Verspreidingskaarten vogels	24
Bijlage 3. Verspreidingskaarten vleermuizen	25

Bijlage 4. Verspreidingskaarten vissen	27
Bijlage 5. Flora- en faunawet	28
A. Verbodsbepalingen	28
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)	29
C. Gedragcodes	30

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Westland is van plan om het plangebied Honderdland Maasdijk bouwrijp te maken. Hiertoe worden alle aanwezige ecotopen (gefaseerd) verwijderd.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (V. Nederpel, 2015) blijkt dat in het plangebied mogelijk beschermde soorten voorkomen. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van de gemeente Westland in het plangebied onderzoek naar het voorkomen van huismus, gierzwaluw, vleermuizen, bittervoorn en kleine modderkruiper uitgevoerd. Onderhavig document is de verslaglegging van dit onderzoek.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte bronnenlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In plangebied Honderdland te Maasdijk heeft onderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van huismus, gierzwaluw, vleermuizen, bittervoorn en kleine modderkruiper. Voor veel van deze soorten geldt, dat deze geïnterviewd zijn volgens de richtlijnen zoals van kracht voor deze soort. In dit hoofdstuk wordt toegelicht volgens welke methode er gewerkt is per onderzochte soort/ soortgroep.

2.1 Huismus

Plangebied Honderdland Maasdijk werd door V. Nederpel op 1 en 14 mei 2015 onderzocht op de aanwezigheid van en gebruik door de huismus. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vogels (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Weersomstandigheden
1 mei	5:45-7:45	Huisumus nesten	6-8 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
14 mei	5:45-7:45	Huisumus nesten	8-10 °C, licht bewolkt, droog, 2 Bft

Het uitvoeren van het onderzoek is gebeurd volgens de onderzoeksmethode zoals beschreven in de soortenstandaard Huismus, 2014. In de betreffende soortenstandaard staat de methode voor aantonen van aan- dan wel afwezigheid omschreven als:

‘Afwezigheid van broedende huismussen is aangetoond, als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden plaatsvinden, op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied), rond 1 à 2 uur na zonsopkomst en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.’

Door te werken volgens de soortenstandaard huismus wordt er een grote mate van zekerheid gegeven dat de het onderzoek aan de juiste eisen voldoet om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

2.2 Gierzwaluw

Om de aanwezigheid van en het gebruik door gierzwaluwen in plangebied Honderdland Maasdijk te onderzoeken, werd het plangebied door V. Nederpel geïnterviewd op 1 en 25 juni en 6 juli 2015. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 2).

Tabel 2. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Weersomstandigheden
1 juni	21:00-22:30	Activiteit gierzwaluw	13-12 °C, onbewolkt, droog, 1 Bft
25 juni	21:00-22:30	Activiteit gierzwaluw	17 °C, onbewolkt, droog, 0 Bft
6 juli	21:00-22:30	Activiteit gierzwaluw	22 °C, onbewolkt, droog, 0 Bft

Het uitvoeren van het onderzoek is gebeurd volgens de onderzoeksmethode zoals beschreven in de soortenstandaard Gierzwaluw, 2014. In de betreffende soortenstandaard staat de methode voor aantonen van aan- dan wel afwezigheid omschreven als:

‘De aanwezigheid van een nestplaats of van een vaste rust- en verblijfplaats van een gierzwaluw moet op basis van een territoriumkartering vanaf eind april tot en met half juli worden uitgevoerd. De datumgrenzen zijn 15 mei tot en met 15 juli, maar de meest geschikte periode is 1 juni-15 juli. Daarvoor zijn niet alle broedvogels aanwezig, daarna vliegen de jongen al uit. Tussen 21.00 en 22.30 uur is de grootste kans om het invliegen in een opening waar te nemen. Een telling in de ochtenduren is minder zinvol (vogels zijn dan minder luidruchtig). Er moet alleen geteld worden bij goede weersomstandigheden (droog, weinig wind). Een telling bij langdurig koud en nat weer is zinloos (broedvogels zijn dan elders of stil op het nest). Aangeraden wordt om ook waarnemingen van soorten als spreeuw en huismus tegelijkertijd te noteren, omdat die op vergelijkbare plekken in gebouwen als de gierzwaluw kunnen broeden.’

Hierbij werd gelet op laagvliegende vogels, met onderscheid tussen luidruchtige vluchten op dakgoot-, nok- en huishoogte en bezoek van (waarschijnlijke) nestplaats door invliegende exemplaren.

Door te werken volgens de soortenstandaard gierzwaluw wordt er een grote mate van zekerheid gegeven dat de het onderzoek aan de juiste eisen voldoet om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

2.3 Vleermuizen

Op 22 mei, 26 juni, 27 juni, 28 augustus en 24 september 2015 werd het plangebied Honderdland, Maasdijk door V. Nederpel geïnventariseerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 3).

Tabel 3. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Weersomstandigheden
22 mei	22:00-01:00	Kraam- en zomer verblijfplaatsen, foerageergedrag en vliegroutes	12 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
26 juni	22:30-05:00	Kraam- en zomerverblijfplaatsen, foerageergedrag en vliegroutes	16 °C, onbewolkt, droog, 0 Bft

28 augustus	22:00-01:30	Paarverblijfplaatsen, zwermgedrag, foerageergedrag en vliegroutes	16 °C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
24 september	21:30-01:00	Paarverblijfplaatsen, zwermgedrag, foerageergedrag en vliegroutes	12 °C, licht bewolkt, droog, 3 Bft

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) werden de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd.

Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie werd uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2013 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur.

De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen zijn op een ander tijdstip ook wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

2.4 Bittervoorn en Kleine modderkruiper

Tussen 7:45 en 10:30 uur werd op 14 mei 2015 werd het plangebied Honderdland Maasdijk geïnventariseerd op beschermde vissen. De weersomstandigheden waren geschikt voor het inventariseren van vissen (8-10 °C, licht bewolkt, droog, 2 Bft)

De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht. Uit het vooronderzoek is gebleken dat de soorten bittervoorn en kleine modderkruiper verwacht konden worden. Gezien de inventarisatiemethoden voor de soorten zoals voorgeschreven in de soortenstandaards erg gelijkend

zijn, werd er één inventarisatie uitgevoerd waarbij de aanwezigheid van beide soorten werd onderzocht.

De inventarisatie werd uitgevoerd door met een draagbaar elektro-vis-apparaat steekproefsgewijs al wadend te zoeken op kansrijke plekken in het plangebied. Kansrijke plekken voor de soorten zijn waar het oevertalud geleidelijk verloopt, water- en (overhangende) oeervervegetatie aanwezig is en waar de bodem niet een te dikke sliblaag bevat.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied Honderdland is gelegen in Maasdijk, provincie Zuid Holland. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt begrensd door de N220, Blauwhok en de Oudedijk.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2015.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook de foto's van het plangebied in Bijlage 1):

- Droog, agrarisch gebied; glastuinbouwgebied. Bedrijfsterrein met kascomplexen en bijbehorende bedrijfsgebouwen. De kassen zijn gemaakt van staalconstructies met als dak en gevelbekleding glas. De bedrijfsgebouwen zijn eenvoudige constructies met een stenen voet en een opzet van glas of metaalplaten. Het dak bestaat in veel gevallen uit (asbest) golfplaten. Veel van de aanwezige glastuinbouwcomplexen zijn al gesloopt medio 2015.
- Vochtige, extensief beheerde bermen en oevers; in het plangebied zijn op diverse plekken grasstroken aanwezig als berm of oever. Deze grasstroken bevatten grassen als witbol (*Holcus spec.*) maar ook kruiden als smeerwortel (*Symphytum officinale*), smalle weegbree (*Plantago lanceolata*), wilde peen (*Daucus carota*), kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*) en lokaal kleine watereppe (*Berula erecta*).

- Enkele gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur; er zijn diverse woningen aanwezig in het plangebied. Veel van deze woningen hebben een pannendak, al dan niet met daklijsten. De woningen zijn over het algemeen in goede staat.
- Diverse watergangen. Er zijn in het plangebied diverse smalle, ondiepe sloten aanwezig tussen de kassen (< 2 meter breed, < 1 meter diep). Ook zijn er enkele brede watergangen (> 2 meter breed, > 1 meter diep) aanwezig in en rond het plangebied zoals langs Blauwhek. Veel van de aanwezige watergangen zijn beschoeid.
- Tuinen met erfbeplanting. Rond de diverse woningen zijn tuinen met erfbeplanting aanwezig. Veelal betreft het dunne bomen (diameter borsthoogte < 25 cm) als grove den (*Pinus sylvestris*), wilg (*Salix spec.*), sierkers (*Prunus spec.*), lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), coniferen en ruwe berk (*Betula pendula*). Ook zijn er lokaal dikkere bomen (diameter borsthoogte > 25 cm) aanwezig als knotwilg, paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) en gewone es (*Fraxinus excelsior*). In enkele van de aangetroffen bomen zijn holten en scheuren waargenomen, maar bij geen van deze holten zijn sporen van gebruik of bewoning aangetroffen.
- Lage, opgaande begroeiing. In het plangebied zijn, vaak als onderdeel van de erfbeplanting, diverse heesters aanwezig. Aangetroffen soorten zijn onder andere taxus (*Taxus baccata*), vlinderstruik (*Buddleja davidii*), hortensia (*Hydrangea macrophylla*), gewone liguster (*Ligustre vulgare*) en klimop (*Hedera helix*).

4. Resultaten

4.1 Huismus

In het plangebied zijn veelvuldig huismussen waargenomen. Hieronder worden de waarnemingen en functies beschreven. Een verspreidingskaart is opgenomen in Bijlage 2.

Naast verspreid aangetroffen foeragerende huismussen, werden er 34 waarnemingen gedaan van huismussen op vaste rust- en verblijfplaatsen. 19 Waarnemingen hebben betrekking op nest indicerend gedrag (broedlocaties) en 15 waarnemingen op rust/slaap gedrag. Het betreft vaste rust/slaapplaatsen in de vorm van hagen, wat beoordeeld is als essentiële onderdelen van de leefomgeving. Huismussen maken graag gebruik van dichte, bij voorkeur groenblijvende, hagen om buiten de broedtijd in te slapen en te rusten. Vaak fungeren deze hagen ook vaste uitvalsbasis om te foerageren of het nemen van een zandbad. Er zijn geen delen van het plangebied als essentiële foerageergebieden voor de huismus vastgesteld, wel fungeert het plangebied als geheel als essentieel foerageergebied.

De broedende dieren werden vastgesteld onder daken van de erven Blauwhek 10 (5 nesten), de schuur achter Blauwhek 21a (11 nesten) en Blauwhek 19 (3 nesten). De vaste rust/slaapplekken bestaan uit ligusterhagen (erf en achtertuin Blauwhek 19 en 8a), laurierkers (Blauwhek 10a) en jeneverbes (Blauwhek 10a).

Tevens werden er een aantal waarnemingen gedaan van territoriale mannetjes, zonder nest indicerend gedrag. Hierbij werd er wel een territorium vastgesteld omdat de mannetjes al zingend zijn aangetroffen, maar is er geen duidelijkheid over een mogelijke broedpoging. Het betreffen 11 waarnemingen.

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van overige potentiële leefgebieden voor de huismus, is het zeer aannemelijk dat het een lokale en geïsoleerde populatie betreft met een zeer beperkte uitwisseling met andere populaties.

4.2 Gierzwaluw

Gedurende het onderzoek naar gierzwaluwen werden er een aantal foeragerende dieren gezien buiten het plangebied. Deze dieren vertoonden geen binding met het plangebied en hebben hun broedgebied waarschijnlijk in Maasdijk.

4.3 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied vier soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*),
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*),
- Laatvlieger (*Eptesius serotinus*),
- Watervleermuis (*Myotis daubentoni*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Verspreidingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 3.

4.3.1 Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid over het plangebied regelmatig gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. De meeste waarnemingen werden gedaan nabij de bewoning met erven aan de Maasdijk en bij de erven gelegen aan het Blauwhek. Op basis van de aantallen dieren en het gedrag is er geen sprake van een essentieel foerageergebied.

In de zomermaanden werd één vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Het betrof een zomerverblijfplaats van een enkel dier, onder de daklijst van de noordwestelijke gevel van Maasdijk 7. Tijdens het paarseizoen werden aan de rand van het plangebied twee roepende mannetjes gehoord. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren.

Op basis van het gedrag in het paarseizoen werd vastgesteld dat paarverblijfplaatsen buiten het plangebied aanwezig zijn.

Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen.

4.3.2 Ruige dwergvleermuis

Bij het onderzoek naar vleermuizen, werden enkele ruige dwergvleermuizen waargenomen. Het betrof foeragerende dieren langs de oevers van de diverse watergangen in het plangebied.

Er is, op basis van de waarnemingen, geen sprake van een essentieel foerageergebied en er werden geen vaste rust- of verblijfplaatsen aangetroffen van de ruige dwergvleermuis.

4.3.3 Laatvlieger

Tijdens de diverse inventarisaties werd tweemaal een foeragerende laatvlieger waargenomen. Het betrof foeragerende dieren langs de taluds van de Maasdijk, later op de avond. De dieren vertoonden geen directe binding met het plangebied. Doorgaans impliceren waarnemingen later op de avond dat de verblijfplaats zich niet in de directe omgeving bevindt.

4.3.4 Watervleermuis

Enkele malen werd een watervleermuis waargenomen in het plangebied. Het betroffen incidentele waarnemingen boven de watergang aan de rand van het plangebied, onder de Maasdijk, en boven de vijver aan de Oudedijk.

De dieren vertoonden geen directe binding met het plangebied en er is geen sprake van essentieel foerageergebied.

4.4 Vissen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied negen soorten vissen aangetroffen:

- Baars (*Perca fluviatilis*),

- Bittervoorn (*Rhodeus amarus*),
- Blankvoorn (*Rutilus rutilus*),
- Brasem (*Abramis brama*),
- Karper (*Cyprinus carpio*),
- Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*),
- Paling (*Anguilla anguilla*),
- Ruisvoorn (*Scardinius erythrophthalmus*),
- Zeelt (*Tinca tinca*).

De meeste van deze vissen zijn in Nederland algemeen voorkomende soorten, wat overeenkomt met de aanwezige ecotopen in het plangebied. Twee van de aangetroffen soorten, bittervoorn en kleine modderkruiper, vallen in de zwaardere beschermingsregimes. Hieronder worden van deze twee soorten de waarnemingen beschreven. Een verspreidingskaart van deze soorten is opgenomen in Bijlage 4.

4.4.1 Bittervoorn

Op twee plekken in het plangebied werd de bittervoorn aangetroffen, wat in lijn der verwachting is gezien de aanwezige ecotopen. Het betrof tweemaal enkele dieren in de wat bredere watergangen in het plangebied.

Beide vindplaatsen zijn met elkaar verbonden en maken deel uit van een groter stroomgebied van de betreffende watergang. Het is dan ook aannemelijk dat de aangetroffen exemplaren deel uitmaken van een grotere lokale populatie.

4.4.2 Kleine modderkruiper

Verspreid door het plangebied werden regelmatig kleine modderkruipers waargenomen. Er is dan ook sprake van een algemeen voorkomen van de soort in het plangebied. Dit komt overeen met de verwachtingen ten aanzien van gegevens uit de omgeving en de aanwezige ecotopen.

Veel van de watergangen waar de soort werd aangetroffen, staan met elkaar in verbinding. Het is dan ook aannemelijk dat de aangetroffen exemplaren deel uitmaken van een grotere lokale populatie.

5. Ingreep

De gemeente Westland is voornemens om plangebied Honderdland Maasdijk bouwrijp te maken. Vervolgens vindt gefaseerd een herinrichting plaats (door derden). Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit het verwijderen van de aanwezige ecotopen:

- Slopen glastuinbouw met bijbehorende gebouwen (hiermee is reeds aangevangen medio 2015), (fase1);
- Slopen diverse woningen en verwijderen erfbeplanting (fase 2);
- Dempen enkele watergangen.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen, onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

e. dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Deze belangen kunnen van toepassing zijn, gezien de aanleg en in gebruik name van het bedrijventerrein werkgelegenheid met zich meebrengt. Het bouwrijp maken van het terrein en de inrichtingsfase van het project vallen onder ruimtelijke inrichting.

6. Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

In het plangebied zijn meerdere vaste rust- en verblijfplaatsen van de huismus aanwezig. In het plangebied zijn er 19 broedgevallen verdeeld over drie locaties en 15 waarnemingen van rustende dan wel slapende dieren, verdeeld over vier rustplaatsen gedaan. Ook werden er 11 waarnemingen gedaan van dieren die wel territoriaal gedrag vertonen (zingen), maar waarbij geen sprake is van nest indicerend gedrag. Bij sloop van de bestaande bebouwing en verwijdering van de erfbeplanting verdwijnen deze rust- en verblijfplaatsen. Gezien het plangebied voorziet in alle (essentiële) levensvoorzieningen van de lokale populatie (rust/slaapplaatsen, foerageergebied en broedlocaties), is de lokale populatie voor het voortbestaan afhankelijk van de ecotopen in het plangebied. Bij het verloren gaan van de aanwezige ecotopen, komt het voortbestaan van de lokale populatie huismussen onder druk te staan.

In het plangebied is één zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen aanwezig. Bij sloop van de bestaande bebouwing aan de Maasdijk 7 verdwijnt deze verblijfplaats.

Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes van vleermuizen waargenomen. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied.

Bij het onderzoek naar vissen werden twee soorten uit de zwaardere beschermingsregimes aangetroffen: bittervoorn (tabel 3) en kleine modderkruiper (tabel 2). De bittervoorn is lokaal aanwezig, de kleine modderkruiper is algemeen vertegenwoordigd in het plangebied. Veel van de watergangen waar de soorten werden aangetroffen staan met elkaar in verbinding. Bij demping van deze watergangen wordt er, gezien de waargenomen aantallen, connectiviteit met en geschiktheid van omliggende watergangen geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding verwacht op geen van beide soorten. Wel dient men zich te houden aan de zorgplicht zodat verstoren of doden van individuen voorkomen wordt.

Door de ingreep, waarbij alle ecotopen worden verwijderd, gaan deze vaste rust- en verblijfplaatsen, alsmede essentiële gebiedsfuncties, verloren. Indien de nieuwe situatie geschikt gemaakt wordt als vaste rust- en verblijfplaats (rust/slaapplekken én broedlocaties) voor de huismus en de gewone dwergvleermuis ontstaat op termijn een situatie die voor de aanwezige huismussen en vleermuizen waarschijnlijk dezelfde waarde heeft als de huidige situatie.

De voorgenomen ingreep heeft een negatief effect op de lokaal aanwezige populatie huismussen, gewone dwergvleermuizen, bittervoorns en kleine modderkruipers. Aangezien de lokaal aanwezige huismussen afhankelijk zijn van de ecotopen in het plangebied, is er sprake van een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Omdat het om een gering aantal gewone dwergvleermuizen, bittervoorns en kleine modderkruipers gaat, heeft de ingreep geen effect op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten.

6.2 Toetsing Flora- en faunawet

Het is niet toegestaan de ingreep zonder aanvullende mitigerende maatregelen en een ontheffing op de Flora- en faunawet uit te voeren. Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt namelijk onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom een mitigatieplan opgesteld te worden en een ontheffing aangevraagd te worden.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

- Het plangebied fungeert als leefgebied voor de huismus. Er werden 34 vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen, verdeeld over 19 broedlocaties en 15 rust-/slaapplekken.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de lokale populatie huismussen. Gezien het gehele plangebied hiervoor gebruikt wordt en de lokale populatie hiervoor afhankelijk is van het plangebied, is het gehele plangebied essentieel foerageergebied.
- Er is een groot negatief effect van de ingreep op de lokale populatie huismussen, omdat alle aanwezige ecotopen (en daarmee het volledige leefgebied van de lokale populatie huismussen) worden verwijderd.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis. Er is op basis van de geringe aantallen dieren en het gedrag geen sprake van een essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes van vleermuizen waargenomen.
- Er is één verblijfplaats van vleermuizen waargenomen. Het betreft een zomerverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis (noordwestelijke gevel Maasdijk 7)
- Het effect van de ingreep op vleermuizen blijft beperkt tot het verdwijnen van de zomerverblijfplaats. Er worden geen effecten voor vleermuizen verwacht op foerageergebied of vliegroutes.
- Er werden twee vissoorten aangetroffen welke in de zwaardere beschermingsregimes van de Flora- en faunawet vallen; bittervoorn (tabel 3) en kleine modderkruiper (tabel 2).
- Het effect van de ingreep op de aanwezigheid van de bittervoorn en kleine modderkruiper blijft beperkt, als er voldoende aanvullende maatregelen getroffen worden om te voldoen aan de zorgplicht.
- Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt de Flora- en faunawet overtreden.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het meest recente Soortenstandaards en het Vleermuisprotocol 2013 van de Gegevensautoriteit Natuur kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.

7.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan opgesteld te worden waarmee de gunstige staat van instandhouding van de waargenomen soorten gewaarborgd blijft.

-
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een ontheffing Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>]. (3-11-2015)].

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html>]. (3-11-2015)].

Nederpel, V. , 2015. Ecologische quickscan Honderdland Maasdijk. In het kader van natuurwetgeving. Rapport RA15148-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Bittervoorn *Rhodeus amarus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Gierzwaluw *Apus apus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*.

8.2 Websites

www.batecho.eu

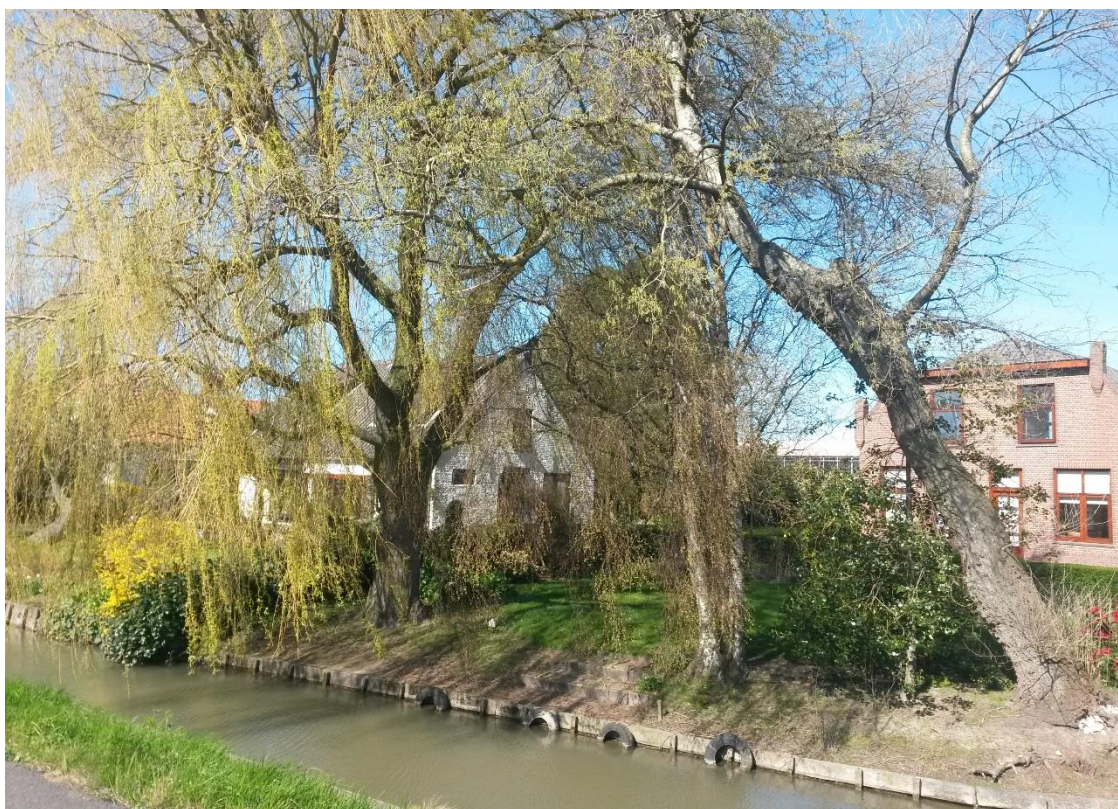
www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Figuur 2. In het plangebied zijn diverse vrijstaande huizen aanwezig met pannendaken en tuinen met erfbeplanting.

Figuur 3. In sommige tuinen zijn bomen aanwezig als onderdeel van de erfbeplanting. Uit inspectie van de bomen in het plangebied bleek dat er geen horsten aanwezig zijn of holten welke in gebruik waren door vleermuizen.

Figuur 4. In het plangebied zijn diverse watergangen aanwezig, soms breed, soms smal maar alle beschoeid.

Figuur 5. Het grootste oppervlakte in het plangebied bestaat uit glastuinbouwgebied. Omdat uit de quickscan bleek dat er geen potenties waren voor beschermde soorten in en bij deze kassen, kon medio 2015 worden aangevangen met de sloop van deze kassen. Veel kassen stonden al leeg gedurende 2015.

Bijlage 2. Verspreidingskaarten vogels

Legenda

Waarnemingen huismus (met aantallen per locatie)

- foeragerend
- vaste rust- en verblijfplaats: nestlocatie
- vaste rust- en verblijfplaats: rust/ slaapplek
- vastgesteld territorium, onzeker broedgeval
- plangebied Honderdland Maasdijk

0 50 100 150 m

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2015

Bijlage 3. Verspreidingskaarten vleermuizen

Legenda

Waarnemingen gewone dwergvleermuis

- foeragerend
- zomerverblijfplaats
- roepend
- plangebied Honderdland Maasdijk

0 50 100 150 m

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2015

Legenda

Waarnemingen overige vleermuissoorten

alle waarnemingen van deze soorten betreffen foeragerende dieren

- laatvliager
- ruige dwergvleermuis
- ★ watervleermuis
- plangebied Honderdland Maasdijk

0 50 100 150 m

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2015

Bijlage 4. Verspreidingskaarten vissen

Legenda

Waarnemingen beschermde vissen

● Bittervoorn

● Kleine modderkruiper

 plangebied Honderdland Maasdijk

0 50 100 150 m

Regelink
Ecologie & Landschap

© Dienst voor het kadaster en de openbare registers,
Apeldoorn, 2015

Bijlage 5. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;

- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (Bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/ of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragcodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

<http://www.hetInVloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/stap-5-gedragscode-gebruiken/overzicht-van-de-gedragscodes>